

Instituto de Educación Superior Intercontinental da Empresa (Ieside)

Presentación do centro

Presentación do centro
Web

Guía do centro

Guía do centro

Localización

Localización dos campus
Web

Grao en Administración e Dirección de Empresas

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01101	Economía: Microeconomía	1c	9
V55G020V01102	Empresa: Fundamentos de administración	1c	6
V55G020V01103	Historia: Historia económica	1c	6
V55G020V01104	Matemáticas: Matemáticas	1c	9
V55G020V01201	Economía: Economía española e mundial	2c	6
V55G020V01202	Empresa: Matemática das operacións financeiras	2c	6
V55G020V01203	Empresa: Xestión de empresas	2c	6
V55G020V01204	Estatística: Estatística	2c	6
V55G020V01205	Dereito mercantil	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01301	Empresa: Contabilidade financeira I	1c	6
V55G020V01302	Dirección de operacións	1c	9
V55G020V01303	Dirección de recursos humanos	1c	9
V55G020V01304	Econometría	1c	6
V55G020V01401	Contabilidade financeira II	2c	6

V55G020V01402	Decisións de investimento	2c	6
V55G020V01403	Dirección comercial I	2c	6
V55G020V01404	Macroeconomía	2c	6
V55G020V01405	Políticas económicas	2c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01501	Decisións de financiamento	1c	6
V55G020V01502	Dirección comercial II	1c	6
V55G020V01503	Dirección estratéxica	2c	6
V55G020V01504	Réxime fiscal da empresa I	1c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01702	Planificación financeira	1c	6
V55G020V01904	Réxime fiscal da empresa II	2c	6
V55G020V01909	Mercados financeiros	1c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01932	Relacións laborais	1c	6
V55G020V01933	Ética e responsabilidade social corporativa	2c	6
V55G020V01934	Habilidades directivas	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01935	Sistemas de información e TICs	1c	6
V55G020V01936	Planificación estratéxica e desenvolvemento empresarial	1c	6
V55G020V01937	Creación de empresas e business plan	1c	6
V55G020V01938	Protocolo e relacións públicas	2c	6
V55G020V01939	Xestión de procesos e sistemas de calidade	2c	6
V55G020V01940	Xestión da empresa familiar	2c	6
V55G020V01941	Liderado e habilidades da comunicación	2c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01942	Comercio internacional	2c	6
V55G020V01943	Mercadotecnia internacional	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01944	Comunicación e publicidade	1c	6
V55G020V01945	Mercadotecnia dixital e relacional	2c	6
V55G020V01946	Informática avanzada para o reporting e control financeiro	1c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01947	Contabilidade e control de xestión	1c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V55G020V01948	Análise contable e auditoría	1c	6
V55G020V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Economía: Microeconomía				
Materia	Economía: Microeconomía			
Código	V55G020V01101			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Maldonado Fernández, Gabriela			
Profesorado	Maldonado Fernández, Gabriela			
Correo-e	gabriela.maldonado@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O obxectivo xeral da materia é o de obter unha visión global da economía en xeral e da microeconomía en particular. Para iso, analizarase o funcionamento dos mercados e o comportamento dos axentes económicos que nel interveñen. En concreto, ofreceráselle ao estudantado unha perspectiva dos mercados e dos axentes desde o punto de vista do equilibrio parcial, tanto nun contexto de competencia perfecta como nun contexto de competencia imperfecta. Analizarase, tamén, o papel do Estado na formulación da política económica.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Lograr o manexo, por parte do estudantado, dos conceptos básicos da análise microeconómica, de modo que para abordar preguntas económicas sexan capaces de construír razoamentos económicos sinxelos que, mediante unha representación simplificada da realidade, permitan tratar adecuadamente o problema.	CG1 CG2 CG5 CG6 CG8 CG10 CG13 CE2 CE9 CE16 CT1

Desenvolver a capacidade para analizar os efectos dos cambios no medio económico sobre o comportamento dos axentes e a súa consecuente repercusión nos mercados.	CG1 CG2 CG5 CG6 CG13 CE16 CT1
Espertar o interese do estudiantado respecto á análise dos efectos das políticas microeconómicas, de modo que ante a aplicación dun novo instrumento de política económica sexan capaces de formar unha opinión fundamentada sobre a súa eficacia na consecución dos obxectivos para os cales se formulou.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG10 CE2 CE16
Ademais, fomentar o traballo en equipo e potenciar habilidades para expresar e defender de forma coherente argumentos en público.	CG1 CG2 CG5 CG6 CG8 CE16 CT1

Contidos

Tema	
I.- Introducción	Tema 1. Pensar como un economista: conceptos básicos. Escaseza. Economía. Racionalidade. Eficiencia e equidade. Custo de oportunidade. Análise marxinal. Modelos económicos. Microeconomía e macroeconomía. O mercado. Adam Smith e a man invisible. Tema 2. Funcionamento dos mercados: elementos básicos de oferta e demanda. A curva de oferta, a curva de demanda e desprazamentos. Equilibrio e mecanismo do mercado. A elasticidade. Os mercados e a competencia.
II. A conduta dos consumidores	Tema 3. Os gustos, o orzamento e a elección do consumidor. As cestas. Os gustos, a curva de indiferenza e a relación marxinal de substitución. A restrición orzamentaria e as variacións de prezos e renda. A elección. Da demanda individual á demanda de mercado.
III. A conduta da empresa	Tema 4. A produción: tecnoloxía e rendementos de escala. A función de produción. Produto medio e marxinal. Lei de rendementos marxinais decrecentes. Descrición dos rendementos de escala. Tema 5. Os custos de produción. Custo económico e custo contable. Custo de oportunidade. Custos irrecuperables. Custos fixos e variables. Da función de produción á curva de custo total. Custo fixo e variable. Custo medio e marxinal. O custo a longo prazo. Tema 6. Maximización de beneficios e oferta competitiva. Ingreso total e beneficio. Ingreso marxinal, custo marxinal e maximización de beneficios. Maximizan as empresas os beneficios? A curva de custo marxinal e a decisión de oferta da empresa competitiva. A decisión de pechar. A oferta individual e de mercado.
IV. O funcionamento dos mercados competitivos e o benestar	Tema 7. O mecanismo de mercado competitivo e a política económica. Oferta e demanda. Equilibrio. Eficiencia do equilibrio competitivo. Excedente do consumidor e do produtor. Intervención pública con controis de prezos (máximos e mínimos) e impostos. Efectos sobre o mecanismo de mercado e sobre o benestar.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	10	30	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	30	50
Sesión maxistral	45	45	90
Outras	0	13	13
Outras	0	32	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	As tutorías en grupo destinaranse á corrección dos exercicios previamente facilitados aos estudantes, así se optimizará o tempo, destinándose as sesións de tutorías á aclaración daquelas cuestións que presenten maiores dificultades para os estudantes.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de exercicios e traballos
Sesión maxistral	As clases teóricas impartiranse nas 15 semanas do cuadrimestre. O profesor elaborará documentación específica para cada unha das sesións que os estudantes deberán ler antes de cada clase para asegurar un bo aproveitamento das sesións teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Valorarase a entrega de follas de exercicios e outros traballos, así como a participación activa nas clases e tutorías. Tamén será avaliado o traballo sobre un libro recomendado	15	CG1 CG2 CG5 CG6 CG8 CG10 CG13 CE2 CE9 CE16 CT1

Outras	Realizaranse polo menos 2 controis parciais, un ao finalizar a parte II e outro ao finalizar a parte III do temario. Estes controis incluírán unha batería de preguntas curtas e exercicios prácticos.	25	CG1 CG5 CG13 CE2 CE9 CT1
Outras	Ao final do semestre realizarase un exame de toda a materia, no que se valorarán los conocimientos teóricos e prácticos adquiridos ao longo do curso. A corrección do exame final é cega.	60	CG1 CG5 CG13 CE2 CE9 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mochón, Francisco, Economía, Teoría y Política, McGraw-Hill 6ª Edición, 2009

Blanco, J.M., Economía. Teoría y Práctica, McGraw-Hill 6ª Edición, 2014

Pindyck, R y Rubinfeld, D., Microeconomía, Prentice Hall, 8ª Edición, 2013

Mankiw, N.G., Principios de Economía, Thomson, 6ª Edición, 2012

Franch Parella, Jordi, Microeconomía, Unión Editorial. 1ª Edición, 2012

Kugman, P. & Wells R., Microeconomía, Reverte. 1ª Edición, 2013

Goolsbee, A., Levitt, S. & Syverson C., Microeconomía, Reverte, 2015

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Empresa: Fundamentos de administración				
Materia	Empresa: Fundamentos de administración			
Código	V55G020V01102			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Pereira Otero, Begoña			
Profesorado	Pereira Otero, Begoña			
Correo-e	begona.pereira@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia persegue introducir a disciplina que vertebra o grao, prestando atención ás diferentes funcións da organización e facendo fincapé na súa aplicación ao ámbito empresarial.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer - Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Conseguir que o estudante distinga os principais conceptos relacionados coa contorna e as funcións directivas (planificación, organización, dirección e control) e vincúleos co funcionamento das empresas. Preténdese que sexan capaces de analizar todas as áreas das empresas e as relacións que se producen entre estas e a contorna.	CG1 CG2 CG13 CE1 CE3 CE5 CE15 CE16 CT3 CT5

Ser capaces de aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	CG1 CG2 CG13 CE1 CE3 CE5 CE11 CT3 CT5
Que o estudante saiba reunir, analizar e interpretar fontes de información relevantes para emitir xuízos que inclúan a reflexión e defensa de argumentos, resolución de problemas e análises diversas sobre economía de empresa, temas relevantes de índole social, científica ou ética. Así mesmo identificará, citará e referenciará con corrección ditas fontes de información.	CG1 CG2 CG13 CE15 CE16 CT3 CT5
Capacitar ao estudante para poder transmitir ideas, información, problemas e situacións, de forma obxectiva, sintética e comprensible, a un público tanto especializado como non especializado; con claridade, evitando as barreiras de comunicación e potenciando o traballo en equipo.	CG1 CE1 CE3 CE5 CT5

Contidos

Tema

Pensamento administrativo: Escolas e enfoques relevantes.

Estrutura e dinámica da contorna. A organización como un sistema aberto e responsable

Toma de decisións e planificación.

Organización

Liderado, cultura e influencia no contexto global.

Control e seguimento.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	60	90
Resolución de problemas e/ou exercicios	14	14	28
Traballos tutelados	0	16	16
Presentacións/exposicións	4	4	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	4	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas; directrices do traballo, exercicios ou proxectos que ten que desenvolver o estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución e presentación de exercicios, traballos, cuestións por parte do estudantado tanto de forma individual como en grupo; baixo a proposta, guía e supervisión do profesor.
Traballos tutelados	Realización de traballos fose da aula por parte do estudante en función das pautas que lles traslade o profesor, relacionados coa materia de estudo.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa dos traballos tutelados, realizados en grupo, ante todo o estudantado da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas
Presentacións/exposicións	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Análise, resolución e presentación de exercicios, traballos, casos prácticos, probas de resposta curta por parte do estudante, de forma individual ou en grupo, baixo a proposta, guía e supervisión do profesor: 20% Control metade de cuadrimestre: 15%	35	CG1 CG2 CG13 CE1 CE3 CE5 CE11 CE15 CE16 CT3 CT5
Traballos tutelados	Realización dun traballo que seguindo as pautas do profesor, realicen os estudantes en grupo, para profundar nalgunha área específica da materia.	10	CG1 CG2 CE1 CE3 CE5 CE16 CT3 CT5
Presentacións/exposicións	Exposición dun traballo final descritivo dunha empresa. Valorarase a calidade da exposición e a resposta ás cuestións que expoñan o docente e os seus compañeiros. Trátase de presentar o traballo tutelado.	5	CG2 CG13 CE1 CE3 CE5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final de curso.	50	CG13 CE1 CE3 CE5 CE11

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O exame final de curso (50%) poderá facer media co resto de cualificacións e avaliacións obtidas sempre que nesta proba obtéñanse 3,5 puntos ou máis, sobre un total de 10.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/18.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Robbins, S. y De Cenzo, d., Fundamentos de admisnistración, Parson-Prentice Hall, 6ª ed.; méxico, 2009

Robbins, S. y Coulter, Administración, Pearson Educación, 12ª ed. México, 2014

Iborra, M. et al., Fundamentos de Dirección de Empresas, Thomson, 2ª ed.; Madrid, 2014

Amaru, Antonio César, Fundamentos de admisnistración, Pearson Educación, México, 2009

Hellriegel, D. et al., Administración. Un enfoque basado en competencias., Thomson, 10ª ed.; México, 2005

Piñeiro Garcia, Pilar; Arévalo tomé, Raquel; Caballero Fernández, Gloria y García-Pintos Escudero, Introducción a Economía de la Empresa. Una visión teórico-práctico, Delta publicaciones, 2010

Koontz, Harold e Wihrich, Heinz, Administración: Una perspectiva global, 15ª Ed. McGraw-Hill, 2017

Stoner, Freeman yGilbert, Administración, Prentice Hall, México, 1996

Hitt, M., Ireland, R., Hoskisson, R., Administración Estratégica: Competitividad y globalización: conceptos y casos, International Thomson, 7ª Edición, México, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Empresa: Xestión de empresas/V55G020V01203

Dirección comercial I/V55G020V01403

Dirección de operacións/V55G020V01302

Dirección de recursos humanos/V55G020V01303

Dirección estratéxica/V55G020V01503

Outros comentarios

Esta guía docente esta redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que esta en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia: Historia económica				
Materia	Historia: Historia económica			
Código	V55G020V01103			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Castejón Ruiz, Pablo			
Profesorado	Castejón Ruiz, Pablo			
Correo-e	pablo.castejon@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia pretende: Mostrar aos estudantes os cambios económicos, industriais e organizativos ao longo da historia, usando ferramentas teóricas e empíricas doutras ramas da economía e de ciencias sociais próximas. Analizar o desenvolvemento da economía internacional e as grandes fases do crecemento económico moderno. Observar e analizar os efectos de acontecementos cruciais. Investigar as implicacións dos cambios nas institucións económicas de carácter global —por exemplo, o patrón ouro, os bloques comerciais ou o FMI— e os efectos do cambio tecnolóxico no curto, medio e longo prazo.			
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese			- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico			- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita			- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo			- Saber estar / ser
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía			- saber - saber facer
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa			- saber - saber facer
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial			- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial			- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante			- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial			- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos			- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo			- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua			- Saber estar / ser
Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe				Competencias

Aprender e comprender o proceso de crecemento e desenvolvemento económico a longo prazo.	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE6 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Coñecer e analizar o proceso de nacemento e transformación das principais institucións económicas ao longo do tempo.	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Distinguir os condicionantes e as forzas que impulsaron ou frearon o desenvolvemento económico a longo prazo.	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE6 CE16 CT1 CT3 CT4
Identificar as fases do crecemento económico moderno e coñecer as bases do cambio económico a longo prazo.	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Comprender os procesos de aparición, transformación e crise das formas de organización empresarial ao longo do tempo.	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE6 CE16 CT1 CT3 CT5

Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción á historia económica mundial	Historia económica e crecemento económico. Periodización e conceptos económicos básicos para a análise histórica. Visión panorámica da historia económica de occidente.

Tema 2. As economías europeas preindustriais.	As fluctuacións seculares. Poboación, produción e distribución do produto agrario. Evolución do comercio e da manufactura.
Tema 3. A Revolución Industrial e a segunda revolución tecnolóxica.	Crecemento económico e marco institucional. O proceso de industrialización: factores de produción e innovacións. Revolución industrial e difusión da industrialización.
Tema 4. As relacións económicas internacionais no século XIX: a primeira Globalización.	O comercio internacional e a primeira globalización 1870-1913. O movemento internacional de factores. O sistema monetario internacional: o patrón ouro. A segunda revolución tecnolóxica.
Tema 5. A economía internacional no século XX.	Os problemas económicos do período de entreguerras (1919-1939). A economía internacional na época dourada do capitalismo (1945-1973). A crise e as modificacións da economía mundial. A segunda globalización (1973-2010).

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	0	30
Traballos de aula	15	45	60
Titoría en grupo	5	0	5
Outros	2	53	55

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Mediante esta metodoloxía, con apoio audiovisual, presentarase de maneira sintética, secuencial e motivadora os aspectos craves dos contidos fundamentais da materia. As primeiras sesións estarán dedicadas a ofrecer unha visión panorámica da materia e os conceptos básicos de historia económica; as restantes sesións estarán destinadas a traballar temas monográficos do temario. A pesar de que o método destas sesións é fundamentalmente expositivo, sempre se promoverá a participación activa dos estudantes.
Traballos de aula	O traballo de aula é un momento para socializar, depurar e sintetizar os coñecementos adquiridos na preparación da sesión. Engloban actividades heteroxéneas, deseñadas de acordo a obxectivos e contidos diversos. Comprenden, entre outras: análise e/ou comentarios de series estatísticas, gráficos ou textos, resolución de exercicios, discusión de documentos históricos..., ou ben, a realización dun esquema, síntese ou mapa conceptual do material previamente distribuído. Todas estas tarefas realizaranse individualmente ou por equipos.
Titoría en grupo	As tutorías en grupo destínanse ao asesoramento, a aclaración de dúbidas, o seguimento das actividades da materia e a consolidación dos coñecementos e habilidades adquiridas.
Outros	Fundamentalmente, é o tempo dedicado polo estudante para o estudo e a preparación das súas intervencións e a súa actuación nos traballos de aula. No control e no exame se lle plantearán ao estudante preguntas de desenvolvemento sobre os contidos do temario e as actividades realizadas nos traballos na aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas
Titoría en grupo	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas

Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame Final	50

Traballos de aula	Avaliación da coherencia e calidade do traballo realizado no desenvolvemento dos exercicios propostos polo profesor: comentarios e análises de gráficos, series estatísticas, textos, esquemas, sínteses, mapas conceptuais...Valorarase a participación, a conduta cooperativa, os aspectos formais (redacción, sintaxe, ortografía...) e a expresión oral.	30	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CE4 CE5 CE6 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Outros	Preguntas de desenvolvemento sobre o temario e as actividades realizadas nos traballos de aula. As respostas terán que estar estruturadas e razoadas correctamente. Valorarase a redacción clara e comprensible. Realizarase un control a metade de cuadrimestre (cun peso do 20% do total da avaliación final).	20	CG1 CG2 CG5 CE2 CE4 CE5 CE6

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua, que supón o 50% da avaliación total (un 30% corresponde aos traballos de aula e un 20% a un control realizado a metade de cuadrimestre), manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

CAMERON, R.; NEAL, L., Historia económica mundial: desde el Paleolítico hasta el presente, Alianza, 2005, Madrid

CAMPS CURA, E., Historia Económica Mundial. La Formación de la economía internacional (Siglos XVI - XX), Mc Graw Hill, 2013, Madrid

COMÍN COMÍN, F., Historia Económica Mundial. De los orígenes a la actualidad, 2011, Alianza, 2011, Madrid

COMÍN, F.; HERNANDEZ, M.; LLOPIS, E. (eds.), Historia económica mundial: siglos X-XX, Crítica, 2005, Barcelona

DE VRIES, J., La revolución industrial. Consumo y economía doméstica desde 1650 hasta el presente, Crítica, 2009, Barcelona

- FELIU, G.; SUDRIÀ, C., Introducción a la historia económica mundial, Universidad de Valencia, 2013, Valencia
- GALBRAITH, J. K., Historia de la economía, Sexta, Ariel, Barcelona
- MADDISON, A., La Economía mundial: una perspectiva milenaria, Mundi-Prensa, 2002, Madrid
- PALAFIX, J.(Ed), Los tiempos cambian. Historia de la economía, Tirant Humanidades, 2014, Valencia
- TELLO, E. y GORDILLO, X. (coords.), Guía práctica de historia económica mundial, Universitat de Barcelona, 2005, Barcelona
- ZAMAGNI, V., Historia económica de la Europa Contemporánea, Crítica, 2005, Barcelona

---

Recomendacións

Outros comentarios

Aínda que non hai ningún requisito formal para o seguimento da materia é conveniente que o estudante teña:

1. Coñecementos básicos de xeografía e de historia contemporánea de Occidente (grandes procesos e feitos máis relevantes).
2. Manexo básico de follas de cálculo (ex. Excel) e procesadores de texto (ex. Word).
3. Certa experiencia na procura de información e bases de datos en Internet.

Esta Guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co estudante na materia e concíbese de forma flexible.

En consecuencia, pode requirir reaxustes ao longo do curso académico, promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir.

Así mesmo, achegarase ao estudantado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Matemáticas: Matemáticas				
Materia	Matemáticas: Matemáticas			
Código	V55G020V01104			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Profesorado	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Correo-e	alvaro.gomez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia pretende proporcionar ao estudante a linguaxe e as principais técnicas matemáticas necesarias para poder expor e analizar de forma rigorosa problemas económicos, en xeral, e aqueles propios do ámbito empresarial, en particular			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
• Ser capaz de formular modelos simples de relación das variables económicas baseados no manexo da álgebra lineal e do cálculo diferencial	CG14
• Avaliar, utilizando técnicas matemáticas, as consecuencias das distintas alternativas de acción e seleccionar as máis idóneas	CG1 CG14 CE7 CE12
• Ter habilidades para argumentar de modo rigoroso, coherente e intelixible, tanto na expresión oral como na escrita	CG5 CG6

Contidos	
Tema	
1. Funcións dunha variable real	Introdución. Gráficas. Continuidade. Teorema de Bolzano.
2. Cálculo diferencial de funcións dunha variable real.	O concepto de derivada. Interpretación económica. Crecemento. Cálculo de derivadas. Derivación de funcións compostas. Máximos e mínimos.
3. Integración.	Áreas baixo curvas. Teorema fundamental do cálculo integral. Derivación de integrais. Cálculo de primitivas.
4. Cálculo matricial.	Vectores. Matrices. Sistemas de ecuacións. Autovalores. Formas cuadráticas.

5. Derivadas Parciais.	Derivadas de funcións de varias variables. Derivadas parciais. Cálculo de derivadas parciais. Vector gradiente. Matriz jacobiana. Regra da cadea. Derivadas de orde superior. Matriz hessiana. Funcións homoxéneas.
6. Convexidade.	Conxuntos convexos. Funcións cóncavas e convexas. Propiedades.
7. Optimización sen restricións.	Condicións necesarias de primeiro e segunda orde para a existencia de extremos. Condicións suficientes.
8. Optimización con restricións de igualdade.	Introdución. Condición necesaria para a existencia de óptimos: Teorema dos multiplicadores de Lagrange. Condicións suficientes.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	23	62	85
Titoría en grupo	8	8	16
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	8	20	28
Sesión maxistral	39	57	96

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe realizar de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a disciplina obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que ten que desenvolver o estudantado. A asistencia ás sesións maxistras é obrigatoria.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame Final	60	CG1 CG14 CE7 CE12
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións idóneas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral. Exercicio exposto en clase.	10	CG1 CG5 CG6 CG14 CE7 CE12

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios. 2 exames prácticos, 15% cada uno, de la nota final.	30	CG1 CG5 CG6 CG14 CE7 CE12

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017-2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017-2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

APOSTOL, T.M., Calculus. Volumen I, Editorial Reverté, S.A., 1991,

APOSTOL, T.M., Calculus. Volumen II, Editorial Reverté, S.A., 1992,

Bibliografía Complementaria

ARMANDO GARCÍA, R y otros, Matemáticas para Economía, Administración y Dirección de Empresas., Universitas, 2009,

BALBAS DE LA CORTE, A., Análisis Matemático para la Economía I: Cálculo Diferencial, Paraninfo, 2005,

BALBAS DE LA CORTE, A., Análisis Matemático para la Economía II: Cálculo Integral y Sistemas Dinámicos, Paraninfo, 2005,

BARBOLLA, R. y SANZ, P., Álgebra lineal y teoría de matrices, Prentice Hall, 2000,

BOJ DEL VAL, E., VAREA SOLER, J., Matemática Empresarial. Un enfoque practico con Drive y Excel, Delta Publicaciones Universitarias, S.L., 2005,

CHIANG, ALPHA C., Métodos fundamentales de economía matemática, McGraw-Hill, 1987,

CASTELEIRO, J.M., DEL SANTO, I., MARTÍNEZ, A., PANIAGUA, R. y RODRÍGUEZ, R.D., Manual para la Matemática Universitaria. Análisis Matemático II, ESIC Editorial, 1996,

GARCÍA SESTAFE, J. y RODRÍGUEZ RUÍZ, J., Matemáticas para la Economía (Curso Práctico). Álgebra y Cálculo, CERA, 1999,

GETINO FERNÁNDEZ, J.; MARTÍN ORDOÑEZ, P. y GARCÍA GARROSA, A., Fundamentos de Matemáticas: teoría y problemas, Delta, 2007,

LARSON, R.E., EDWARDS, B.H., FALVO, D.C. y ABELLANAS RAPUN, L., Algebra Lineal, 5, Pirámide, 2006,

LAY, D.C., Algebra lineal y sus aplicaciones, 3, Prentice Hall México, 2007,

LÓPEZ CACHERO, M. y VEGAS PÉREZ, A., Curso básico de Matemáticas para la Economía y Dirección de Empresas I, Pirámide, 2000,

MUÑOS ALAMILLOS, A. y otros, Problemas de Matemáticas para Economía, Administración y Dirección de Empresas, CERA, 2007,

PRIETO SÁEZ, E., Curso teórico de álgebra lineal para economía y administración y dirección de empresas, CERA, 2007,

RODRIGUEZ RUIZ, J., Matemáticas para Economía y Empresa, 2, Ediciones Académicas, 2007,

SYDSAETER, K. Y HAMMOND, P.J., Matemáticas para el análisis económico, Prentice Hall, 1996,

YAMANE, T., Matemáticas para economistas, Ariel Economía, 1983,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Economía: Economía española e mundial				
Materia	Economía: Economía española e mundial			
Código	V55G020V01201			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Fafián García, Blanca			
Profesorado	Fafián García, Blanca			
Correo-e	blanca.fafian@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo primordial proporcionar ó estudantado os coñecementos esenciais para comprender a realidade económica mundial e española, dende unha perspectiva académica, que compatibilice os coñecementos teóricos de base, coa aplicación práctica dos principais aspectos que permitan unha comprensión da realidade.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir coñecementos básicos para entender o funcionamento da economía mundial e española	CE2
Acceder ás fontes estatísticas da Economía Mundial e de España e manexar a información proporcionada polas mesmas	CG1 CE16
Sintetizar a información estatística en indicadores económicos relevantes	CG1 CG2 CG5 CG13 CG14 CE2 CE16
Consultar directamente as referencias bibliográficas	CE16

Elaborar e expoñer os resultados dos traballos que se lle encarguen, empregando nun nivel básico os programas informáticos de cálculo, e realizar gráficos e presentacións que permitan defendelos con coherencia	CG1 CE16 CT1
Redactar e sintetizar os resultados anteriores	CG1 CG2 CG5
Someter a contraste e discusión as ideas expostas nas leccións maxistrais	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CT1 CT5
Revisar con certa periodicidade a evolución dos resultados acadados	CT1 CT5
Realizar unha xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa para o traballo, tanto individual como empresarial	CT1 CT5
Posuír motivación pola calidade e mellora continua	CT1 CT5
Posuír habilidades de comunicación escrita e emisión de informes sobre situacións concretas	CG5 CG14

Contidos

Tema	
Introdución	Obxectivos básicos e as preguntas relevantes. Organización e método de traballo. Principais conceptos. Fontes estatísticas e bibliográficas.
Economía Mundial	Os factores de crecemento económico: estratexias e experiencias. Caracterización estrutural dos países desenvolvidos e países en vías de desenvolvemento. As teorías do subdesenvolvemento económico. Principais institucións e relacións económicas internacionais.
Economía Española	Crecemento económico e evolución da Economía Española. Etapas, factores de crecemento e cambio estrutural. Situación actual.
Actualidade da economía española e mundial	Temas de debate e actualidade da economía mundial e española.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	29	58	87
Traballos de aula	11	11	22
Traballos tutelados	8	16	24
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	6	8
Probas de resposta curta	2	7	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	En cada sesión o profesorado desenvolverá os contidos do Programa. O punto de partida serán as preguntas destacadas en cada tema tendo en consideración, ademais, os resultados e conclusións que se vaian acadando simultaneamente nos traballos propostos na aula.
Traballos de aula	O estudiantado realizará exercicios, lecturas, pequenos traballos que o profesorado propoña relacionados co temario. Se trata de que aprenda a manexar, organizar, sintetizar e interpretar os principais conceptos e indicadores da economía. Realizarán presentacións ante os compañeiros para explicar, xustificar e comunicar as conclusións.
Traballos tutelados	En pequenos grupos e a proposta do profesorado, realizarán un traballo dun tema específico relacionado coa materia. Terán que poñer en práctica a búsqueda de fontes de información, síntese, redacción, conclusións, traballo en grupo e presentación ante os compañeiros do mesmo, respondendo ás preguntas do profesorado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Traballos de aula O profesor guiará e supervisará toda a marcha da asignatura, así como a evolución de cada un dos estudantes. Solventará as dúbidas que poidan xurdir, realizará preguntas específicas, debates e coordinará o traballo a realizar.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Valorarase o resultado dos exercicios que o profesorado propoña relacionados co temario: procura de fontes de información relevantes, alternativas ás que achega o docente, a forma de organizar, sintetizar e presentar devanditos traballos. Terán que comunicarse con fluidez e con pensamento crítico e autocrítico. Tamén se avaliará a actitude persoal, motivación e implicación do estudantado.	15	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG14 CE16 CT1 CT5
Traballos tutelados	Terán que organizarse e traballar en grupos para conseguir un resultado eficiente no desenvolvemento dun tema específico da materia. Redactarán un documento que recolla o principal do tema proposto, unhas conclusións e a bibliografía relevante. A consecución dunha capacidade de análise e síntese, procura de información relevante. A presentación en público e defensa das ideas recollidas no traballo, serán un punto importante na aprendizaxe do estudantado.	15	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CE16 CT1 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final da materia no que o estudantado debe demostrar que adquiriu os coñecementos e ser capaz de explicalos e relacionalos entre si, de forma coherente.	50	CG1 CG2 CG5 CG13 CE2 CT1 CT5
Probas de resposta curta	Probas escritas no que o estudantado terá que responder de forma sintética ás preguntas relevantes dos temas do programa.	20	CG1 CG5 CG13 CT1 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/18.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos

anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

García Delgado, J.L. y Myro, R., Lecciones de economía española, 12ª, Civitas, 2016, Madrid

Berzosa, C.; Bustelo, P. y de la Iglesia, J., Estructura económica mundial, 2ª, Síntesis, 2002, Madrid

Alonso Rodríguez, J.A., Lecciones sobre economía mundial, 7ª, Civitas, 2016, Madrid

Jordán Galduf, J.M., Economía de la Unión Europea, 7ª, Civitas, 2013, Madrid

Vallés Ferrer, J., Economía española, 2ª, Mc Graw Hill, 2009, Madrid

De Espínola, J.R., Crecimiento y crisis de la economía española (1995-2009), 1ª, Universitas, 2010, Madrid

Hernández García, A., Internacionalización y competitividad de la economía española: factores relevantes para la empresa, 1ª, Pirámide, 2010, Madrid

Krugman, P.R.; Obstfeld, M. y Melitz, M.J., Economía internacional: teoría y política, 10ª, Pearson, 2016, Madrid

Martín Mayoral, F., Manual de economía española: teoría y estructura, 1ª, Pearson, 2009, Madrid

Martínez Chacón, E., Economía española, 2ª, Ariel, 2009, Barcelona

Tamames, R. y Rueda, A., Estructura económica de España, 25ª, Alianza, 2008, Madrid

World Economic Outlook, FMI, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/index.aspx>,

Datos Banco Mundial, <http://datos.bancomundial.org>,

Investigación Banco Mundial, <http://www.bancomundial.org/investigacion/>,

OCDE, <http://www.oecd.org>,

OMC, <http://www.wto.org/indexsp.htm>,

Banco Central Europeo, <http://www.ecb.int/>,

Banco de España, <http://www.bde.es/>,

INE, <http://www.ine.es/>,

Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/>,

MINECO, <http://www.mineco.gob.es/>,

CES, <http://www.ces.es/index.jsp>,

ICEX, <http://www.icex.es/>,

Caixa Bank Research, <http://www.caixabankresearch.com/>,

BBVA Research, <https://www.bbvaresearch.com/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Macroeconomía/V55G020V01404

Políticas económicas/V55G020V01405

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Empresa: Matemática das operacións financeiras				
Materia	Empresa: Matemática das operacións financeiras			
Código	V55G020V01202			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Gómez Nóvoa, Florinda			
Profesorado	Gómez Nóvoa, Florinda			
Correo-e	flor.gomez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia Matemáticas das Operacións Financeiras introduce ao estudante na lóxica da valoración financeira, indispensable para a toma de decisións e a correcta interpretación da información no ámbito das finanzas e a contabilidade. Baixo o principio básico do valor do diñeiro no tempo, o estudante coñece, comprende e aplica a metodoloxía matemática-financeira á análise e avaliación das operacións financeiras máis frecuentemente contratadas nos mercados, prestando especial atención ao cálculo de custos e rendementos reais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer - Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Empregar as ferramentas de valoración financeira máis apropiadas para a resolución dos problemas expostos	CG1 CE9 CE12
Mostrar fluidez na resolución dos problemas financeiros básicos e interpretar adecuadamente os seus resultados.	CG1 CE12
Utilizar adecuadamente vocabulario e simboloxía matemático-financeira.	CG1 CE7
Xulgar a consistencia dos seus resultados	CG2
Resolver cuestións financeiras mediante o uso da folla de cálculo	CG3

Organizar de forma eficiente a aprendizaxe	CG13
Incorporar a retroalimentación personalizada para consolidar o seu proceso de aprendizaxe	CG13 CT3
Identificar o campo de aplicación xeral da matemática financeira	CE7
Distinguir os aspectos esenciais das operacións financeiras	CE7
Aplicar a lóxica da valoración financeira a novas operacións	CE13
Manexar fontes de información económico-financeiras fiables e actualizadas	CE16
Mostrar unha actitude respectuosa cos demais e consigo mesmo no seu proceso de aprendizaxe	CT4
Realizar actividades que se propoñen de forma voluntaria para a súa autoevaluación	CT5

Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción: Lóxica da valoración financeira e Operación financeira	1.1 O valor do diñeiro no tempo 1.2 Capital financeiro 1.3 Lei financeira 1.4 Operación financeira
Tema 2. Operacións de capitalización	2.1 Leis financeiras de capitalización 2.2 Capitalización simple: concepto, formulación matemática e tipos de interese 2.3 Capitalización composta: concepto, formulación matemática e tipos de interese 2.4 Comparación entre capitalización simple e capitalización composta
Tema 3. Operacións de desconto	3.1 Leis financeiras de desconto 3.2 Desconto simple racional: concepto, formulación matemática e tipos de interese 3.3 Desconto simple comercial: concepto, tipoloxía, formulación matemática e tipos de interese (intereses anticipados e tarifa forfait)
Tema 4. Rendas financeiras	4.1 Concepto de renda 4.2 Elementos dunha renda financeira 4.3 Tipos de renda e clasificación: rendas constantes vs. rendas variables, rendas temporais vs. rendas perpetúas, rendas inmediatas vs. rendas diferidas 4.4 Valoración financeira de rendas: valor actual e valor final 4.5 Rendas financeiras equivalentes
Tema 5. Operacións financeiras de préstamos	5.1 Concepto de préstamo 5.2 Elementos dunha operación de préstamo 5.3 Tipos de préstamos e clasificación 5.4 Métodos de amortización: francés, italiano, americano e alemán
Tema 6. Operacións financeiras de constitución	6.1 Concepto 6.2 Tipos de operacións de constitución 6.3 Imposicións prepagables e pospagables
Tema 7. Custo e rendemento das operacións financeiras	7.1. Custo dunha operación de financiamento (TAE) 7.2. Rendemento dunha operación de investimento (TIR)

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	25	50
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	20	40
Titoría en grupo	5	30	35
Outras	2	10	12
Probas de resposta curta	1	12	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicios ou proxectos que debe desenvolver o estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de exercicios na aula, como complemento das sesións maxistras, con resolución guiada polo docente, tras un previo debate de formulacións.

Titoría en grupo	Control titorial do proceso de aprendizaxe do estudante. Exposición e resolución de dúbidas en grupos reducidos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas e/ou exercicios	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de exercicios na aula, como complemento das sesións maxistrais, con resolución guiada polo docente, tras un previo debate de formulacións	10	CG1 CG2 CG3 CE7 CE12 CE13 CE16 CT4 CT5
Probas de resposta curta	Realizaranse, polo menos, 2 controis parciais ao longo do semestre. Estes controis incluírán preguntas curtas e exercicios prácticos.	20	CG1 CG2 CG13 CE7 CE9 CE12 CE13 CT3
Outras	Exame final. Ao finalizar o semestre, realizarase un exame de toda a materia, no que se valorarán os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos.	70	CG1 CG2 CG13 CE7 CE9 CE12 CE13 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (30% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BONILLA MUSOLES, M. e IVARS ESCORTELL, A., Matemáticas de las operaciones financieras: teoría y práctica, Ediciones Paraninfo, 2006

BRAVO MONROY, R., Matemáticas financieras: teoría y ejercicios, Editorial Centro de Estudios Ramón Areces, 2004

DE PLABLO LÓPEZ, A., Matemáticas de las operaciones financieras, UNED, 2009

DELGADO, C. y PALOMERO, J., Gestión Financiera, Teoría y 800 ejercicios, Ediciones Palomero Delgado, 2008

IVORRA CASTILLO, C., Matemáticas empresariales, Universidad de Valencia, 2011

VILLALOBOS, J.L., Matemáticas financieras, Pearson Educación, 2007

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Contabilidade financeira II/V55G020V01401

Decisións de investimento/V55G020V01402

Empresa: Contabilidade financeira I/V55G020V01301

Contabilidade e control de xestión/V55G020V01947

Decisións de financiamento/V55G020V01501

Mercados financeiros/V55G020V01909

Planificación financeira/V55G020V01702

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Matemáticas: Matemáticas/V55G020V01104

Outros comentarios

É aconsellable ter un bo dominio de ferramentas informáticas.

A asistencia ás clases presenciais (*sesion maxistral e *resolucion de problemas/exercicios) é obrigatoria.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Empresa: Xestión de empresas				
Materia	Empresa: Xestión de empresas			
Código	V55G020V01203			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Pais Lima, Manuel			
Profesorado	Pais Lima, Manuel			
Correo-e	manuel.pais@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia busca un primeiro achegamento do estudante á realidade empresarial, e en concreto ao funcionamento da empresa como elemento básico do sistema económico. Para iso defínirase o concepto de empresa, os seus obxectivos, funcionamento, estrutura, tarefas e operacións básicas que se realizan na mesma, e as claves que explican o fenómeno de creación de empresas. Farase especial fincapé na súa interacción coa contorna, nas claves para unha dirección eficaz. Por último, exporase a nivel introductorio o impacto das cuestións económico-financeiras.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG7	Ler e comunicarse en inglés como lingua estranxeira	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber - saber facer
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber - saber facer
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber - saber facer
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber facer

CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender a estrutura e o proceso empresarial, así como as diferentes funcións involucradas no mesmo	CG12 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9
Dispor dunha visión global da organización no contexto económico e do tipo de decisións específicas nos aspectos básicos da xestión empresarial	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9
Buscar, identificar, filtrar e analizar datos relevantes que poden afectar ás distintas funcións da empresa para interpretar a súa importancia en termos de defender ou criticar distintas posturas ou medidas de actuación alternativas, tras unha correcta valoración de vantaxes e inconvenientes.	CG2 CG3 CG4 CG13 CG14 CE3 CE6 CE9 CE10 CE12 CT1
Aplicar os procedementos de análises e coñecementos adquiridos á resolución de problemas/cuestiones concretas, tanto a nivel estratéxico como operativo, e tanto a nivel de contorna como de diagnóstico interno da empresa	CG1 CG2 CG14 CE1 CE3 CE4 CE5 CE9 CE10 CE12 CE15 CE16 CT1

Demostrar unha actitude proactiva e ter capacidade de expresarse correctamente para transmitir ideas e/ou comunicar de forma educada, comprensible e razoada a súa interpretación ou opinión, sobre determinadas cuestións relacionadas con distintos aspectos da xestión empresarial	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG9 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema

A empresa no sistema económico: perspectiva externa e interna

A dirección comercial e mercadotecnia

A dirección de operacións

A dirección de recursos humanos

A dirección financeira

A dirección da innovación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	36	66
Resolución de problemas e/ou exercicios	18	42	60
Outras	2	10	12
Outras	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos, ferramentas e metodoloxías básicas sobre cada un dos temas obxecto de estudo
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución e presentación de exercicios/cuestiones/traballos por parte do alumnado tanto de forma individual como en grupo, baixo a proposta, guía e supervisión do profesorado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución, de maneira individual ou en grupo, de cuestións expostas, orientadas e supervisadas polo profesorado da materia. Avaliarase a participación do estudantado e a comprensión da materia	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE12 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Outras	Proba intermedia escrita de avaliación de coñecementos	15	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7
Outras	Proba final escrita de avaliación de coñecementos.	65	CG12 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE12

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (35% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BUENO CAMPOS, EDUARDO, Curso Básico de Economía de la Empresa: Un enfoque de organización, 4ª edición, Pirámide, 2008,

CHIAVENATO, I, Introducción a la teoría general de la administración, 7ª edición, McGraw Hill, 2005,

PEREZ GOROSTEGUI, Y, Introducción a la Economía de la Empresa, Centro de Estudios Ramón Areces, 2002,

GUTENBERG, Y, Economía de la Empresa. Teoría y práctica de la gestión empresarial, 6ª edición, Deusto, 2001,

PEREZ GOROSTEGUI, Y, Prácticas de administración de empresas, Pirámide, 2008,

SUAREZ SUAREZ, ANDRÉS, Curso de Economía de la Empresa, Pirámide, 2007,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Decisións de investimento/V55G020V01402

Dirección comercial I/V55G020V01403

Dirección de operacións/V55G020V01302

Dirección de recursos humanos/V55G020V01303

Decisións de financiamento/V55G020V01501

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co estudante na materia, e concíbese de forma flexible. En consecuencia, pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios, ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achegarase ós estudantes a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do alumno de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	V55G020V01204			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Caneda González, Anabel			
Profesorado	Caneda González, Anabel			
Correo-e	anabel.caneda@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Estatística é unha materia de carácter práctico na que ademais de estudar os conceptos básicos relacionados coa estatística descritiva, o cálculo de probabilidades e a inferencia estatística, introdúcese o uso do computador para o tratamento de datos.			
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese			- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico			- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial			- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo			- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado			- saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial			- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución			- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa			- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais			- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante			- saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos			- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo			- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua			- Saber estar / ser
Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe				Competencias
Ser capaz de identificar os aspectos estatísticos dentro dun problema empírico e elaborar conclusións a partir da información existente aplicando os conceptos estudados na materia. Coñecer, saber, aplicar e interpretar correctamente as técnicas descritivas e de cálculo de probabilidades e valorar o seu interese como ferramenta fundamental na análise de datos.				CE7 CE9 CE10
Solucionar de maneira eficaz problemas e cuestións de cada un dos temas do programa utilizando os métodos cuantitativos adecuados.				CE12
Coñecer a importancia da información e ser capaz de valorala e clasificala en cada ámbito de decisión. Saber aplicar e interpretar correctamente as técnicas descritivas básicas para a análise de variables unidimensionales e bidimensionales.				CE12 CE16
Introducir aos estudantes no manexo de paquetes informáticos relacionados coa Estatística. Desta maneira, favorecer unha actitude positiva cara ao cuantitativo, en xeral, e a estatística, en particular, así como o manexo informático.				CG3

Fomentar a sensibilidade cara aos valores propios do pensamento científico, favorecendo as actitudes asociadas ao uso e desenvolvemento de métodos estatísticos, tales como: o cuestionamiento de ideas intuitivas, a análise crítica das afirmacións, a necesidade de verificación, a capacidade de análise e síntese ou a toma de decisións racionais.	CG1 CG2 CG13 CG14
Potenciar unha actitude de compromiso ético, incidindo no relativo á obtención de datos, á non manipulación de resultados, a non copiar dos estudos doutros ou a aproveitarse dos seus traballos.	CT3 CT4
Esperar o gusto polo uso da Estatística, véndoa como unha ferramenta que permite aprender máis sobre o propio campo de coñecemento e iniciarse na realización de investigacións propias.	CT5

Contidos	
Tema	
TEMA 1. ESTATÍSTICA DESCRIPTIVA	1.1 Distribución de Frecuencias 1.2 Medidas de Posición, Forma e Dispersión 1.3 Representacións Gráficas 1.4 Números índice simples e complexos. Propiedades. IPC
TEMA 2. INTRODUCCIÓN AO CÁLCULO DE PROBABILIDADES	2.1 Conceptos básicos de cálculo de probabilidades 2.2 Probabilidades condicionadas e concepto de independencia
TEMA 3. VARIABLES ALEATORIAS	3.1 Definición de variable aleatoria e a súa función de distribución 3.2 Características dunha variable aleatoria 3.3 Principais distribucións 3.4 Aplicacións do Teorema Central do Límite
TEMA 4. CONCEPTOS E PRINCIPIOS METODOLÓXICOS DA INFERENCIA ESTATÍSTICA	4.1 Poboación, mostra e as súas características. Mostraxe aleatoria simple Distribucións asociadas á mostraxe en poboacións normais 4.2 Estimación puntual. Concepto de estimador e as súas propiedades 4.3 Estimación mediante intervalos de confianza en poboacións normais 4.4 Contrastes de hipóteses. Formulación das hipóteses. Contrastes clásicos en poboacións normais
TEMA 5. MANEXO DE PAQUETES ESTATÍSTICOS	5.1 Introducción ao uso do paquete estatístico 5.2 Análise descritiva 5.3 Cálculo de probabilidades 5.4 Variables aleatorias e principais distribucións de probabilidade 5.5 Inferencia estatística

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	20	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	20	40
Traballos tutelados	8	32	40
Titoría en grupo	4	16	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicios ou proxectos que debe desenvolver o estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de exercicios/cuestiones/traballos por parte do estudante en grupos reducidos, baixo a proposta, guía e supervisión do profesor; dese modo, identificará aquelas cuestións que lle resultan máis dificultosas e poderá dirimir as súas dúbidas na clase.
Traballos tutelados	Realización dun traballo proposto segundo as directrices do profesor, no que o estudante poderá aplicar os coñecementos adquiridos nesta materia.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de exercicios/cuestiones/traballos por parte do estudante en grupos reducidos, baixo a proposta, guía e supervisión do profesor; dese modo, identificará aquelas cuestións que lle resultan máis dificultosas e poderá dirimir as súas dúbidas na clase.

Traballos tutelados	Realización dun traballo proposto segundo as directrices do profesor, no que o estudante poderá aplicar os coñecementos adquiridos nesta materia.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas curtas realizadas ao final de cada tema e que facilitarán o seguimento do alumno.	20	CG3 CG13 CG14 CE7 CE9 CE10 CE12 CT3 CT4 CT5
Traballos tutelados	Realización e exposición dun traballo proposto segundo as directrices do profesor. Avaliarase a comprensión da materia e a capacidade de transmisión de contidos.	20	CG1 CG2 CG3 CG14 CE7 CE9 CE10 CE16 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os estudantes deben dar resposta á actividade exposta, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	60	CG1 CG2 CG3 CG13 CG14 CE7 CE9 CE10 CE12 CT3 CT4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar a materia requírese obter unha puntuación mínima de 3 no exame final (puntuado sobre 10).

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Canavos, G., Probabilidad y Estadística. Aplicaciones y métodos, 1ª ed., McGraw-Hill, 2003, Mexico

Martín Pliego, F.J., Introducción a la Estadística Económica y Empresarial: Teoría y Práctica, 3ª ed., S.A. Ediciones Paraninfo, 2004, España

Newbold, P., Carlson, W. y Thorne B., Estadística para administración y economía, 8ª ed., Pearson Education, 2013, España

Bibliografía Complementaria

Moore, D.S., Estadística aplicada básica, 2ª ed., Editorial Antoni Bosch, 2005, España

Peña, D., Fundamentos de Estadística, 1ª ed., Alianza Editorial, 2008, España

Ruiz-Maya, L. y Martín-Pliego, J., Fundamentos de Inferencia Estadística, 3ª ed., S.A. Ediciones Paraninfo, 2005, España

Waller, D.L., Statistics for Business, 1ª ed., Elsevier, 2008, Estados Unidos

Webster, A.L., Estadística Aplicada a los negocios y la economía, 3ª ed., McGraw-Hill, 2000, Bogota

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Econometría/V55G020V01304

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Matemáticas: Matemáticas/V55G020V01104

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante da IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito mercantil				
Materia	Dereito mercantil			
Código	V55G020V01205			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Cuadrado Ramos, José Daniel			
Profesorado	Cuadrado Ramos, José Daniel			
Correo-e	daniel.cuadrado@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Na materia examínase, desde un punto de vista xurídico, teórico e práctico, a figura do comerciante, agora empresario, tanto como persoa física ou individual como xurídica; a do consumidor; a do provedor; e en especial as normas que rexen a actuación de todos eles no mercado. Non só isto, senón tamén as actuacións deste mesmo respecto deles. Todo iso permitirá que o estudante e futuros directivos coñezan a forma xurídica da empresa, co funcionamento dos seus órganos e as súas relacións cos terceiros, e en especial, cos documentos que recollerán os seus acordos e decisións. De igual modo, apreciarase que o mercado é un espazo regulado por normas xurídicas, no que todos os operadores, xa mencionados, teñen unha serie de dereitos e obrigacións, esixibles en última instancia ante os tribunais. Por iso trátaranse especialmente os contratos mercantís, coas cautelas e garantías que convén ter en conta en cada un deles, e o manexo dos instrumentos de crédito e de pago no tráfico.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber - saber facer
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Identificar aos suxeitos que teñen a consideración de empresario a fin de poder determinar quen é responsable, fronte a terceiras persoas, das actuacións que se realicen no mercado.	CG10 CG13 CG14 CE3 CE4 CT1 CT3 CT5
Coñecer as particularidades e os trazos propios dos distintos tipos de sociedades mercantís, de tal maneira que se comprenda a figura do empresario social.	CG1 CG2 CG10 CG13 CG14 CE3 CE4 CT3
Dominar a regulación xurídica sobre a actividade dos empresarios no mercado, de maneira que se poida comprender de forma básica o marco legal en que se desenvolve unha actividade empresarial.	CG1 CG2 CG5 CG10 CE3 CE4 CT3 CT5
Determinar que norma xurídica é aplicable a cada caso concreto, para poder resolver da forma máis práctica posibles problemas formulados en relación coa actuación do empresario no mercado.	CG1 CG2 CG10 CG13 CG14 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Resolver de forma razoada os problemas xurídicos expostos.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG10 CG13 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Adquisición de habilidades de comunicación oral e escrita.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG14 CE3 CE4 CT3 CT5

Contidos

Tema

1.INTRODUCCIÓN Á NORMATIVA MERCANTIL

2.ESTATUTO XURÍDICO DO EMPRESARIO

3.PROPIEDAD INDUSTRIAL

4.DEREITO DE SOCIEDADES

5.NOCIÓNS SOBRE CONTRATOS E TÍTULOS
VALORES

6.CONCURSO DO EMPRESARIO

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	20	20	40
Presentacións/exposicións	4	10	14
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	5	6
Titoría en grupo	1	4	5
Sesión maxistral	25	0	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0	10	10
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	12	12
Outras	0	28	28
Probas de autoavaliación	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiros	O estudante ou grupos de estudantes deberán plasmar fisicamente os coñecementos e habilidades estudadas sobre temáticas concretas; para saber resolver e analizar a documentación que existe nas empresas e despachos dunha forma real. Relacionarse e coñecer con exercicios prácticos a documentación existente na actividade mercantil.
Presentacións/exposicións	O estudante ou un grupo de estudantes exporán ante o docente e un grupo de estudantes un tema dos contidos na materia, pero desenvolvido a partir da mesma e en base a unha empresa ou actividade de mercado real.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O estudante deberá resolver, con información razoada e documentada, os problemas ou exercicios que se lle expoñan relacionados coa materia.
Titoría en grupo	O docente manterá entrevistas e reunións co estudante para asesoralo e guíalo no desenvolvemento dos seus traballos, estudos e prácticas.
Sesión maxistral	Na clase maxistral, o profesor exporá e explicará os aspectos máis relevantes dos distintos temas que integran o programa da materia. O obxectivo é que estas clases constitúan unha base de coñecemento que deberá ser completada por outras vías, tales como a realización de casos prácticos, de actividades de seminario, de lecturas recomendadas, do estudo persoal, etc. ... para logo desenvolvelo na práctica.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación escrita e oral de cada asunto. En especial terase en conta a capacidade de comunicación, exposición, manexo da linguaxe xurídica e claridade na manifestación dos contidos.	10	CG1 CG13 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Valoráse a presentación escrita de cada asunto. En especial terase en conta a claridade expositiva, manexo da linguaxe e fontes consultadas ou manexadas.	15	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG14 CE4 CT2 CT3 CT4 CT5
Outras	Ao final do semestre haberá un exame final cunha parte teórica e unha práctica. A parte teórica constará de 5 preguntas que valerán 1 punto cada unha das 3 primeiras e 2 puntos as dúas últimas (estas serán de relacionar todas ou parte das materias estudadas). Párea práctica consistirá en plasmar e resolver, a partir dun texto, un problema práctico consistente en cubrir unha letra de cambio, un cheque, un pagarei ou un contrato.	60	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CE3 CE4 CT1 CT3 CT4 CT5
Probas de autoavaliación	Realizarase un exame parcial non liberatorio da materia que formará parte da avaliación Continua.	15	CG1 CG2 CG14 CE3 CE4 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Debido ao peso que terán os coñecementos reflectidos especialmente no exame final, dúas preguntas do mesmo cunha puntuación de "0" poden supor o suspenso da materia.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Cuadrado Ramos, J.D., Manual de Derecho Mercantil, 1ª Edición, Starbook, 2012

Código de Comercio y otras normas mercantiles, Última edición, Aranzadi, Septiembre 2017

Sánchez Calera, Fernando, Principios de Derecho mercantil, Última edición, Aranzadi,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Empresa: Contabilidade financeira I				
Materia	Empresa: Contabilidade financeira I			
Código	V55G020V01301			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Vázquez Fernández, José			
Profesorado	Vázquez Fernández, José			
Correo-e	jose.vazquez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Introducir ao estudante no coñecemento xeral da contabilidade, para que comprenda e aprenda os conceptos básicos da contabilidade.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases conceptuais da contabilidade como ciencia social, o seu carácter de sistema de información de características especiais; así como o concepto de utilidade da información económico-financeira na armazón económica.	CB2 CB3 CB4 CG10 CE8 CE10 CT3 CT4 CT5

Coñecer o funcionamento básico dun sistema contable como instrumento informativo ao servizo do proceso de toma de decisións.	CB2 CB3 CB4 CG10 CE8 CE10 CT3 CT5
Coñecer a regulación positiva da contabilidade, os seus obxectivos e carácter relativo, así como o funcionamento do sistema contable empresarial no contexto da regulación positiva española.	CB2 CB3 CB4 CG10 CE8 CE10 CT4

Contidos

Tema	
1. INTRODUCCIÓN Á CONTABILIDADE	1.1. A terminoloxía contable no día a día 1.2. Concepto de contabilidade 1.3. A empresa e a contabilidade 1.4. Requisitos da información económica e financeira 1.5. A contabilidade como sistema de información
2. A EMPRESA E A CONTABILIDADE	2.1. O ciclo de actividade da empresa 2.2. O balance de situación 2.3. A conta de resultados 2.4. O estado de fluxos de efectivo 2.5. A relación entre o balance e a conta de resultados
3. O ACTIVO, O PASIVO E O NETO. A súa RELACIÓN FUNDAMENTAL	3.1. O patrimonio da empresa 3.2. O inventario 3.3. Masas patrimoniais: activo, pasivo e neto 3.4. Ecuación fundamental do patrimonio
4. MÉTODO CONTABLE E O seu *INSTRUMENTALIZACIÓN	4.1. Conta contable como instrumento de representación e medida 4.2. Técnica de contas 4.3. Os feitos contables simples 4.4. As contas de activo, pasivo e neto: unha primeira aproximación 4.5. O sistema de partida dobre 4.6. O razoamento contable básico
5. ACREDITORES E DEBEDORES POR OPERACIÓN DE TRÁFICO	5.1. Os dereitos correntes de cobro. 5.2. A depreciación dos dereitos correntes de cobro. 5.3 Os pasivos por operacións de tráfico..
6. As CONTAS DE INGRESOS E GASTOS: O seu FUNCIONAMENTO	6.1. As contas de gastos: o seu funcionamento 6.2. as contas de ingresos: o seu funcionamento 6.3. A relación entre ingresos, gastos e resultado
7. A NORMALIZACIÓN CONTABLE: A REGULACIÓN LEGAL DA CONTABILIDADE EN ESPAÑA	7.1. A Reforma contable en España 7.2. Marco Conceptual 7.3. Normas de rexistro e valoración 7.4. Contas anuais 7.5. Definicións e relacións contables 7.6. O cadro de contas
8. *ANÁLISIS E *CONTABILIZACIÓN DAS EXISTENCIAS	8.1. Métodos de valoración das existencias 8.2. Clasificación das existencias 8.3. A venda das existencias 8.4. A variación de existencias 8.5. A problemática contable de envases e embalaxes. 8.6. A problemática contable do IVE
9. O CICLO CONTABLE XENERAL	9.1. O ciclo contable: concepto e fases 9.2. Inventario e apertura 9.3. O desenvolvemento do exercicio: fase de xestión 9.4. As operacións de conclusión do exercicio: a fase de peche. 9.5. A elaboración das contas anuais

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Sesión maxistral	30	40	70
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	30	50
Outros	2	0	2
Probas de resposta curta	2	4	6
Observación sistemática	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	18	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan supostos ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación de resultados. Emprégase como complemento da lección maxistral.
Outros	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Outros	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de resposta curta	Proba consistente nunha serie de cuestións teórico/prácticas concretas que cobren a totalidade do campo de coñecementos recolleitos na materia	60	CB2 CB3 CB4 CG10 CE10 CT4 CT5
Observación sistemática	O 10% outorgarase pola participación.	10	CB2 CB3 CB4 CG10 CE8 CE10 CT3 CT4 CT5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o estudante debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor. Deste xeito, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	30	CB2 CB3 CB4 CG10 CE8 CE10 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

PLAN GENERAL DE CONTABILIDAD DE PEQUEÑAS Y MEDIANAS EMPRESAS,

PLAN GENERAL DE CONTABILIDAD,

Omeñaca García, Jesús, CONTABILIDAD GENERAL, 2017, Deusto

Omeñaca García, Jesús, SUPUESTOS PRACTICOS DE CONTABILIDAD FINANCIERA Y DE SOCIEDADES, 2017, Deusto

Muñoz Jiménez, José, CONTABILIDAD FINANCIERA, 1ª edición, 2008, Pearson Educación

Montesinos Julve, Vicente, Fundamentos de Contabilidad Financiera, 2015, Pirámide

Del Campo Moreno, Paloma, Contabilidad Financiera, 2016, Ediciones Académicas

Del Campo Moreno, Paloma, Prácticas de Contabilidad Financiera, 2016, Ediciones Académicas

Fernández Cuesta, C; Gutierrez López, E; Introducción a la Contabilidad Financiera, 2014, Pirámide

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Contabilidade financeira II/V55G020V01401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Empresa: Matemática das operacións financeiras/V55G020V01202

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co estudante na materia e concíbese flexible, en consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achégase ao estudantado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección de operacións				
Materia	Dirección de operacións			
Código	V55G020V01302			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Profesorado	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Correo-e	alvaro.gomez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia desenvolve os contidos, métodos e ferramentas asociados á estratexia de operacións. Nela profúndase en aspectos relacionados coa selección e deseño do produto, modo e lugar de elaboración, recursos necesitados e a súa organización, e calquera outro aspecto necesario para que a empresa poida realizar o proceso produtivo para o que foi creada.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber - saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber - saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber - saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Mostrar o coñecemento de procedementos e técnicas propias da dirección de operacións	CG1 CG10 CG11 CE6
Fomentar no estudantado as habilidades de procura, filtrado e interpretación da información relevante na área de produción.	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6

Fixar obxectivos, elaborar estratexias e plans de acción propios das actividades de produción e coherentes coa contorna.	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6 CT5
Tomar decisións na procura de solucións a problemas relativos á situación da área de produción da empresa, así como a preparación dos informes correspondentes.	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6 CE12 CT5

Contidos	
Tema	
MÓDULO 1: A EMPRESA E O SISTEMA DE OPERACIÓNS	TEMA 1. O Sistema de Operacións e a Estratexia de Operacións
MÓDULO 2: DESEÑO DO SISTEMA DE OPERACIÓNS	TEMA 2. Selección e Deseño do Produto e do Proceso Produtivo TEMA 3. Decisións Estratéxicas de Capacidade TEMA 4. Decisións de Localización TEMA 5. Distribución en Planta
MÓDULO 3: XESTIÓN DA CADEA DE SUBMINISTRACIÓNS	TEMA 6. Xestión da Cadea de Subministracións TEMA 7. Xestión dos Stocks
MÓDULO 4: XESTIÓN DAS ACTIVIDADES DE PRODUCCIÓN	TEMA 8. Planificación e Control de Proxectos TEMA 9. Planificación, Programación e Control da Producción TEMA 10. Lean Manufacturing

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	37.5	40	77.5
Estudo de casos/análises de situacións	30	75	105
Titoría en grupo	7.5	0	7.5
Outros	3	32	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a disciplina obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que ten que desenvolver o estudantado. A asistencia ás sesións maxistras é obrigatoria.
Estudo de casos/análises de situacións	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Outros	

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Tempo reservado para orientar, supervisar, atender e resolver dúbidas do estudante no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización de actividades propostas, en particular.

Estudo de casos/análises de situacións	Tempo reservado para orientar, supervisar, atender e resolver dúbidas do estudante no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización de actividades propostas, en particular.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Correspóndense coas horas prácticas da materia recollidas nos grupos de traballo dos estudantes.	10	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6 CE12 CT5
Estudo de casos/análises de situacións	Probas nas que o estudante debe solucionar unha serie de casos, problemas e exercicios nun tempo e condicións establecidos polo profesor. Desta maneira, o estudante debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A demostración das competencias adquiridas en cada actividade levará a cabo presencialmente durante o período lectivo.	40	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6 CE12 CT5
Outros	Probas para a avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas sobre un aspecto concreto. Os estudantes deben responder de maneira razoada en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	50	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE6 CE12 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- AM, E.E. y EBERT, R.J., Administración de la Producción y las Operaciones, 4, Prentice Hall, México, 1991,
- ADENSO DÍAZ, B., Producción: Gestión y Control, Ariel, 1993,
- CHASE, R.B.; AQUILANO, N.J. y JACOBS, F.R., Administración de producción y operaciones. Manufactura y servicios, McGraw-Hill, 2000,
- CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., Producción. Planificación, Programación e Control, 3, Servicio Publicacións da Universidade de Vigo, 2009,
- CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., Producción. Planificación, Programación e Control. Exercicios Resoltos, Servicio Publicacións da Universidade de Vigo, 2005,
- CUATRECASAS, L., TPM. Total Productive Maintenance. Hacia la competitividad a través de la eficiencia de los equipos de producción, Gestión 2000, 2000,
- DAVIS, M.M., AQUILANO, N.J. y CHASE, R.B., Fundamentos de dirección de operaciones, McGraw-Hill, 2001,
- DOMÍNGUEZ MACHUCA, J.A. y otros, Aspectos tácticos y operativos en la producción y los servicios, McGraw-Hill, 1995,
- FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, E., Dirección de la Producción. Fundamentos Estratégicos, Civitas, 1995,
- FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, E. y VÁZQUEZ ORDÁS, C., Dirección de la Producción. Métodos Operativos, Civitas, 1994,
- GONZÁLEZ RIESCO, M., Gestión de la Producción, Ideas Propias, 2006,
- HEIZER, J. y RENDER, B., Principios de Administración de Operaciones, Prentice Hall, 2009,
- HEIZER, J. y RENDER, B., Dirección de la Producción. Decisiones Tácticas, 4, Prentice Hall, 1997,
- HEIZER, J. y RENDER, B., Dirección de la Producción. Decisiones Estratégicas, Prentice Hall, 2008,
- KRAJEWSKI, L.J. y RITZMAN, L.P., Administración de Operaciones. Estrategia y análisis, Addison Wesley, 2000,
- MARTIN PEÑA, M.L. y otros, Dirección de la Producción, Prentice Hall, 2003,
- MIRANDA, F.J. y otros, Manual de Dirección de Operaciones, Thomson, 2005,
- MIRANDA GONZÁLEZ, F.J.; RUBIO LACOPA, S. y CHAMORRO MERA, A., Dirección de Operaciones. Casos prácticos y recursos didácticos, Paraninfo, 2014,
- RODRIGO ILLERA, C., Dirección de la Producción. Estrategias, Editorial Ramón Areces, 2006,
- RODRIGO ILLERA, C.; GANCEDO PRIETO, A., Aspectos Estratégicos de la Dirección de la Producción. Teoría y Curso Práctico, Editorial Ramón Areces, 2002,
- SCHROEDER, R.G., Administración de Operaciones. Toma de Decisiones en la Función de Operaciones, 3, McGraw-Hill, 1992,
- VELASCO SÁNCHEZ, J., Organización de la Producción, Pirámide, 2007,
- CARNERO, M. C., Problemas resueltos de administración de la producción y operaciones, Paraninfo, 2013,

---

Recomendacións

Outros comentarios

A asistencia ás sesións maxistrais é obrigatoria e terase en conta na avaliación continua. A corrección dos exames finais será "cega".

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección de recursos humanos				
Materia	Dirección de recursos humanos			
Código	V55G020V01303			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Pereira Otero, Begoña			
Profesorado	Pereira Otero, Begoña			
Correo-e	begona.pereira@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Ao longo desta materia, búscase contextualizar a Función de RR.HH. no momento actual e reflexionar sobre as tendencias de futuro. O estudante poderá comprender a creación de valor a través da estratexia de RR.HH. e do desenvolvemento organizacional baseado na xestión do talento. Ademais, coñecerá diferentes metodoloxías e ferramentas para unha eficiente Dirección de Persoas. Búscase que o estudante adquira competencias para manexar os procesos fundamentais inherentes á xestión de capital humano desde a perspectiva de función estratéxica.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber - saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Lograr o manexo por parte do estudantado dos coñecementos e procesos propios da dirección e xestión de recursos humanos, mostrando compromiso coas consecuencias das súas decisións ou accións en calquera contexto de intervención, reflexionando sobre os seus propios posicionamentos.	CG1 CG2 CG5 CG13 CG14 CE6 CT4
Lograr por parte do estudantado o coñecemento e aplicación correcta das principais técnicas e ferramentas propias da dirección e xestión de recursos humanos.	CG3 CG13 CE6 CE7
Lograr por parte do estudantado a aplicación de ferramentas de procura, filtrado e interpretación da información relevante na área de recursos humanos.	CG1 CG5 CG8 CG9 CG13 CE6 CE10 CE16
Tomar decisións na procura de solucións a problemas relativos á situación socio-laboral da empresa, aplicando os métodos apropiados e emitindo os informes correspondentes.	CG1 CG5 CG8 CG9 CG10 CG13 CE12
Conseguir que o estudante fixe obxectivos, elabore estratexias e plans de acción coherentes coa súa contorna.	CG1 CG5 CG13 CE3 CE5 CE6 CE11 CE14

Contidos	
Tema	
BLOQUE I: FUNDAMENTOS DE RR.HH.	Tema 1: A función de recursos humanos na empresa. Tema 2: Dirección de recursos humanos na empresa. Tema 3: Fontes básicas de información na toma de decisións de recursos humanos.
BLOQUE II: ACTIVIDADES DA DIRECCIÓN E XESTIÓN DE RR.HH.	Tema 4: Planificación de recursos humanos na empresa. Tema 5: Estratexias, procesos e técnicas de compensación e retribución. Tema 6: Estratexias, procesos e técnicas de recrutamento, selección e socialización. Tema 7: Estrategias, procesos e técnicas de desenvolvemento dos recursos humanos.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	15	30	45
Estudo de casos/análises de situacións	20	30	50
Sesión maxistral	40	50	90
Outras	0	10	10
Traballos e proxectos	0	20	20
Outras	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas sobre cuestións teóricas ou prácticas
Estudo de casos/análises de situacións	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas sobre cuestións teóricas ou prácticas

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo de casos, análises de situacións, lecturas e investigacións, e traballo na aula co obxectivo de coñecer situacións reais de xestión de persoas, interpretar problemas, xerar alternativas de solución, reflexionar, debater e aprender.	20	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG10 CG14 CE3 CE5 CE6 CE7 CE10 CE12 CE14 CT4
Outras	Exame final. Proba de avaliación escrita, individual, sobre contidos teóricos e prácticos da materia. Realízase ao final do semestre.	50	CG1 CG2 CG5 CG13 CG14 CE3 CE6 CE7 CE12 CE14

Traballos e proxectos	Proxectos individuais e grupáis sobre estratexias, procesos e técnicas de RRHH, dunha empresa real.	20	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG13 CG14 CE3 CE5 CE6 CE7 CE11 CE12 CE14 CE16 CT4
Outras	Control. Proba de avaliación escrita, individual, sobre contidos teóricos e prácticos da materia. Realizarase a metade de semestre.	10	CG1 CG2 CG5 CG13 CG14 CE3 CE5 CE6 CE7 CE12 CE14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O exame final de curso (50%) poderá facer media co resto de cualificacións e avaliacións obtidas sempre que nesta proba obtéñanse 3,5 puntos ou máis, sobre un total de 10.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será cega.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Calle Durán, M.C.; Ortiz de Urbina, M, Fundamentos de Recursos Humanos, 2013, Pearson

Leal, A., Alfaro de Prado, A.; Rodríguez, L., e Román, M., El Factor Humano en las Relaciones Laborales, 1999, Pirámide

Pereda Marín, Santiago, Dirección y gestión de recursos humanos por competencias, 2011, Ramón Areces

Mondy, R., Administración de recursos humanos, 2010, Prentice Hall

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Econometría				
Materia	Econometría			
Código	V55G020V01304			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Caneda González, Anabel			
Profesorado	Caneda González, Anabel			
Correo-e	anabel.caneda@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia encádrase no primeiro cuadrimestre do segundo curso do grao. Trátase dunha materia para estudantes que xa completaron o primeiro curso, e que por tanto posúen formación nas disciplinas de matemáticas e estatística, un coñecemento básico das cales é moi importante para o estudo da econometría. Deste xeito, o estudante áchase preparado para abordar unha materia de análise como é a econometría, na que empregar os seus coñecementos estatísticos para construír modelos econométricos xenerais, que son aplicables en principio ao estudo e resolución de problemas dunha ampla variedade de materias relacionadas coa titulación.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprensión das técnicas econométricas básicas desde o punto de vista teórico e aplicado.	CG1 CG13 CE7
Manexo das técnicas e ferramentas básicas para a cuantificación das relacións entre variables relevantes do mundo económico e empresarial.	CG13 CE12
Capacidade de abordar de maneira eficaz problemas do ámbito empresarial utilizando o instrumental econométrico adecuado.	CG1 CG2 CE12 CT3
Habilidade para argumentar e obter conclusións de forma rigorosa a partir da evidencia empírica.	CG1 CG2 CG5

Contidos	
Tema	
MODELIZACIÓN ECONOMETRICA	Definición e obxectivos do modelo econométrico Deseño e construción do modelo econométrico

MODELO DE REGRESIÓN LINEAL CLÁSICO (MRLC)	Especificación do modelo Hipóteses básicas do modelo Estimación e interpretación dos coeficientes estimados Propiedades dos estimadores Bondade de axuste Contrastes de hipótese Predición Outras cuestións relacionadas co Modelo de Regresión Lineal Clásico
INCUMPRIMENTO DAS HIPÓTESES CLÁSICAS	Análise, consecuencias, diagnoses e posibles solucións do incumprimento das hipóteses clásicas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	20	40
Prácticas en aulas de informática	18	18	36
Traballos tutelados	4	24	28
Titoría en grupo	4	10	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	12	16
Outras	2	14	16
Observación sistemática	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, complementada co uso de medios audiovisuais, así como a introdución dalgúñas preguntas dirixidas ao estudante, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Prácticas en aulas de informática	Nestas sesións de laboratorio informático aplicaranse os coñecementos adquiridos nas clases teóricas e prácticas para realizar supostos prácticos coa axuda dun paquete informático econométrico. Os estudantes traballarán de forma autónoma, individualmente ou en grupo, baixo a supervisión do profesor.
Traballos tutelados	Realización dun traballo no que se aplicarán os conceptos adquiridos na materia. Exporanse os resultados do devandito traballo. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo segundo a proposta do profesor.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento, desenvolvemento e supervisión de actividades da materia no proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Realización dun traballo no que se aplicarán os conceptos adquiridos na materia. Exporanse os resultados do devandito traballo. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo segundo a proposta do profesor.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento, desenvolvemento e supervisión de actividades da materia no proceso de aprendizaxe.
Prácticas en aulas de informática	Nestas sesións de laboratorio informático aplicaranse os coñecementos adquiridos nas clases teóricas e prácticas para realizar supostos prácticos coa axuda dun paquete informático econométrico. Os alumnos traballarán de forma autónoma, individualmente ou en grupo, baixo a supervisión do profesor.

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	Presentación de traballos propostos segundo as directrices do profesor. Avaliarase a comprensión da materia e a capacidade de transmisión de contidos.	20	CG1 CG2 CG5 CG13 CE7 CE12 CT3
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas curtas realizadas ao final de cada tema e que facilitarán o seguimento do alumno.	20	CG1 CG2 CG5 CG13 CE7 CE12 CT3
Outras	Proba final	50	CG1 CG5 CE7 CE12
Observación sistemática	Seguimento da presenza e actitude do estudante en todas as actividades a realizar.	10	CG1 CG2 CG13 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar a materia requírese obter unha puntuación mínima de 3 no exame final (puntuado sobre 10).

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será cega.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017-2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Fernández-Jardón y otros, *Econometría Estática Aplicada*, 1ª ed., Tórculo Edicións, 1997, España

Gujarati, D. y Porter, D., *Econometría*, 5ª ed., McGraw-Hill, 2010, Mexico

Wooldridge, J.M., *Introducción a la econometría: un enfoque moderno*, 2ª ed., S.A. Ediciones Paraninfo, 2006, España

Bibliografía Complementaria

Green, H.W., Análisis Económico, 3ª ed., Prentice Hall, 1998, España

Judge, G.G. y otros, Introduction to the Theory and Practice of Econometrics, 2ª ed., John Wiley & Sons, 1988, Estados Unidos

Stock, J.H. y Watson, M.M., Introducción a la Econometría, 3ª ed., Pearson, 2012, España

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Macroeconomía/V55G020V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/V55G020V01204

Matemáticas: Matemáticas/V55G020V01104

Outros comentarios

Esta guía docente esta; redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que esta; en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Contabilidade financeira II				
Materia	Contabilidade financeira II			
Código	V55G020V01401			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Vázquez Fernández, José			
Profesorado	Vázquez Fernández, José			
Correo-e	jose.vazquez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O obxectivo xeral da materia é, unha vez dominados os fundamentos metodolóxicos da Contabilidade, as ferramentas da técnica contable e as normas de valoración elementais, profundar nas normas de elaboración da información contable plasmada nas contas anuais, co obxecto de que estas se convertan nun útil instrumento á hora de tomar decisións no ámbito empresarial. Con todo isto o estudante terá un coñecemento do modelo contable español.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber facer
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa.	CB2 CB3 CB4 CG1 CE4 CT3 CT5
Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial.	CB2 CB3 CB4 CG3 CG9 CG10 CG14 CE6 CE7 CE10 CT4
Capacidade para aplicar correctamente a lexislación mercantil en materia contable.	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG5 CG13 CE4 CE12 CE16 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema	
1. ACREDORES E DEBEDORES POR OPERACIÓN COMERCIAIS E OUTRAS CONTAS A PAGAR E COBRAR RELACIONADAS COA EXPLOTACIÓN	1.1. Provedores e acredores varios 1.2. Clientes e debedores varios 1.3. Persoal 1.4. Administracións públicas 1.5. Tratamento contable do Imposto sobre o Valor Engadido (IVE) 1.6. Correccións valorativas
2. ACTIVO NON CORRENTE: O INMOBILIZADO E Os INVESTIMENTOS INMOBILIARIOS	2.1. Os investimentos fixos: Concepto, clases e función na empresa. 2.2. Problemas valorativos. inmovilizado material e intangible. 2.3. Investimentos Inmobiliarios. 2.4. Activos non correntes mantidos para a venda. 2.5. A depreciación do inmovilizado. 2.6. Métodos de amortización. 2.7. Deterioración de valor de activos non correntes.
3. ACTIVOS FINANCIEROS: INSTRUMENTOS DE PATRIMONIO E VALORES REPRESENTATIVOS DE DÉBEDA	3.1. Os instrumentos de patrimonio: as accións 3.2. Clases de accións 3.3. Cálculo e contabilidade dos dereitos preferentes de subscrición 3.4. Clasificación dos valores negociables en función da súa finalidade 3.5. Valores representativos de débeda 3.6. Reclasificación de activos financeiros 3.7. Alta, modificación e baixa dos instrumentos de patrimonio e dos valores representativos de débeda

4. PATRIMONIO NETO	4.1. Capital e Reservas 4.2. Fundación da sociedade 4.3. Incremento ou diminución do capital 4.4. O resultado do exercicio e distribución das ganancias 4.5. Remuneración do capital e dotación de reservas 4.6. Resultados pendentes de aplicación 4.7. Subvencións, doazóns e legados recibidos 4.8. Axustes por cambios de valor
5. PASIVO NON CORRENTE E CORRENTE POR OPERACIÓNS NON COMERCIAIS	5.1. Empréstitos e outras emisións análogas 5.2. Débedas por préstamos recibidos 5.3. Fianzas, depósitos e garantías recibidos 5.4. Axustes por periodificación 5.5. Provisións e continxencias
6. ESTADOS CONTABLES	6.1. O Balance 6.2. A Conta de Perda e Ganancias 6.3. O Estado de Cambios no Patrimonio Neto 6.4. O Estado de Fluxos de Efectivo 6.5. A Memoria

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	45	75
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	30	45
Titoría en grupo	2	4	6
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	3	5
Probas de resposta curta	2	16	18
Observación sistemática	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan supostos ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación de resultados. Emprégase como complemento da lección maxistral.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver a análise e a resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación	
Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Durante o curso o estudante será obxecto de probas escritas a fin de coñecer o seu grao de avance na materia, tanto como instrumento de autoevaluación como por parte do profesor. Estas probas serán obxecto de cualificación e configurarán o 30% da nota	30	CB2 CB3 CB5 CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG14 CE4 CE6 CE7 CE10 CE12 CT5
Probas de resposta curta	O 60% restante derivarase dun exame escrito de carácter global que se celebrará ao final da materia	60	CB2 CB3 CB5 CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG14 CE4 CE6 CE7 CE10 CE12 CT5
Observación sistemática	O 10% outorgarase pola participación.	10	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG3 CG5 CG9 CG10 CG13 CG14 CE4 CE6 CE7 CE10 CE12 CE16 CT3 CT4 CT5

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

PLAN GENERAL DE CONTABILIDAD DE PEQUEÑAS Y MEDIANAS EMPRESAS,

PLAN GENERAL DE CONTABILIDAD,

Omeñaca García, Jesús, CONTABILIDAD FINANCIERA: ADAPTADO AL PGC APROBADO POR RD 1514/2007 DE 16 DE NOVIEMBRE, 2017, Deusto

Omeñaca García, Jesús, SUPUESTOS PRACTICOS DE CONTABILIDAD FINANCIERA Y DE SOCIEDADES, 2017, Deusto

Muñoz Jiménez, José, CONTABILIDAD FINANCIERA, 2008, Pearson Educación

Wanden-Berghe, J.L., Contabilidad Financiera II, 2012, Pirámide

Montesinos Julve, V., Fundamentos de Contabilidad Financiera, 2015, Pirámide

Fernández Cuesta, C., Introducción a la Contabilidad Financiera. Adaptado a la pequeña y mediana empresa, 2014, Pirámide

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Empresa: Matemática das operacións financeiras/V55G020V01202

Empresa: Contabilidade financeira I/V55G020V01301

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co estudante na materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia, pode requirir reaxustes ao longo do ano académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achegárase ao estudantado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Decisións de investimento				
Materia	Decisións de investimento			
Código	V55G020V01402			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Mariño Garrido, M ^a Teresa			
Profesorado	Mariño Garrido, M ^a Teresa			
Correo-e	teresa.marino@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Nesta materia preténdese dotar ao estudante dos coñecementos teóricos e a capacidade analítica para realizar as tarefas correspondentes á xestión financeira. Os coñecementos adquiridos serven como base previa para afrontar o estudo doutras materias do Grao.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber - saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer - Saber estar / ser
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber - saber facer
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber - saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Conocer los principios básicos de la gestión financiera de empresas	CG1 CE3 CE5

Coñecer o obxectivo financeiro e a súa relación coa actividade da empresa	CG1 CG14 CE3 CE5 CE16
Identificar e estimar a estrutura financeira adecuada en función do ciclo de explotación e actividade da empresa	CG1 CG3 CG10 CG11 CG14 CE3 CE5 CE7 CE10 CE11 CE12 CE16
Coñecer o concepto de investimento e o seu interrelación coa estrutura financeira e obxectivo financeiro	CG1 CG14 CE3 CE5 CE16
Coñecer e estimar as variables que inflúen nun investimento e aplicar as principais técnicas analíticas para determinar a rendibilidade dos investimentos	CG1 CG3 CG10 CG11 CG13 CG14 CE7 CE10 CE11 CE12 CE16
Interpretar e dar a coñecer os diferentes resultados obxectivos na avaliación e rendibilidade de investimentos	CG1 CG10 CG11 CG13 CG14 CE7 CE11 CE12 CE16
Aplicar ferramentas informáticas na resolución de supostos prácticos de xestión financeira empresarial	CG1 CG3 CG10 CG11 CG13 CG14 CE12 CE16
Coñecer e valorar a incidencia do risco na rendibilidade dos investimentos	CG1 CG3 CG10 CG14 CE7 CE11 CE12

Contidos

Tema

1. Fundamentos da xestión financeira da empresa	- A función financeira da empresa: Evolución histórica das finanzas. O obxectivo financeiro. Competencias da función financeira da empresa. - Estrutura económico financeira da empresa: Os fluxos financeiros na empresa. O equilibrio entre as masas patrimoniais: O concepto de Fondo de Rotación. Os ciclos de actividade da empresa e o Período medio de Maduración. Principais cocientes para a análise económica-financeiro. - Metodoloxía de cálculo financeiro aplicable nas decisións de investimento. - Efectos do tempo sobre o valor do diñeiro: a inflación e o tipo de interese. Valor futuro de diñeiro: operacións de capitalización. Valor actual do diñeiro: operacións de actualización. Cálculo de rendas.
2. Concepto e clases de investimentos	- Concepto de investimento. Clasificación investimentos na empresa. Implicacións dos investimentos para a empresa.
3. Factores determinantes dun investimento	- Principais magnitudes para avaliar a rendibilidade dos investimentos. Estimación de fluxos de tesouraría.
4. Avaliación de investimentos	- Métodos estáticos de selección de investimentos. A taxa de actualización ou custo de capital da empresa. O criterio do valor capital. O criterio da TIR.
5. Interpretación e toma de decisións de investimento	- Jerarquización de proxectos en base ao valor capital e TIR: Condicións para a non concordancia entre ambos e punto de Fisher. Comparación da rendibilidade de varios investimentos: a homogeneización. A inconsistencia da TIR. - A consideración do risco nas decisións de investimento. - Metodoloxías complementarias.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	12	20	32
Presentacións/exposicións	8	20	28
Sesión maxistral	30	58	88
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de test, casos. Proposta de test e casos en seminarios prácticos, tanto de maneira individual como en grupo, con resolución guiada por parte do profesor.
Presentacións/exposicións	Caso-proxecto en grupo con tutorización guiada por parte do profesor.
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos máis relevantes, a partir da base de material docente posto a disposición dos estudantes en plataforma e bibliografía indicada.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Supervisión da aprendizaxe autónoma en grupos prácticos con reducido número de estudantes que permiten retroalimentación co docente.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	Evidencias da aprendizaxe teórica a través da participación de actividades na aula	10	CG1 CG3 CG10 CG11 CG13 CG14 CE3 CE5 CE7 CE10 CE11 CE12 CE16
Presentacións/exposicións	Os estudantes resolverán supostos propostos ao longo do cuadrimestre de maneira autónoma. Estes supostos serán avaliados polo profesor a través da medición de adquisición de competencias e constituirán a parte de avaliación continua da materia que suporá unha porcentaxe da cualificación final.	30	CG1 CG3 CG10 CG11 CG13 CG14 CE3 CE5 CE7 CE10 CE11 CE12 CE16
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Resolución dunha proba escrita presencial, ao final do cuadrimestre, sobre a adquisición de competencias da materia.	60	CG1 CG10 CG11 CG13 CG14 CE3 CE5 CE7 CE10 CE11 CE12 CE16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico

2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Pisón Fernández, Irene, Dirección y gestión financiera de la empresa, Pirámide, 2001

Pindado García, J., Finanzas empresariales, Paraninfo, 2012

Blanco Ramos, F. y Fernando Bolado, M., Dirección Financiera I. Selección de inversiones, Pirámide, 2006

Cibrán Ferraz, P. y Villanueva Villar, M., Gestión financiera: teoría y casos prácticos, Tórculo, 2005

Fernández Álvarez, A.I., Introducción a las finanzas, Civitas, 1994

Hayat, S. y San Millán, A., Finanzas en excel, McGraw Hill, 2006

López López, V.; Illanes Sánchez, J.C., Casos de Economía de la Empresa: modelos y soluciones con excel, Netbiblo,

Mascareñas Pérez, I.J., Finanzas para directivos, Pearson, 2010

Suárez Suárez, A.S., Decisiones óptimas de inversión y financiación, Pirámide, 1995

Valladolid González, E.; Azofra Palenzuela, V., Prácticas de Dirección Financiera, Pirámide, 2002

Valls Martínez, M^a del Carmen, Introducción a las Finanzas, Pirámide, 2011

Brigham, E.F and Erhardt, M., Financial management: theory and practice, South western Thompson learning, 2002

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Contabilidade financeira II/V55G020V01401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Empresa: Matemática das operacións financeiras/V55G020V01202

Empresa: Contabilidade financeira I/V55G020V01301

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección comercial I				
Materia	Dirección comercial I			
Código	V55G020V01403			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Quintana Cheda, Iago			
Profesorado	Quintana Cheda, Iago			
Correo-e	iagoqch@gmail.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Introducir ao estudante nos conceptos clave da mercadotecnia, estudando as posibles estratexias comerciais e profundando nas ferramentas para a xestión da función de Mercadotecnia.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprensión dos conceptos básicos, o contido actual da mercadotecnia e o seu papel nas organizacións.	CE6 CE14
Saber aplicar os conceptos básicos da mercadotecnia ás organizacións.	CG1 CG5 CE6 CE14 CT3

Contidos	
Tema	
1. Introducción e contido da mercadotecnia	
2. A planificación de mercadotecnia	
3. Análise do mercado e dos consumidores	
4. A segmentación de mercados (*)	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	15	15	30
Presentacións/exposicións	10	20	30
Titoría en grupo	0	10	10
Debates	5	5	10
Sesión maxistral	18	32	50
Probas de resposta curta	5	5	10
Traballos e proxectos	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Os estudantes enfrontaranse, en grupo ou individualmente, a casos prácticos, reais ou figurados, nos cales aplicarán os coñecementos adquiridos durante as sesións maxistrais.
Presentacións/exposicións	Os estudantes presentarán, en grupo ou individualmente, as conclusións que obtivesen do estudo de artigos de interese de autores relevantes, ou de casos de especial complexidade que deberán defender en público.
Titoría en grupo	Os estudantes poderán solucionar as súas dúbidas de traballos ou clases mediante un tempo específico de atención por parte do profesor.
Debates	Exporanse situacións para a súa resolución en grupo, nas cales cada estudante deberá achegar posibles solucións sobre a base da teoría comentada nas sesións maxistrais.
Sesión maxistral	O profesor exporá os contidos teóricos necesarios para a realización dos traballos e probas de avaliación posteriores. En todas elas solicitarase a participación dos estudantes, para garantir a correcta comprensión do explicado e manter o adecuado nivel de atención.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Os estudantes defenderán en público as súas conclusións sobre artigos relevantes de autores de mercadotecnia, así como as propostas dos casos prácticos que se lle expoñan.
Presentacións/exposicións	Os estudantes defenderán en público as súas conclusións sobre artigos relevantes de autores de mercadotecnia, así como as propostas dos casos prácticos que se lle expoñan.
Titoría en grupo	Os estudantes defenderán en público as súas conclusións sobre artigos relevantes de autores de mercadotecnia, así como as propostas dos casos prácticos que se lle expoñan.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame individual	60	CG1 CE6
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliación de casos individuais e en grupo	5	CG5 CE6 CE14
Presentacións/exposicións	Avaliación individualizada das presentacións realizadas.	10	CG1 CG5 CE6 CE14 CT3
Probas de resposta curta	Exames parciais individuais	15	CG1 CE6
Traballos e proxectos	Avaliación subxectiva dos traballos presentados	10	CG1 CG5 CE6 CE14 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Kotler, P. et al., Dirección de Marketing, 12, Pearson Educación, 2006, Madrid

Kotler, P., Introducción al Marketing, 2, Prentice Hall, 2000, Madrid

Ries, A. et al., Las 22 leyes inmutables del marketing, McGraw Hill, 2004, Madrid

Ries, A. y Ries, L., Las 22 leyes inmutables de la marca, McGraw Hill, 2000, Madrid

Ries, A. y Trout, J., Posicionamiento: la batalla por su mente, 2, McGraw Hill, 2002, Mexico

Trout, J. et al., El poder de lo simple, Fundación Confemetal, 2014, Madrid

Trout, J. y Peralba, R., La estrategia según Trout, McGraw Hill, 2004, Madrid

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante da IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Macroeconomía				
Materia	Macroeconomía			
Código	V55G020V01404			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Maldonado Fernández, Gabriela			
Profesorado	Maldonado Fernández, Gabriela			
Correo-e	gabriela.maldonado@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A macroeconomía céntrase no estudo da conduta da economía no seu conxunto. Analiza: o crecemento a longo prazo, as fluctuacións cíclicas da produción total, o desemprego e a inflación, a oferta monetaria e o déficit orzamentario e o comercio e as finanzas internacionais. Ademais estuda o efecto que ten sobre a economía a aplicación por parte dos gobernos de diferentes políticas económicas.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Lograr o manexo por parte dos estudantes da análise económica a través das súas ferramentas básicas, de modo que para abordar preguntas económicas sexan capaces de construír modelos económicos simples, que mediante unha representación simplificada da realidade permitan tratar adecuadamente o problema.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG10 CG13 CE2 CE9 CE16 CT1
Comprender as bases de funcionamento da economía tanto nos ámbitos máis amplos como nos máis próximos	CG1 CE2 CE9

Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante e do seu contido. CG6 CE16

Espertar o interese dos estudantes respecto á análise dos efectos das políticas macroeconómicas, de modo que ante a aplicación dun novo instrumento de política económica sexan capaces de formarse unha opinión fundamentada sobre a súa eficacia na consecución dos obxectivos para os cales se expuxo CG1 CG2 CG5 CE2 CE9 CT1

Contidos

Tema	
1. Introducción á Macroeconomía	Temas de estudo da Macroeconomía. A medición da actividade económica.
2. O mercado de bens	Modelo renda gasto. Curva IS.
3. Os mercados financeiros	A oferta e a demanda de diñeiro. A determinación do tipo de interese. O Banco Central. O multiplicador monetario. A curva LM.
4. Análise conxunta dos mercados de bens e financeiros: o modelo IS-LM	Obtención da curva de demanda.
5. O mercado de traballo	Variables relevantes do mercado de traballo. Determinación de salarios. Determinación de prezos. Taxa de paro natural.
6. Análise conxunta de todos os mercados: o modelo OA-DÁ	A obtención da curva de oferta. O equilibrio a curto e medio prazo.
7. A curva de Phillips	
8. A inflación, a actividade e o crecemento da cantidade de diñeiro	
9. Macroeconomía nunha economía aberta	Tipos de cambio. Mercado de divisas. Balanza de pagos e tipos de cambio. Mercados financeiros e tipos de cambio.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	22	32
Titoría en grupo	10	10	20
Sesión maxistral	28	40	68
Outras	2	6	8
Outras	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	As clases prácticas consistirán na resolución de follas de exercicios e casos, que serán facilitados con anterioridade aos estudantes. Así se optimizará o tempo, destinándose á aclaración daquelas cuestións que presenten maiores dificultades para os estudantes. Ademais, realizarase un traballo/resumen crítico sobre algún libro a indicar polo profesor.
Titoría en grupo	As tutorías en grupo destinaranse á realización de actividades que permitan afianzar os coñecementos adquiridos tanto nas clases teóricas como nas prácticas, así como para ir resolvendo as dúbidas que vaian xurdindo ao longo do programa.
Sesión maxistral	O profesor elaborará documentación específica para cada unha das sesións que os estudantes deberán ler antes de cada clase para asegurar un bo aproveitamento das sesións teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas.
Titoría en grupo	Os estudantes poden utilizar o horario de tutorías para resolver de forma personalizada dúbidas acerca de cuestións teóricas ou prácticas.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Resolución de problemas e/ou exercicios	Valorarase a entrega de follas de exercicios e outros traballos, así como a participación activa nas clases e tutorías. Tamén será avaliado o traballo sobre un libro recomendado.	15	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG10 CG13 CE2 CE9 CE16 CT1
Outras	Realizaranse polo menos 2 controis parciais. Estes controis incluírán unha batería de preguntas curtas e exercicios prácticos.	25	CG1 CG13 CE2 CE9 CT1
Outras	Ao final do semestre realizarase un exame de toda a materia, no que se valorarán os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos ao longo do curso.	60	CG1 CG13 CE2 CE9 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Blanchard, O, Macroeconomía, 5ª edición, Pearson Prentice-Hall, 2012

Belzunegui, B.; Cabrerizo J.; Padilla R. y Valero I., Macroeconomía: Problemas y ejercicios resueltos, 2ª edición, Pearson Prentice-Hall, 2007

Mankiw, N. G., Macroeconomía, 8ª edición, Antoni Bosch, 2014

Huerta de Soto, J., Dinero, crédito bancario y ciclos económicos, 5ª edición, Unión Editorial, 2011

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Políticas económicas/V55G020V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Economía: Economía española e mundial/V55G020V01201

Economía: Microeconomía/V55G020V01101

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Políticas económicas				
Materia	Políticas económicas			
Código	V55G020V01405			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Martínez Martínez, María Dolores			
Profesorado	Martínez Martínez, María Dolores			
Correo-e	dolores.martinez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia proporciona aos estudantes unha visión das principais políticas económicas de curto prazo aplicadas nos últimos anos. Para iso estúdanse os principais obxectivos de estabilización conxuntural, as características das ferramentas monetarias, fiscais, comerciais, cambiarias e as principais políticas sectoriais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer - Saber estar / ser
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Os estudantes son capaces de identificar os principais agregados que definen os obxectivos de política económica e as políticas para alcanzalos, distinguindo entre políticas macro e microeconómicas. Ademais, os estudantes han de comprender o papel do diñeiro e das institucións monetarias, así como os mecanismos de transmisión da política monetaria nunha economía pechada e nunha economía aberta con diferentes réximes cambiarios.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE2 CE12 CE13 CE16 CT1 CT5
Os estudantes son capaces de analizar e discutir as recentes decisións de política económica que levaron a cabo as diferentes institucións públicas e en que medida a actual crise económica condicionou tales decisións e limitou os seus efectos.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE2 CE12 CE13 CE14 CT1 CT5
Os estudantes comprenden os efectos e limitacións da política fiscal.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE2 CE12 CE13 CE14 CE16 CT1 CT5
Os estudantes son capaces de interpretar os informes das principais institucións económicas relativos á política económica e manexar e analizar os principais datos que ofrecen as estatísticas económicas relativas a estes temas.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE2 CE12 CE13 CE14 CE16 CT1 CT5

Contidos

Tema	
Introdución á Política Económica.	Introdución: conceptos clave. Obxectivos da política económica.
Política monetaria.	Institucións. Oferta e demanda de diñeiro. Instrumentos de política monetaria e mecanismos de transmisión. Experiencias de política monetaria.
Política orzamentaria	Bases teóricas. Políticas de ingreso e gasto público.
Política económica exterior.	O equilibrio externo. Instrumentos cambiarios e comerciais. A política económica nunha economía aberta.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	15	30	45
Tutoría en grupo	5	5	10
Sesión maxistral	27	63	90
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas, procedimentales, de comprensión e exposición en público, entre outras; relacionadas coa materia obxecto de estudo.
Tutoría en grupo	Entrevistas que os estudantes manteñen co profesor da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	As prácticas e as tutorías en grupo teñen como obxectivo axudar ao estudante a consolidar os coñecementos adquiridos nas clases teóricas. Ademais, permiten ao profesor orientar aos estudantes e resolver as dúbidas que poidan xurdir no proceso de aprendizaxe.
Tutoría en grupo	As prácticas e as tutorías en grupo teñen como obxectivo axudar ao estudante a consolidar os coñecementos adquiridos nas clases teóricas. Ademais, permiten ao profesor orientar aos estudantes e resolver as dúbidas que poidan xurdir no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	A efectos prácticos non se establece distinción entre prácticas de laboratorio e tutorías en grupo, xa que van asociadas, na maioría das ocasións. Para a valoración teranse en conta as actividades realizadas, como son: desenvolvemento de temas mediante o uso de material bibliográfico, análise e comentario de temas de actualidade relacionados coa materia, participación activa no desenvolvemento da materia, realización de probas curtas, entre outras.	50	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE2 CE12 CE13 CE14 CE16 CT1 CT5
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame final da materia con preguntas teóricas e de contido práctico.	50	CG13 CG14 CE2 CE12 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Ochando, C. (coord.), *Objetivos e instrumentos de las políticas económicas coyunturales*, Tirant lo Blanch, 2015, Valencia

Cuadrado Roura, J. R., *Política Económica. Elaboración, objetivos e instrumentos*, 5ª ed., McGraw Hill, 2015, Madrid

Morán Álvarez, J.C., *Claves para el diseño de la política económica en la actualidad*, 1ª ed., Pirámide, 2014,

Fernández Díaz, A. y otros, *Política económica*, 4ª ed., McGraw Hill, 2011, Madrid

Krugman, P. y Obstfeld, M., *Economía internacional: teoría y política*, Pearson Educación, 2012, Madrid

Marín Quemada, J. M. y García Verdugo, J., *Bienes públicos globales, política económica y globalización*, 2ª, 2008,

Torres López, J., *Economía política.*, 2013, Pirámide

García Reche, A. (coord.), *Política económica sectorial y estructural*, Tirant lo Blanch, 2003,

Blanchard, O. et al., *Rethinking Macroeconomic Policy*, IMF Staff Position Note, 2011,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Macroeconomía/V55G020V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Economía: Economía española e mundial/V55G020V01201

Economía: Microeconomía/V55G020V01101

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudantes de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Decisións de financiamento				
Materia	Decisións de financiamento			
Código	V55G020V01501			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Sánchez-Montaña Puga, Carlota			
Profesorado	Sánchez-Montaña Puga, Carlota			
Correo-e	csanchezp@afundacion.org			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia de decisións de financiamento permitirá ao estudante identificar as distintas fontes de financiamento ao servizo da empresa, coñecendo o funcionamento de cada alternativa financeira, así como as súas vantaxes e inconvenientes e estimando o custo real que supón para a empresa.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser

CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir as alternativas financeiras existentes.	CG1 CG5 CG8 CG14 CE6 CE7 CE12 CE15 CT3
Determinar as distintas fontes financeiras existentes no sistema financeiro.	CG3 CG4 CG9 CG14 CE1 CE6 CE9 CE11 CT3
Estimar o custo das fontes financeiras.	CG1 CG3 CG10 CG13 CG14 CE8 CE9 CE11 CE12 CE15 CT4
Tomar decisións en función dos resultados das distintas alternativas financeiras.	CG1 CG2 CE7 CE8 CE9 CT3 CT4 CT5
Asesorar sobre decisións sobre investimento e financiamento.	CG2 CG4 CG5 CG8 CG10 CG14 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE12 CE15 CT3 CT4 CT5
Coñecer a estrutura do sistema financeiro español.	CG14 CE2

Contidos

Tema
As alternativas financeiras da empresa.
O financiamento no sistema financeiro.

O custo das distintas fontes de financiamento.

O custo medio do financiamento da empresa.

A toma de decisións de financiamento.

As decisións de investimento e financiamento.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28.5	42.5	71
Titoría en grupo	5	25	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	28	43
Outras	1.5	4.5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual. Posibilidade de resolución e desenvolvemento de exemplos prácticos co obxectivo de clarificar os conceptos teóricos.
Titoría en grupo	Tutorización individualizada e exposición da realización de forma autónoma ou en grupos de exercicios propostos nas sesións e, resolución de dúbidas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de exercicios prácticos en grupos de traballo como complemento á explicación teórica dos contidos da materia. Resolución conxunta cos estudantes e atención personalizada do docente. Resolución de dúbidas aos estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de casos: Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do estudantado relacionados coa materia. Tutoría en grupo: Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do estudantado relacionados coa materia.
Titoría en grupo	Resolución de casos: Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do estudantado relacionados coa materia. Tutoría en grupo: Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do estudantado relacionados coa materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Titoría en grupo	Avaliación da exposición e da realización de forma autónoma, ou en grupos, de exercicios propostos nas sesións.	10	CG1 CG2 CG3 CG5 CG9 CG10 CG13 CG14 CE7 CE8 CE9 CE12
Outras	Resolución de probas presenciais sobre coñecementos expostos na aula.	30	CG1 CG3 CG4 CG13 CG14 CE1 CE2 CE6 CE7 CE15

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da asignatura.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico

2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Sesto Pedreira M.A. y De Pablo Redondo, R., Guía Didáctica de Fundamentos de Inversión y Financiación, UNED, 2008

Gómez Bezares, F. y otros, Inversión y financiación empresarial. Selección temática de lecturas, SPRI, 2003

Pisón Fernández, I., Dirección y gestión financiera de la empresa, Pirámide, 2001

Suárez Suárez, A., Decisiones óptimas de inversión y financiación en la empresa, Pirámide, 2005

Arroyo Rodríguez, A.M. y Prat Rodrigo M., Dirección financiera, Deusto, 2004

Lassala Navarré, C. y otros, Dirección financiera: Medios de Financiación empresarial, Pirámide, 2006

Álvarez González, A., Medios de pago y operaciones de financiación, Rama, 2006

Boedo Vilabella, L., Las fuentes de financiación y su coste, Netbiblo, 2007

Partal Ureña, A.; Moreno Bonilla, F.; Cano Rodríguez, M. y Gómez Fernández-Aguado, Dirección Financiera de la Empresa, Ediciones Pirámide, Madrid 2012

Lassala Navarré, C; Medal Bartual, A; Navarro Miguel, V; Soler Monilla, A., Dirección Financiera II, Pirámide, 2006

Partal Ure, A.; Moreno Bonilla, F.; Cano Rodríguez, M. y Gómez Fernández-Aguado, Introducción a las finanzas empresariales, Pirámide, 2013

Robles Elez-Villaroel, J.F., Decisiones Financieras para tiempos de crisis, Instituto Superior de Técnicas y Prácticas Bancarias, 2008

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Empresa: Matemática das operacións financeiras/V55G020V01202

Decisións de investimento/V55G020V01402

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección comercial II				
Materia	Dirección comercial II			
Código	V55G020V01502			
Titulación	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castellano			
Departamento	Departamento de IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Negreira del Río, Jesús			
Profesorado	Negreira del Río, Jesús			
Correo-e	jesus.negreira@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descripción xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidad de análisis y síntesis	- saber - saber hacer
CG5	Habilidades de comunicación oral y escrita	- saber hacer - Saber estar /ser
CG9	Capacidad de desempeño efectivo dentro de un equipo de trabajo	- Saber estar /ser
CG13	Capacidad de aprendizaje y trabajo autónomo	- saber hacer
CE14	Elaborar los planes y políticas en las diferentes áreas funcionales de las organizaciones	- saber hacer

Resultados de aprendizaje	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir conocimientos y dominio de las herramientas del programa de marketing de la empresa	CG1 CG5 CG13
Aplicar y poner en marcha estrategias comerciales de producto, tanto individualmente como en grupo	CG1 CG5 CG9 CG13 CE14
Aplicar y poner en marcha estrategias comerciales de precio, tanto individualmente como en grupo	CG1 CG5 CG9 CG13 CE14
Aplicar y poner en marcha estrategias comerciales de comunicación, tanto individualmente como en grupo	CG1 CG5 CG9 CG13 CE14
Aplicar y poner en marcha estrategias comerciales de distribución, tanto individualmente como en grupo	CG1 CG5 CG9 CG13 CE14

Contenidos
Tema

La propuesta de valor de la empresa y su tangibilización en el marketing mix	El valor de la empresa. El marketing mix
La definición de la oferta: política de producto y precio	Producto. Precio
Diferenciación de la empresa en el mercado: políticas de distribución y comunicación	Comunicación. Distribución

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentaciones/exposiciones	4	5	9
Resolución de problemas y/o ejercicios	5	5	10
Proyectos	10	32.5	42.5
Estudio de casos/análisis de situaciones	10	10	20
Sesión magistral	22	45.5	67.5
Pruebas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Presentaciones/exposiciones	Se realizará la exposición por parte del estudiantado ante el docente y el resto de estudiantes de un tema sobre contenidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto, trabajo tutelado... Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.
Resolución de problemas y/o ejercicios	Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la asignatura. El estudiante debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la ejercitación de rutinas, la aplicación de fórmulas o algoritmos, la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Se suele utilizar como complemento de la lección magistral.
Proyectos	Los estudiantes, mediante el trabajo en grupo, elaboran un documento sobre la temática de la materia. Se trata de una actividad de equipo que exige al mismo tiempo trabajo autónomo del estudiante que incluye el conocimiento y la puesta en práctica de los fundamentos teóricos que soportan la materia, la búsqueda y recogida de información, lectura y manejo de bibliografía, análisis, síntesis y redacción, y propuesta de un plan de acción específico respuesta al problema planteado.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Actividad en la que el profesor entrega a los estudiantes para su análisis individual y posterior discusión en el aula casos representativos de situaciones y/o problemas empresariales. El estudiante deberá analizar la información, identificar el problema, proponer solución y argumentar ésta, por escrito y a través de la exposición ante un grupo de estudiantes y/o el conjunto de la clase de las principales conclusiones alcanzadas en la reflexión.
Sesión magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos de la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante. Se requiere la participación activa del estudiantado en el aula a través de exposiciones y debates. Se recomienda al estudiante que trabaje previamente el material entregado por el profesor y que se consulte la bibliografía recomendada para completar la información con el fin de seguir las explicaciones y participar activamente en las cuestiones y preguntas planteadas a lo largo de la clase. En ningún caso las transparencias entregadas por el profesor constituyen material suficiente sobre el contenido de la asignatura.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión magistral	El estudiante será atendido por el profesor en el tiempo y lugar de tutoría establecido al efecto, sin perjuicio de la disponibilidad que el profesor ofrece al estudiante de prestarle aquél apoyo que éste pudiese demandar, preferentemente a través de medios electrónicos, pero también mediante atención personal en las instalaciones docentes
Presentaciones/exposiciones	El estudiante será atendido por el profesor en el tiempo y lugar de tutoría establecido al efecto, sin perjuicio de la disponibilidad que el profesor ofrece al estudiante de prestarle aquél apoyo que éste pudiese demandar, preferentemente a través de medios electrónicos, pero también mediante atención personal en las instalaciones docentes

Resolución de problemas y/o ejercicios	El estudiante será atendido por el profesor en el tiempo y lugar de tutoría establecido al efecto, sin perjuicio de la disponibilidad que el profesor ofrece al estudiante de prestarle aquél apoyo que éste pudiese demandar, preferentemente a través de medios electrónicos, pero también mediante atención personal en las instalaciones docentes.
Proyectos	El estudiante será atendido por el profesor en el tiempo y lugar de tutoría establecido al efecto, sin perjuicio de la disponibilidad que el profesor ofrece al estudiante de prestarle aquél apoyo que éste pudiese demandar, preferentemente a través de medios electrónicos, pero también mediante atención personal en las instalaciones docentes.
Estudio de casos/análisis de situaciones	El estudiante será atendido por el profesor en el tiempo y lugar de tutoría establecido al efecto, sin perjuicio de la disponibilidad que el profesor ofrece al estudiante de prestarle aquél apoyo que éste pudiese demandar, preferentemente a través de medios electrónicos, pero también mediante atención personal en las instalaciones docentes.

Evaluación			
	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión magistral	Examen escrito final	50	CG1 CG5 CE14
Presentaciones/exposiciones	Presentación plan de marketing	10	CG5 CG9
Proyectos	Proyecto plan de marketing	20	CG1 CG5 CG9 CG13 CE14
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis y presentación de la solución a un caso problema entregado por el profesor	10	CG1 CG13 CE14
Pruebas de tipo test	Examen tipo test, cuatro respuestas y una válida, aproximadamente en la parte central del semestre	10	CG13

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar la materia se requiere satisfacer dos condiciones: (1) obtener una puntuación mínima de 5 puntos en el conjunto de las pruebas a evaluar y (2) obtener como mínimo una puntuación de 3 en el examen final (puntuado sobre 10).

La puntuación obtenida por la participación, así como la realización y entrega de todas aquellas tareas establecidas por el profesor(casos, ejercicios, supuestos, exposiciones, memorias, ...), se mantiene en las convocatorias de enero y julio del curso académico en vigor, pero no se guardará para los cursos sucesivos.

La asistencia a las clases es un componente esencial de la evaluación y, por tanto, es obligatoria.

Todas las faltas serán tenidas en cuenta para el cálculo de las penalizaciones, aunque estas fueran justificadas.

Las penalizaciones serán de aplicación en cada materia, en función de los siguientes baremos:

- La no asistencia a más del 10% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de un tercio en la evaluación continua de la materia.
- La no asistencia a más del 20% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de dos tercios en la evaluación continua de la materia.
- La no asistencia a más del 30% de las horas lectivas, se penalizará con un cero en la evaluación continua de la materia.

La nota obtenida en la evaluación continua (50% de la nota final) se mantendrá en todas las oportunidades de examen del año académico 2017/2018.

Para los estudiantes que se matriculen en la convocatoria de Fin de Carrera (que tienen 24 ECTS pendientes de cursos

anteriores, con materias cursadas pero no aprobadas) solo se tendrá en cuenta a nota del examen.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Las fechas y horarios de las pruebas de evaluación de las diferentes convocatorias son las especificadas en el calendario de pruebas de evaluación aprobado por la Junta de Centro para el curso 2017/2018.

En el caso de conflicto o disparidad entre las fechas de los exámenes prevalecerán las señaladas en la página web de la Facultad.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- ARTAL CASTELLS, M., Dirección de ventas: organización del departamento de ventas y gestión de vendedores, 10ª ed., Esic Editorial, 2011, Madrid

- KOTLER, P.; Lane, K; CÁMARA, D.; GRANDE, I., Dirección de Marketing, 14ª, Ed. Addison-Wesley, 2012,

- PERREAU, W.D.; MCCARTHY, E.J., Basic Management, A Global-Managerial Approach, 15e., McGraw-Hill, 2006,

- SAINZ DE VICUÑA, J.M., Plan de marketing en la práctica, 18ª ed., ESIC Editorial, 2013, Madrid

G. BOBADILLA, L.M., + Ventas, 3ª ed., Esic Editorial, 2009, Madrid

TRESPALACIOS G., J.A; VÁZQUEZ C., R.; BELL A., L., Investigación de Mercados, Thomson, 2005,

---

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Comunicación y publicidad/V55G020V01944

Creación de empresas y business plan/V55G020V01937

Marketing digital y relacional/V55G020V01945

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Dirección comercial I/V55G020V01403

Otros comentarios

Esta guía docente esta; redactada por el coordinador en castellano. En caso de existir diferencias entre versiones en idiomas distintos, la que prevalece es la que esta; en castellano.

MUY IMPORTANTE: la cuenta de correo del estudiante de IESIDE ha de ser la que el estudiante revise diariamente, dado que los avisos y comunicaciones se harán a esta cuenta. No se podrá alegar ignorancia ante cualquiera de estos avisos y comunicaciones.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección estratéxica				
Materia	Dirección estratéxica			
Código	V55G020V01503			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Pereira Otero, Begoña			
Profesorado	Pereira Otero, Begoña			
Correo-e	begona.pereira@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia impartirase integramente en inglés, por tanto, é imprescindible que os estudantes acrediten, con anterioridade, un nivel B2 de inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Identificar os valores, recursos e capacidades da empresa que permitan a creación de vantaxes sustentables para os stakeholders	CG1 CG14 CE1 CE3 CE5
Analizar as oportunidades e ameazas que presenta a contorna externa para a toma de decisións nun sector específico.	CG1 CE5 CE11 CE12 CE13
Formular as estratexias competitivas máis adecuadas para dar resposta aos retos a contorna no ámbito dunha empresa e facelo tendo en conta a Responsabilidade Social Corporativa.	CE3 CE11 CT4 CT5
Describir as estratexias dunha empresa e os métodos utilizados	CG1 CG13 CG14 CE11
Integrar os diferentes enfoques teóricos e as distintas visións de carácter persoal dun equipo de traballo na realización dun proxecto común.	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CE5 CE13 CT1 CT2 CT3
Os estudantes serán capaces de deseñar, nun equipo de traballo, a estratexia competitiva e corporativa dunha empresa concreta.	CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CE1 CE11 CE12 CT1 CT5

Contidos

Tema

1. Conceptos básicos da Dirección Estratéxica
2. Misión e Obxectivos empresariais
3. Análise da contorna xeral
4. Análise da contorna específica
5. Análise interna da empresa
6. Vantaxes e estratexias competitivas
7. Estratexias corporativas. Deseño e posta en marcha
8. Implantación e control da estratexia

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	21	20	41
Sesión maxistral	25	30	55
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	15	17
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	15	17
Traballos e proxectos	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Estudo de casos/análises de situacións	Analizaranse casos, reais ou ficticios, coa finalidade de coñecer, interpretar, resolver, reflexionar, debater, para propor solucións aos problemas expostos.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia. Daranse as directrices para a realización dos exercicios e traballos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Entrevistas que o estudante mantén co profesor para o asesoramento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Entrevistas que o estudante mantén co profesor para o asesoramento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Probos	Descrición
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Entrevistas que o estudante mantén co profesor para o asesoramento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo de casos, análises de situacións, lecturas e investigacións, e traballo na aula, co obxectivo de coñecer as situacións empresariais, interpretar problemas, xerar alternativas de solución, reflexionar, debater e aprender.	20	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG14 CE1 CE3 CE5 CE12 CE13 CT2 CT3
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Proba de avaliación escrita, individual, sobre contidos teóricos e prácticos da materia. Realizarase a metade de semestre.	10	CG13 CG14 CE1 CE3 CE5 CE11 CE12 CT3 CT5
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final. Proba de avaliación escrita, individual, sobre contidos teóricos e prácticos da materia que se realizará ao final do semestre.	50	CG13 CG14 CE1 CE3 CE5 CE11 CE12 CT3 CT5

Traballos e proxectos	Proxecto individual sobre proceso de dirección estratéxica nunha empresa real. Definición de misión e obxectivos empresariais, análises da contorna xeral e específica, análise de competencias e vantaxes competitivas, estratexias de desenvolvemento de negocio, implantación e control de estratexias.	20	CG1 CG2 CG10 CG11 CG13 CG14 CE1 CE3 CE5 CE12 CT1 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O exame final de curso (50%) poderá facer media co resto de cualificacións e avaliacións obtidas, sempre que nesta proba obtéñase 3,5 puntos ou máis, sobre un total de 10.

O plaxio será severamente penalizado.

Non se aceptarán traballos, ou presentacións, fóra de prazo.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Navas López y Gerras Martín, La dirección estratégica en la empresa. Teoría y aplicaciones, 5ª, Civitas, 2015, Madrid

Navas López, J.E. y Guerras Martín, L.A., Fundamentals of Strategic management, 1ª, Civitas, 2013, Madrid

Johnson, G.; Whittington, R.; Angwin, D.; Regner, P. and Scholes, K., Fundamentos de Estrategia, 1ª, Pearson Educación, 2010, Madrid

Johnson, G.; Whittington, R et al., Exploring Strategy: Test and Cases, 10th, Pearson, 2014,

Guerras y Navas, Casos de Dirección Estratégica, 5ª, Civitas-Thompson Reuters, 2014,

Ribeiro et al., Cases of Strategic Direction, Pearson Education, 2012, Madrid

---

Recomendacións

Outros comentarios

É imprescindible estar en posesión dun nivel B2 de inglés para cursar esta materia.

A asistencia a clase é obrigatoria e terase en conta na avaliación continua.

A corrección dos exames finais será "cega".

Esta guía docente está redactada polo coordinador en inglés. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en inglés.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Régimen fiscal de la empresa I				
Materia	Régimen fiscal de la empresa I			
Código	V55G020V01504			
Titulación	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castellano			
Departamento	Departamento de IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Cuadrado Ramos, José Daniel			
Profesorado	Cuadrado Ramos, José Daniel			
Correo-e	daniel.cuadrado@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descripción xeral	En la asignatura se examina, desde un punto de vista fiscal, teórico y práctico, el sistema impositivo vigente relacionado con la empresa. Analizaremos cuales son los distintos hechos impositivos que obligan a la sociedad o persona jurídica, o al autónomo, como persona física, a tener que pagar un tributo. Identificaremos los mismos así como la forma, plazo y procedimiento que tenemos para declararlos. De igual manera estudiaremos los procedimientos administrativos de inspección, gestión y recaudación que la Hacienda Pública tiene para exigir el cumplimiento de nuestras obligaciones fiscales; así como los derechos que el administrado tiene para defenderse. Todo ello, nos ayudará a medir y valorar el coste impositivo de las decisiones que se adopten, y la carga administrativa que genera. Así mismo nos permitirá, a mayor abundamiento, analizar y desarrollar las técnicas de planificación fiscal en relación, especialmente, con nuestra tesorería o caja.			

Competencias		
Código		Tipología
CG1	Capacidad de análisis y síntesis	- saber - saber hacer
CG3	Habilidades relacionadas con el uso de aplicaciones informáticas utilizadas en la gestión empresarial	- saber - saber hacer
CG5	Habilidades de comunicación oral y escrita	- saber - saber hacer
CG9	Capacidad de desempeño efectivo dentro de un equipo de trabajo	- saber - saber hacer
CG10	Emitir informes de asesoramiento sobre situaciones concretas de empresas y mercados	- saber - saber hacer
CG13	Capacidad de aprendizaje y trabajo autónomo	- saber hacer
CE4	Poseer y comprender conocimientos acerca de: El marco económico que regula las actividades empresariales, y la correspondiente normativa	- saber - saber hacer
CE8	Aplicar los conocimientos adquiridos a futuras situaciones profesionales y desarrollar competencias relacionadas con la elaboración y defensa de argumentos y resolución de problemas dentro de su área de estudio	- saber - saber hacer
CE16	Habilidades en la búsqueda, identificación e interpretación de fuentes de información económica relevante	- saber - saber hacer
CT1	Gestión personal efectiva en términos de tiempo, planificación y comportamiento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber - saber hacer - Saber estar /ser

Resultados de aprendizaje	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir conocimientos básicos para entender el papel que desempeña la fiscalidad en las decisiones económicas.	CG13 CE4 CT1

Desarrollar habilidades de búsqueda, uso y comprensión de la normativa tributaria vigente.	CG1 CG3 CG10 CE16
Entender los efectos de la tributación sobre las distintas fuentes de renta: trabajo, capital, actividades económicas y alteraciones patrimoniales.	CG1 CG10 CE4 CE8
Potenciar la capacidad de trabajar en equipo buscando encontrar las mejores soluciones tributarias.	CG9 CG13 CT1
Justificar y defender las decisiones adoptadas en materia de tributación mediante estudio de casos	CG1 CG5 CG10 CE8

Contenidos

Tema	
Parte I: Introducción al Sistema Fiscal	Objetivos básicos. La organización de la materia. El método de trabajo y su evaluación.
Tema 1: Objetivos e metodología de la materia.	
Tema 2: Caracterización del Sistema Fiscal Español y bases para la fiscalidad personal y empresarial.	El papel de los Impuestos en la realidad económica. Composición del Sistema Fiscal. Características básicas de las principales figuras tributarias.
Parte II: El Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas.	Elementos básicos del Impuesto: contribuyente y unidad familiar, rentas sujetas y exentas, periodo impositivo.
Tema 3: Introducción al IRPF.	
Tema 4: Renta de las Personas Físicas.	Rendimientos de trabajo, rendimientos de capital, ganancias y pérdidas patrimoniales.
Tema 5: Rentas de Empresarios y Profesionales individuales.	Elección del régimen de estimación de renta. Determinación de la renta en Estimación Directa y Estimación Objetiva.
Tema 6: Liquidación del IRPF.	Integración y compensación de las rentas. Mínimo Personal y Familiar. Cuota íntegra y deducciones.
Parte III: El Impuesto sobre Sociedades.	Elementos básicos del Impuesto: contribuyente, resultado contable y base imponible. Periodo impositivo. Imputación temporal de ingresos y gastos.
Tema 7: Introducción al IS.	
Tema 8: Operaciones determinantes de la Base Imponible.	Gastos no deducibles. Amortizaciones. Arrendamiento financiero. Deterioro del Valor y Transmisiones Patrimoniales.
Tema 9: Liquidación del IS.	Proceso Liquidatorio. Cuota Íntegra. Deducciones.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentaciones/exposiciones	4	10	14
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	1	5	6
Tutoría en grupo	1	4	5
Sesión magistral	39	0	39
Estudio de casos/análisis de situaciones	0	10	10
Prácticas en aulas de informática	0	12	12
Otros	2	24	26
Talleres	5	23	28
Pruebas de autoevaluación	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías

	Descrición
Presentaciones/exposiciones	El estudiante o un grupo de estudiantes expone ante el docente y un grupo de estudiantes un tema de los contenidos de la materia, en base a situaciones reales.
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	El estudiante deberá resolver de forma razonada y justificada, problemas que se planteen relacionados con la materia.
Tutoría en grupo	El docente mantendrá entrevistas y reuniones con el estudiante para asesorarlo y guiarlo en el desarrollo de sus trabajos, estudios y prácticas.

Sesión magistral	El profesor expondrá y explicará los aspectos más relevantes de los distintos temas que integran la materia. El objetivo es que estas constituyan una base de conocimiento para luego desarrollarlo de forma práctica.
Estudio de casos/análisis de situaciones	El estudiante deberá resolver en base a la legislación aplicable, casos que se entregarán para resolver posteriormente de modo conjunto.
Prácticas en aulas de informática	El estudiante deberá poder confeccionar liquidaciones de impuestos utilizando las herramientas que la Agencia Tributaria pone a su disposición.
Otros	El estudiante realizará un examen parcial de la asignatura que formará parte de la evaluación continua y que pondrá de relieve los conocimientos adquiridos hasta el momento.
Talleres	El estudiante deberá conocer la documentación existente en las empresas y en base a la actividad de las mismas que operaciones deben realizar en cumplimiento de la legislación fiscal.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Tutoría en grupo	El profesor atenderá, de forma individual o en grupo, las cuestiones relativas a dudas que puedan surgir en la resolución del caso expuesto en la clase práctica o en las sesiones magistrales. El profesor responderá a las dudas que el estudiantado pueda tener sobre la materia.

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentaciones/exposiciones	TRABAJOS REALIZADOS	15	CG1 CG3 CG5 CG9 CE4 CE8 CE16
Estudio de casos/análisis de situaciones	RESPUESTAS Y PARTICIPACIÓN EN CLASE	10	CG1 CG3 CG5 CG9 CG10 CE8 CE16 CT1
Otros	EXAMEN PARCIAL	15	CG1 CG5 CG13 CE8
Pruebas de autoevaluación	EXAMEN FINAL PARTE TEÓRICA 50% PARTE PRÁCTICA 50%	60	CG1 CG5 CG10 CG13 CE4 CE8 CT1

Otros comentarios e evaluación de Xullo

La asistencia a las clases es un componente esencial de la evaluación y, por lo tanto, es obligatoria.

Todas las faltas serán tenidas en cuenta para el cálculo de las penalizaciones, aunque éstas hayan sido justificadas.

Las penalizaciones serán de aplicación en cada asignatura, en función de los siguientes baremos:

- La no asistencia a más del 10% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de un tercio en la evaluación continua de la asignatura.

- La no asistencia a más del 20% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de dos tercios en la evaluación continua de la asignatura.
- La no asistencia a más del 30% de las horas lectivas, se penalizará con un cero en la evaluación continua de la asignatura.

La nota obtenida en la evaluación continua (40% de la nota final) se mantendrá en todas las oportunidades de examen del año académico 2017/2018.

Para los estudiantes que se matriculen en la convocatoria de Fin de Carrera (que tienen 24 ECTS pendientes de cursos anteriores, con asignaturas cursadas pero no aprobadas) sólo se tendrá en cuenta la nota del examen.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Las fechas y horarios de las pruebas de evaluación de las diferentes convocatorias son las especificadas en el calendario de pruebas de evaluación aprobado por la Junta de Centro para el curso 2017/2018.

En el caso de conflicto o disparidad entre las fechas de los exámenes prevalecerán las señaladas en la página web de la Facultad.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Martín Queralt y otros, Curso de derecho financiero y tributario, Última Edición, Tecnos,

Código Tributario, Última Edición, Aranzadi, Septiembre 2017, Aranzadi

Cuadrado Ramos, J.D., Manual de Derecho Fiscal, 1ª Edición, Ra-Ma, 2013,

---

Recomendaciones

Outros comentarios

Esta guía docente esta redactada por el coordinador en castellano y gallego. En caso de existir diferencias entre versiones en idiomas distintos, la que prevalece es la que está en castellano.

MUY IMPORTANTE: la cuenta de correo del estudiante de IESIDE ha de ser la que el estudiante revise diariamente, dado que los avisos y comunicaciones se harán a esta cuenta. No se podrá alegar ignorancia ante cualquiera de estos avisos y comunicaciones.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Planificación financeira				
Materia	Planificación financeira			
Código	V55G020V01702			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Crespo Cibrán, Miguel Ángel			
Profesorado	Crespo Cibrán, Miguel Ángel			
Correo-e	macrespo@yahoo.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o estudante coñeza como realizar un diagnóstico da empresa, valore as súas necesidades financeiras e poida elaborar unha planificación financeira en base á estratexia empresarial			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- Saber estar / ser
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber - saber facer

CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber facer un diagnóstico das necesidades financeiras dunha empresa	CG1 CG2 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE1 CE5 CE6 CE7 CE9 CE10 CE13 CE14 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Elaborar a planificación financeira a curto prazo dunha empresa	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE1 CE5 CE6 CE7 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema

1. Conceptos xerais de planificación financeira. Análise e interpretación de estados financeiros
2. Diagnóstico económico-financeiro
3. Estados financeiros previsionales a curto prazo
4. Estados financeiros previsionales a longo prazo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	20	40
Prácticas en aulas de informática	18	32	50
Sesión maxistral	10	10	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	18	20
Traballos e proxectos	2	18	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de exercicios na aula como complemento das sesións maxistrais con resolución de problemas e/ou exercicios guiada polo docente.
Prácticas en aulas de informática	Resolución de exercicios e casos en folla excel en aula informática. Posibilidade de caso integral
Sesión maxistral	Exposición na aula, por parte do profesor, dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual. Posibilidade de resolución e desenvolvemento de exemplos prácticos co obxectivo de clarificar os conceptos teóricos. Posibilidade de desenvolvemento de caso integral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Prácticas en aulas de informática	Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do alumnado relacionados coa materia.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aprendizaxe colaborativo entre o profesor e o estudante, ben individualmente ou en grupos reducidos para a resolución de dúbidas e consultas do alumnado relacionados coa materia.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba no exame final dos exercicios de planificación financeira resoltos durante o curso	60	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE1 CE5 CE6 CE7 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Traballos e proxectos	Valoración do desenvolvemento, resolución e avaliación no exame final dun caso integral de planificación a curto e longo prazo elaborado en grupo e supervisado en clase sobre a adquisición de competencias de coñecemento, destrezas na práctica e adaptación a novas situacións.	40	CG1
			CG2
			CG3
			CG5
			CG8
			CG9
			CG10
			CG11
			CG12
			CG13
			CG14
			CE1
			CE5
			CE6
			CE7
			CE9
			CE10
			CE11
			CE12
			CE13
			CE14
			CE15
			CE16
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Cibrán, P.; Prado, C.; Huarte, C. y Crespo, M.A., Planificación Financiera, 2013, ESIC

Cibrán, P.; Villanueva, M., Gestión Financiera. Teoría y casos prácticos, 2005, Tórculo

---

Cibrán, P.; Villanueva, M.; Fernández, T., Planificación Financiera Teoría y Casos prácticos, 2008, Tórculo

---

Mariño Garrido, T., Claves para el análisis económico-financiero, 2009, Andavira

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Contabilidade financeira II/V55G020V01401

Decisións de investimento/V55G020V01402

Decisións de financiamento/V55G020V01501

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que esta en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co estudante na materia e concíbese flexible, en consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achégaselle ao estudantado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Réxime fiscal da empresa II				
Materia	Réxime fiscal da empresa II			
Código	V55G020V01904			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Piñeiro Sanroman, Marcos			
Profesorado	Piñeiro Sanroman, Marcos			
Correo-e	marcos.pineiro@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia centrarase na análise, desde un punto de vista eminentemente práctico, dos impostos que máis afectan os empresarios e as empresas permitindo ao estudantado determinar en cada operación que impostos ven afectados. Prestarase unha especial atención ao Imposto sobre o Valor Engadido (IVE) e, principalmente, ao Imposto sobre Sociedades (IS) de modo que o estudante poida con certa facilidade e axilidade realizar ao finalizar o curso, a liquidación do IS de calquera empresa.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber - saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Poder realizar unha planificación fiscal da empresa e do empresario e ter en todo momento coñecemento das implicacións fiscais de cada operación, podendo identificar que impostos ven afectados nas principais operacións no ámbito empresarial (tributación de beneficios, venda de mercadorías, venda de inmovilizado, operacións de financiamento, pago das nóminas, ampliación ou redución de capital, repartición de dividendos, falta de pagamento de clientes...)	CG1 CG10 CG13 CG14 CE1 CE4 CE11 CE12 CE14 CE16 CT5
Liquidar correctamente o Imposto sobre Sociedades dunha empresa prestando especial atención ás amortizacións, provisiones, deterioracións, deducións, réximes especiais (PEMES, consolidación fiscal, etc...)	CG1 CG10 CG13 CG14 CE1 CE4 CE6 CE7 CE11 CE14 CE16 CT5
Planificar a sucesión empresarial, especialmente no ámbito da empresa familiar.	CG10 CE1 CE4 CE11 CE12 CE13 CE14 CT5
Ter un coñecemento global do funcionamento do IVE para poder determinar claramente o lugar de localización dunha operación e o tipo de IVE aplicable, e as implicacións no IVE das principais operacións no ámbito da empresa.	CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG14 CE1 CE4 CE6 CE7 CE11 CE12 CE13 CE14 CE16 CT5

Contidos

Tema	
1. IMPOSTO SOBRE SOCIEDADES (IS)	- Liquidación do Imposto sobre Sociedades * Amortizacións, deterioracións e provisiones * Deducións * Gastos non deducibles e axustes á base imponible * Regulas valoración, limitación gastos financeiros non deducibles, etc. - Réximes especiais (PEMES, consolidación fiscal, entidades parcialmente exentas, etc.) - Operacións vinculadas - Xestión do Imposto sobre Sociedades
2. IMPOSTO SOBRE O VALOR ENGADIDO (IVE)	- Sujeción - Exencións (vivenda / operacións financeiras) - Base imponible e modificacións frecuentes. - Debeño - Deducións - Regulas de localización - Operacións de comercio internacional - Fiscalidade inmobiliaria

3. XESTIÓN E LIQUIDACIÓN DOUTROS IMPOSTOS - Imposto sobre Transmisións Patrimoniais e Actos Xurídicos Documentais
 QUE AFECTAN Á ACTIVIDADE EMPRESARIAL - Imposto sobre Sucesións e Doazóns
 - Imposto sobre o Patrimonio
 - Impostos locais (IAE, ICIO)

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	23	40	63
Foros de discusión	3	0	3
Estudo de casos/análises de situacións	0	15	15
Estudos/actividades previos	0	20	20
Outros	3	0	3
Sesión maxistral	23	23	46

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O estudante deberá resolver os problemas que se lle expoñan en relación á materia, buscando a mellor alternativa desde un punto de vista empresarial
Foros de discusión	Discutirase sobre asuntos fiscais de actualidade, por exemplo, respecto da subida ou baixada de impostos directos e indirectos, coas repercusións contrapostas que pode ter a medida
Estudo de casos/análises de situacións	Partirase de exemplos reais para que os estudantes realicen unha análise da situación e acometan a planificación fiscal máis eficiente
Estudos/actividades previos	Será preciso un estudo previo da normativa vixente para a integración no día a día da clase e poder así afrontar razoablemente os problemas que se lle expoñan
Outros	Realizarase un exame parcial e outro final para avaliar aos estudantes (á parte da avaliación continua)
Sesión maxistral	O profesor exporá as materias obxecto de estudo tanto desde un punto de vista técnico como práctico. Estas sesións serán a base, xunto ao análise da normativa, da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle suscite, con tutorías persoais e en grupo.
Foros de discusión	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle suscite, con tutorías persoais e en grupo.
Estudo de casos/análises de situacións	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle suscite, con tutorías persoais e en grupo.
Estudos/actividades previos	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle suscite, con tutorías persoais e en grupo.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Respostas e participación en clase	20	CG1 CE11 CE12 CE13 CE14 CE16 CT5

Foros de discusión	Exposición, claridade e orde	5	CG5 CE12
Estudos/actividades previos	Coñecementos técnicos	5	CG10 CG14 CE1 CE4 CE6 CE7 CE11 CE12 CE13 CE14 CE16 CT5
Outros	Exame parcial (20%) e exame final (50%)	70	CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG14 CE1 CE4 CE6 CE7 CE11 CE12 CE13 CE14 CE16 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Varios, Memento Fiscal, 1ª Edición, Francis Lefebvre, 2017, Madrid

---

Varios, CISS, Todo Sociedades, 1ª Edición, Wolters Kluwer, 2017, Madrid

---

Varios, IVA y Comercio Internacional, 1ª Edición, Francis Lefebvre, 2017, Madrid

---

BOE, Leyes Fiscales, www.boe.es, Telemático. Gratuito

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Réxime fiscal da empresa I/V55G020V01504

Análise contable e auditoría/V55G020V01948

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mercados financeiros				
Materia	Mercados financeiros			
Código	V55G020V01909			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Crespo Cibrán, Miguel Ángel			
Profesorado	Crespo Cibrán, Miguel Ángel			
Correo-e	macrespo@yahoo.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o estudante coñeza o funcionamento dos principais mercados financeiros de renda fixa, renda variable, divisas e derivados. Isto permitiralle coñecer os mercados onde se financia e inviste a empresa.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber - saber facer
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber - saber facer
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber - saber facer
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber - saber facer
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber - saber facer

CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber - saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Entender o funcionamento do sistema financeiro e os seus reguladores.	CG3 CG5 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE7 CE9 CE10 CE13 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Comprender os produtos financeiros que se negocian no mercado.	CG3 CG4 CG5 CG6 CG13 CG14 CE6 CE8 CE9 CE10 CT1

Emitir xuízos de opinión sobre a actualidade do mercado financeiro.

CG1
CG2
CG3
CG5
CG8
CG9
CG10
CG12
CG13
CE9
CE11
CE12
CE13
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Contidos

Tema

1. O SISTEMA FINANCEIRO E Os seus REGULADORES	1.1. Situación actual e perspectivas de futuro 1.2. Características e funcións 1.3. Importancia do Sistema Financeiro 1.4. Activos financeiros 1.5. Intermediarios financeiros 1.6. Mercados financeiros 1.7. Institucións financeiras 1.8. Normativa
2. MERCADO MONETARIO	2.1. Axentes e participantes 2.2. Funcións e operativa 2.3. Produtos: 2.3.1. Depósitos 2.3.2. Letras do Tesouro 2.3.3. Pagarés de empresa 2.3.4. FRAs 2.3.5. IRS 2.3.6. Cédulas hipotecarias
3. MERCADOS DE RENDA FIXA	3.1. Factores que configuran o mercado de renda fixa 3.2. Valoración de activos 3.3. Estrutura temporal de tipos de interese 3.4. Principais activos: 3.4.1. Bonos do Estado 3.4.2. Bonos cupón cero 3.4.3. Bonos corporativos 3.4.4. Bonos convertibles 3.4.5. Bonos hipotecarios 3.4.6. Participacións hipotecarias 3.4.7. Bonos High Yield 3.4.8. Accións preferentes 3.4.9. Obrigacións bonificadas 3.5. Mercado secundario 3.6. Axencias de Rating
4. MERCADO DE RENDA VARIABLE	4.1. Estrutura do mercado bolsista 4.2. Sistema de contratación e compensación 4.3. Variación de prezos en SIBE 4.4. Tipos de ordes 4.5. Activos de renda variable 4.6. Rendibilidade das accións 4.7. Valoración de accións 4.8. Operacións bolsistas: 4.8.1. Ampliación e redución de capital 4.8.2. Splits 4.8.3. OPAs 4.8.4. OPVs 4.9. Principais índices 4.10. Principais bolsas mundiais

5. MERCADO DE DIVISAS

- 5.1. Concepto de divisa
- 5.2. Principais divisas
- 5.3. Funcionamento do mercado
- 5.4. Evolución e expectativas do tipo de cambio
- 5.5. Seguro de cambio

6. MERCADO DE DERIVADOS

- 6.1. Estrutura do mercado de derivados
- 6.2. Sistema de contratación e compensación
- 6.3. Tipos de operacións:
  - 6.3.1. Anuncio e Forward
  - 6.3.2. Futuros
  - 6.3.3. Opcións
  - 6.3.4. Arbitraje

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	10	20
Debates	10	20	30
Traballos tutelados	5	45	50
Sesión maxistral	25	25	50

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de exercicios na aula, como complemento das sesións maxistras, con resolución problemas e/ou exercicios guiada polo docente. Posibilidade de desenvolvemento de caso integral.
Debates	Charla aberta entre o grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, análise dun caso, resultado dun proxecto...
Traballos tutelados	O estudante, individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia.
Sesión maxistral	Exposición na aula, por parte do profesor dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual. Posibilidade de resolución e desenvolvemento de exemplos prácticos co obxectivo de clarificar os conceptos teóricos. Posibilidade de desenvolvemento de caso integral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Realizárase de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	Exame	50	CG2 CG5 CG12 CG14 CE1 CE2 CE4 CE5 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12 CE13 CE15 CT1 CT4 CT5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Valoración individual ou en grupo, dependendo do problema e/ou exercicio.	20	CG3 CG9 CG13 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE8 CE9 CE10 CE16 CT4
Debates	Valoración individual ou en grupo, dependendo do debate.	10	CG2 CG4 CG5 CG6 CG8 CG9 CG10 CG12 CG13 CE1 CE2 CE4 CE5 CE7 CE9 CE10 CE15 CE16 CT2 CT4

Traballos tutelados	Valoración individual ou en grupo, dependendo do traballo.	20	CG1 CG2 CG5 CG12 CG13 CG14 CE11 CE12 CE13 CE15 CT1 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mariño, T. y otros, Los Mercados Financieros, 2013, Tirant lo blanch

Mariño, T. y otros, El Mercado Alternativo Bursátil, 2012, Thomson-Aranzadi

Fernández, P., Valoración de empresas: cómo medir y gestionar la creación de valor, 2005, Gestión 2.000

Analistas Financieros Internacionales, Sistema Financiero Español, 2012, CECA

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Empresa: Matemática das operacións financeiras/V55G020V01202

Macroeconomía/V55G020V01404

Decisións de financiamento/V55G020V01501

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os aviso e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes aviso e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Relacións laborais**

Materia	Relacións laborais			
Código	V55G020V01932			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Ríos González, Borja			
Profesorado	Ríos González, Borja			
Correo-e	borja.rios@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral				

Competencias

Código	Tipoloxía
CG1 Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2 Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG5 Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG8 Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber - saber facer
CG9 Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG10 Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG13 Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14 Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber - saber facer
CE1 Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber - saber facer
CE4 Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber - saber facer
CE5 Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE6 Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE7 Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE9 Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE11 Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE13 Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE16 Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1 Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2 Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3 Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4 Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5 Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Lograr que o estudantado coñeza os principios básicos nos que se fundamentan as relacións laborais, desenvolvendo para iso o estudo das distintas materias que as compoñen, centrando o estudo en disciplinas como contratación laboral, negociación colectiva e seguridade social.	CE1 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE13 CE16
Fomentar a capacidade de análise das distintas situacións que se poden producir no ámbito das relacións laborais, facilitándolle para iso as ferramentas necesarias para a resolución dos distintos conflitos e que consistirán basicamente no dominio tanto da normativa laboral española como da xurisprudencia. Deste xeito, o estudantado aprenderá a exercer a dirección das relacións laborais, tratando de promover unha gestión eficaz de los recursos humanos no ámbito da empresa.	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG13 CG14 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema

1. As RELACIÓNS LABORAIS
2. NEGOCIACIÓN COLECTIVA
3. SEGURIDADE SOCIAL
4. PROCEDEMENTO LABORAL

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	15	27	42
Sesión maxistral	35	45	80
Probas de resposta curta	3	25	28

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de situacións reais coa finalidade de expor solucións.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento e desenvolvemento das actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento e desenvolvemento das actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	Exame Final	60	CG1 CE1 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE13 CE16
Estudo de casos/análises de situacións	Traballos entregados para avaliación continua e o seu defensa na aula	20	CG1 CG2 CG5 CG8 CG9 CG10 CG13 CG14 CE1 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta curta	Controis	20	CG1 CE1 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE13 CE16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O plaxio será severamente penalizado.

Non se aceptarán traballos, ou presentacións, fóra de prazo.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.

- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.

- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Sempere Navarro, Antonio V., Derecvo del Trabajo, Seguridad Social y Proceso Laboral, Volumen 1. Derecho del Trabajo, La ley 2010, 2010,

Sempere Navarro, Antonio V., Derecho del Trabajo, Seguridad Social y Proceso Laboral, Volumen II: Seguridad Social y Proceso Laboral, La ley 2010, 2010,

Ríos Mestre, José maría, Despido Colectivo y Concurso de Acreedores, 1ª Edición, Civitas. Thomson Reuters, 2012,

Alonso Olea, M. y Casas Baamonde, M.E., Derecho del Trabajo, 13ª Edición, 2011,

AA.VV., manual Jurídico de Negociación Colectiva, La ley 2008, 2008,

AA.VV., Manual Jurídico de los representates de los trabajadores, La ley 2004, 2004,

San Cristobal Villanueva, Juan Manuel, Estatuto de los trabajadores, El Derecho, 2010,

Collazo García, Luis, La representación de los trabajadores en la empresa, bombarzo, 2011,

Durán, Federeico, Práctica Laboral para Abogados, La Ley, 2012,

Martín Valverde, Rodríguez-Sañudo Gutiérrez, García Murcia, Derecho del Trabajo, 20ª Edición, Tecnos, 2011, Madrid

Molero Manglano, C., Derecho Sindical, Última edición, Dykinson, Madrid

Montoya Melgar, Derecho del Trabajo, 32ª Edición, Tecnos, 2011, Madrid

Ramírez Martínez, Curso de Derecho del Trabajo, 20ª Edición, Tirant lo blanch, 2011, Valencia

Sala Franco,, Albiol Montesionos, I., Derecho Sindical, 8ª Edición, Tirant lo Banch, 2002, Valencia

Vida Soria, J., y Otros, Manual de Derecho Sindical, Última edición, Comares, Granada

Garrigues y Grupo Norte, Reforma Laboral 2012. Ley y manual práctico, Expansión, 2012,

Legislación Laboral: Estatuto de los trabajadores, Última edición,

Legislación Laboral: Ley 36/2011, de 10 de octubre, reguladora de la jurisdicción social,

Legislación Laboral: Ley 3/2012, de 6 de julio, de medidas urgentes para la reforma del mercado laboral,

Legislación laboral: Real Decreto 1483/2012, de 29 de Octubre por el que se aprueba el Reglamento de los procedimientos de despido colectivo y de suspensión de contratos y reducción de jornada,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e responsabilidade social corporativa				
Materia	Ética e responsabilidade social corporativa			
Código	V55G020V01933			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Jamardo Suárez, Begoña			
Profesorado	Jamardo Suárez, Begoña			
Correo-e	begona.jamardo@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é proporcionar coñecementos actualizados sobre Etica e Responsabilidade Social Corporativa e implicar activamente ao estudante para desenvolver a súa conciencia ética e que a aplique na toma de decisións nos seus futuros postos directivos. Esta materia impartirase integramente en inglés, por tanto, é imprescindible que os estudantes acrediten, con anterioridade, un nivel B2 de inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- Saber estar / ser
CG7	Ler e comunicarse en inglés como lingua estranxeira	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- Saber estar / ser
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber - saber facer

CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- Saber estar / ser
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer - Saber estar / ser
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as principais teorías éticas e as súas implicacións nas decisións empresariais	CG2 CG5 CG7 CG9 CG12 CG14 CE5 CE6 CE7 CE8 CE10 CE11 CE12 CE15 CT4
Autovaluar valores persoais e entender a súa influencia na nosa conduta moral e no proceso de toma de decisións profesionais.	CG2 CG5 CG7 CG9 CG12 CG14 CE5 CE7 CE8 CE13 CE15 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Desenvolver a sensibilidade cara aos beneficios da implementación de políticas de RSC na empresa familiarizándose coas principais iniciativas galegas, nacionais e internacionais neste ámbito e cos modelos de bo goberno.

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CG13
CG14
CE5
CE6
CE7
CE8
CE9
CE11
CE15
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Incrementar a conciencia achega do papel da ética na sociedade e o desenvolvemento sustentable explorando modelos innovadores de equilibrio social e económico.

CG1
CG2
CG4
CG5
CG7
CG8
CG9
CG12
CG13
CE5
CE8
CE13
CE15
CE16
CT2
CT3
CT4
CT5

Distinguir entre dilemas éticos de 'correcto versus Incorrecto' fronte a dilemas 'correcto versus correcto' e ser capaz de aplicar as teorías éticas na súa análise e resolución.

CG1
CG2
CG5
CG7
CG9
CG10
CG12
CG14
CE5
CE6
CE7
CE8
CE9
CE10
CE11
CE12
CE15
CT2
CT3
CT4

Contidos

Tema

1. OBJETIVOS VITALES	1.1. Autoevaluación de objetivos personales 1.2. Implicación de nuestros objetivos vitales en las decisiones éticas 1.3. El papel de la intuición y el egoísmo en las decisiones éticas
2. FUNDAMENTOS DE LA ETICA EN LOS NEGOCIOS	2.1. Etica y moralidad 2.2. Etica y religión 2.3. Etica y lealtad corporativa 2.4. Etica y conciencia
3. PRINCIPALES TEORIAS	3.1. TEORIAS CONSECUENCIALISTAS Egoísmo Utilitarianismo 3.2. NO CONSECUENCIALISTAS Kant: el imperativo categórico 3.3. OTRAS TEORIAS Prima Facie Due Care
4. DILEMAS ETICOS COMPLEJOS	Qué es un dilema Correcto vs Correcto? Claves para enfrentarse a estos dilemas Aplicación de Aristóteles Aplicación de Nietzsche Aplicación de Machiavello
6. ANOTHER WORLD IS POSSIBLE?	La Teoría del Bien Común Blue Economy The Shock Therapy Modelo Nórdico Butan Grameen Bank World Happiness Report
5. MARCOS DE RSC INTERNACIONALES	Declaración de Derechos humanos Global Compact GRI PRI Social Accountability 8000 Europe 2020 Global Risks Report Foretica

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	12	12	24
Debates	10	26	36
Estudo de casos/análises de situacións	5	10	15
Estudo de casos/análises de situacións	0	10	10
Sesión maxistral	25	40	65

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentacións/exposicións	En parellas, o profesor asignará e tutelará o estudo de diferentes iniciativas nacionais e internacionais de Responsabilidade Social Corporativa e a presentación de exemplos de boas prácticas en España e en Galicia (Ex;Global Compact; Augas de Mondariz; etc) . Os compañeiros e o profesor poderán realizar preguntas para ampliar os seus coñecementos do tema a tratar.
Debates	Os estudantes e o profesor proporán temas éticos de actualidade que desexen debater Formaranse equipos (máximo 5) e asignarase cada tema a dous equipos. Decidirase por sorteo se a postura do equipo será a favor ou en contra do tema a debater. Cada equipo estudará en profundidade o tema usando fontes fiables e presentará aos seus compañeiros o seu punto de vista. Posteriormente dirixirán un debate no que os compañeiros poderán demandar máis información de cada punto de vista e modificar as súas posicións iniciais respecto ao tema.
Estudo de casos/análises de situacións	Para apoiar a comprensión dos conceptos presentados na aula, os estudantes lerán e analizarán fose da aula diversos casos prácticos baseados en situacións reais e que posteriormente serán estudados e debatidos en clase cos compañeiros.
Estudo de casos/análises de situacións	En cada tema os estudantes, en equipos de traballo, analizarán diferentes casos de conflitos culturais nas distintas áreas funcionais da empresa e debaterán as súas conclusións en clase.

Sesión maxistral	En clase presentarase o temario cun forte apoio de material audiovisual (vídeos, documentais e películas de cinema) que permtrán entender e debater os conceptos expostos polo profesor. Por outra banda, darase gran relevancia á lectura de noticias de actualidade (tanto en medios tradicionais como dixitais) para exemplificar e demostrar a directa conexión entre os conceptos expostos na aula co día a día da nosa sociedade e a empresa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Apoio no autoconocimiento de valores persoais a través das ferramentas de autoevaluación.
Debates	Asesoramento na elección de temas e enfoques e na procura de fontes de información fiables.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Avaliarase mediante un exame final que recollerá os temas expostos en clase e que terá unha parte teórica e parte práctica, na que se incluírán casos, temas tratados nas exposicións e lecturas obrigatorias.	50	CG1 CG2 CG5 CG7 CG10 CG12 CG14 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CT1 CT3
Debates	Avaliarase a calidade da presentación tanto a nivel individual (habilidade de comunicación en inglés) como en equipo (argumentos, fontes, apoio audiovisual) así como a xestión do debate na aula.	25	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG12 CG13 CG14 CE5 CE8 CE13 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Presentacións/exposicións	Avaliarase a calidade do contido, as fontes utilizadas, o soporte, as habilidades de comunicación e a capacidade de resposta ás preguntas realizadas.	15	CG1 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE5 CE6 CE8 CE13 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a iniciativa e participación individual na aula durante os debates e análises de casos, xa sexan presentados en soporte escrito como audiovisual.	10	CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG8 CG13 CG14 CE5 CE8 CE12 CT1 CT2 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O exame final de curso (50%) poderá facer media co resto de cualificacións e avaliacións obtidas, sempre que nesta proba obtéñase 3,5 puntos ou máis, sobre un total de 10.

O plaxio será severamente penalizado.

Non se aceptarán traballos, ou presentacións, fóra de prazo.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.

- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

• BADARACCO, J.JR, Defining moments: When managers must choose between right and right, Harvard Business School Press, 1997,

WILKINSON, R & PICKET, K, The Spirit Level: Why greater equality makes societies stronger, Bloomsbury, 2015, New York

Bibliografía Complementaria

• ARISTÓTELES, Ética a Nicómaco, Centro de Estudios Constitucionales, 1989, Madrid:

• BADARACCO, J.JR, Leading quietly, HBSP, 2005,

• EICHER, S, Corruption in international business: The challenge of cultural and legal diversity, Gower Publishing, 2010, Surrey

HESSEL, S, Indignaos, Ediciones Simbióticas, 2011,

• LAYARD, R, Happiness: Lessons from a new science, Penguin, 2005, London

• PATETA, C, A short guide to Ethical Risk, Gower Publishing, 2010, Surrey

<http://www.unglobalcompact.org/>,

<http://www.unpri.org/>,

http://www.csreurope.org/pages/en/about_us.html,

<http://www.empresaresponsable.com>,

<http://www.foretica.org/>,

<http://www.greatplacetowork.es/>,

<http://www.transparenciainternacional.com/>,

<http://www.fundacionlealtad.es>,

<http://www.esade.edu/research/eng/socialinnovation>,

<http://www.observatorios.org/http://www.sa8000.org>,

<http://www.europapress.es/epsocial/rsc/>,

TRUJILLO, E, La sociedad que no quería ser anónima, Lideditorial, 2013, Madrid

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Europe 2020 Strategy: Implementation Report,

WORLD ECONOMIC FORUM, Global Risks Report 2016,

HELLIWELL, LAYARD & SACHS, World Happiness Report, 2016,

ABANCA, MEMORIA DE RESPONSABILIDAD SOCIAL CORPORATIVA, 2016,

BADARACCO, J.L.Jr, Managing the Gray, Harvard, 2016, New York

Recomendacións

Outros comentarios

É imprescindible estar en posesión dun nivel B2 de inglés para cursar esta materia.

A asistencia a clase é obrigatoria e terase en conta na avaliación continua.

A corrección dos exames finais será "cega".

Esta guía docente está redactada polo coordinador en inglés. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en inglés.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os aviso e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes aviso e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Habilidades directivas				
Materia	Habilidades directivas			
Código	V55G020V01934			
Titulación	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento de IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Conde Borrajo, Ana			
Profesorado	Conde Borrajo, Ana			
Correo-e	ana.conde@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descripción xeral	Esta materia se impartirá íntegramente en inglés, por lo tanto, es imprescindible que los estudiantes acrediten, con anterioridad, estar en posesión de un certificado oficial acreditando un nivel B2 de inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidad de análisis y síntesis	- Saber estar /ser
CG2	Pensamiento crítico y autocrítico	- Saber estar /ser
CG3	Habilidades relacionadas con el uso de aplicaciones informáticas utilizadas en la gestión empresarial	- Saber estar /ser
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas y situaciones al público tanto especializado como no especializado	- Saber estar /ser
CG5	Habilidades de comunicación oral y escrita	- Saber estar /ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet y, manejo de herramientas multimedia para la comunicación a distancia	- Saber estar /ser
CG7	Leer y comunicarse en inglés como lengua extranjera	- saber - saber hacer
CG8	Comunicarse con fluidez en su entorno incluyendo competencias interpersonales de escucha activa, negociación, persuasión y presentación	- Saber estar /ser
CG9	Capacidad de desempeño efectivo dentro de un equipo de trabajo	- Saber estar /ser
CG12	Haber desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía	- Saber estar /ser
CG13	Capacidad de aprendizaje y trabajo autónomo	- Saber estar /ser
CG14	Capacidad de aplicar los conocimientos teóricos y prácticos adquiridos en un contexto académico especializado	- Saber estar /ser
CE5	Poseer y comprender conocimientos acerca de: La relación entre la empresa y su entorno evaluando su repercusión en la estrategia, comportamiento, gestión y sostenibilidad empresarial	- saber
CE7	Poseer y comprender conocimientos acerca de: Las principales técnicas instrumentales aplicadas al ámbito empresarial	- saber
CE8	Aplicar los conocimientos adquiridos a futuras situaciones profesionales y desarrollar competencias relacionadas con la elaboración y defensa de argumentos y resolución de problemas dentro de su área de estudio	- saber hacer
CE13	Movilidad y adaptabilidad a entornos y situaciones diferentes	- saber hacer
CE15	Tener la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética	- saber - saber hacer
CE16	Habilidades en la búsqueda, identificación e interpretación de fuentes de información económica relevante	- saber hacer
CT1	Gestión personal efectiva en términos de tiempo, planificación y comportamiento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar /ser
CT2	Capacidad de liderazgo, incluyendo empatía con el resto de personas	- Saber estar /ser
CT3	Responsabilidad y capacidad para asumir compromisos	- Saber estar /ser

CT4	Compromiso ético en el trabajo	- Saber estar /ser
CT5	Motivación por la calidad y la mejora continua	- Saber estar /ser

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Habilidades para la comprensión y realización de correspondencia comercial en inglés.	CG1 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG13 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Capacidad para realizar presentaciones eficaces en inglés.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG12 CG13 CG14 CE5 CE7 CE8 CE13 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT5
Manejar el vocabulario específico del inglés de negocios.	CG7 CG13 CG14 CE5 CE7
Ser capaz de elaborar informes empresariales en inglés.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG9 CG12 CG13 CG14 CE5 CE7 CE8 CE13 CE15 CE16 CT1 CT4 CT5

Contenidos

Tema

1. PRESENTATIONS & BUSINESS REPORTS	1.1 Presentation Skills 1.2 Presenting yourself and others 1.3 Presenting a company's activities and organisation 1.4 Describing results and trends 1.5 Comparing options
2. BUSINESS COMMUNICATIONS	2.1 Sales 2.2 Enquiries 2.3 Orders 2.4 Complaints 2.5 Reclaiming unpaid bills 2.6 Paying bills

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentaciones/exposiciones	5	25	30
Resolución de problemas y/o ejercicios	23	37	60
Sesión magistral	24	36	60

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Presentaciones/exposiciones	Los estudiantes realizarán presentaciones, con el objetivo de ir mejorando sus habilidades de presentación, en base a los conocimientos adquiridos en las sesiones magistrales.
Resolución de problemas y/o ejercicios	Los estudiantes realizarán ejercicios en clase que serán corregidos. Estos ejercicios pueden ser "listenings", "writings" or "speaking", con el objetivo de poner en práctica el vocabulario adquirido en las sesiones magistrales. Participación activa del estudiantado.
Sesión magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos de la materia. Se darán las directrices para la realización de los ejercicios y trabajos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión magistral	Entrevistas que los estudiantes mantienen con el profesor de la asignatura para el asesoramiento y aprendizaje de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.
Presentaciones/exposiciones	Entrevistas que los estudiantes mantienen con el profesor de la asignatura para el asesoramiento y aprendizaje de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.
Resolución de problemas y/o ejercicios	Entrevistas que los estudiantes mantienen con el profesor de la asignatura para el asesoramiento y aprendizaje de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.

Evaluación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión magistral	Examen Final	60	CG1 CG5 CG7 CG12 CG13 CG14 CE8 CT5

Presentaciones/exposiciones	Presentaciones	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG13 CE13 CE15 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Resolución de problemas y/o ejercicios	Informes realizados en horas de clase.	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG9 CG13 CE5 CE7 CE13 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

El plagio será severamente penalizado.

No se aceptarán trabajos, o presentaciones, fuera de plazo.

La asistencia a las clases es un componente esencial de la evaluación y, por lo tanto, es obligatoria. Todas las faltas serán tenidas en cuenta para el cálculo de las penalizaciones, aunque éstas hayan sido justificadas.

Las penalizaciones serán de aplicación en cada asignatura, en función de los siguientes baremos:

- La no asistencia a más del 10% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de un tercio en la evaluación continua de la asignatura.
- La no asistencia a más del 20% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de dos tercios en la evaluación continua de la asignatura.
- La no asistencia a más del 30% de las horas lectivas, se penalizará con un cero en la evaluación continua de la asignatura.

La nota obtenida en la evaluación continua (40% de la nota final) se mantendrá en todas las oportunidades de examen del año académico 2017/2018.

Para los estudiantes que se matriculen en la convocatoria de Fin de Carrera (que tienen 24 ECTS pendientes de cursos anteriores, con asignaturas cursadas pero no aprobadas) sólo se tendrá en cuenta la nota del examen.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Las fechas y horarios de las pruebas de evaluación de las diferentes convocatorias son las especificadas en el calendario de pruebas de evaluación aprobado por la Junta de Centro para el curso 2017/2018.

En el caso de conflicto o disparidad entre las fechas de los exámenes prevalecerán las señaladas en la página web de la Facultad.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

MURPHY, R., English Grammar in Use, 4th edition, Cambridge University Press, 2012,

SWAN, M., Practical English Usage, 3rd edition, Oxford University Press, 2005,

FORSYTH, P., How to Write Reports and Proposals, 2nd edition, Kogan Page, 2016,

THEOBALD, T., Develop your Presentation Skills, Kogan Page, 2016,

ASHLEY, A., Oxford Handbook of Commercial Correspondence, Oxford University Press, 2003,

NATEROP, B.J. and REVELL, R., Telephoning in English, 3rd edition, Cambridge University Press, 2004,

TAYLOR, S., Model Business Letters, E-mails and Other Business Documents, 7th edition, Financial Times - Prentice Hall, 2012,

---

Recomendaciones

Outros comentarios

Es imprescindible estar en posesión de un nivel B2 de inglés para cursar esta materia.

La asistencia a clase es obligatoria y la falta de asistencia se penalizará en la evaluación continua.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Esta guía docente está redactada por el coordinador en inglés. En caso de existir diferencias entre versiones en idiomas distintos, la que prevalece es la que está en inglés.

MUY IMPORTANTE: la cuenta de correo del estudiante de IESIDE ha de ser la que el estudiante revise diariamente, dado que los avisos y comunicaciones se harán a esta cuenta. No se podrá alegar ignorancia ante cualquiera de estos avisos y comunicaciones.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas de información e TICs				
Materia	Sistemas de información e TICs			
Código	V55G020V01935			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Súarez Rey, Carlos			
Profesorado	Súarez Rey, Carlos			
Correo-e	carlos.suarez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia pretende presentar ao estudante as oportunidades que as tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ofrecen ás empresas tanto como soporte aos seus procesos operativos diarios así como para a axuda ao manexo da información no proceso directivo e a toma de decisións.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Presentar o papel que xoga a información nas organizacións e a importancia que teñen os sistemas e tecnoloxías orientados á súa manexo.	CG1 CG5 CG9 CG10 CG13 CG14 CE5 CE12 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Comprender o impacto do TIC nas organizacións e avaliar as áreas potenciais para a súa aplicación.	CG1 CG5 CG9 CG10 CG13 CG14 CE5 CE12 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Coñecer e practicar en relación aos principais sistemas de xestión empresarial habituais nas empresas (ERP, CRM, Business Intelligence).	CG1 CG3 CG5 CG6 CG9 CG10 CG13 CG14 CE5 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Comprender o papel que internet xoga nas organizacións actuais.	CG1 CG5 CG6 CG9 CG10 CG13 CG14 CE5 CE12 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Presentar os principais aspectos relativos á xestión do TIC, cunha énfase especial no relacionado coas decisións que debe tomar a dirección relacionadas cos Sistemas de Información.

CG1
CG5
CG9
CG10
CG13
CG14
CE5
CE12
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Contidos

Tema

Tema 1. Os Sistemas e Tecnoloxías da Información e Comunicación (TIC) na empresa.

Tema 2. Sistemas de Xestión Empresarial. - Práctica integral de utilización de software de xestión ERP e B.I.

Tema 3. Aplicacións de internet e comercio electrónico.

Tema 4. Xestión do TIC na empresa.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	5	20	25
Sesión maxistral	30	60	90
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	20	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Control titorial do proceso de aprendizaxe do estudante. Exposición e resolución de dúbidas en grupos reducidos.
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do docente dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Parte das sesión contarán co apoio dun caso práctico baseado nun sistema real de Xestión Empresarial.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame Final	60	CG1 CG10 CG13 CG14 CE5 CT4 CT5

Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguimento do traballo individual e de grupo realizado polos estudantes. Avaliación dos casos individuais e de grupo presentados. Proba parcial da materia	40	CG3 CG5 CG6 CG9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Suárez C. y Gómez A., Sistemas de Información: Herramientas prácticas para la gestión empresarial, RAMA. Cuarta Edición, 2011

Laudon, K., Laudon J., Management Information Systems., Prentice Hall. 12ª Edición, 2011

Cornellá, A., Infonomía.com, Deusto, Bilbao, 2000

Davenport, T.H., Process Innovation, Harvard Business School Press, Boston, 1993

Gómez Vieites, A., Enciclopedia de la Seguridad Informática, Ra-Ma, 2ª Edición. Madrid, 2011

Laudon, K., Management Information Systems, Prentice Hall, New Jersey, 2012

Li, C.; Bernoff, J., Groundswell, Expanded and Revised Edition: Winning in a World Transformed by Social Technologies, Harvard Business Review Press, Boston, 2011

Wolland, R.; Smith, N.; Zhou, C., The Social Media Management Handbook: Everything You Need to know to get social media working in your business, John Wiley & Sons, New Jersey, 2011

Zarrella, D., The social media marketing book, O'Reilly Media, Sebastopol, California, 2010

Zarrella, D.; Zarrella, A., The facebook marketing book, O'Reilly Media, Sebastopol, California, 2011

Suárez Rey, C., Guía práctica: Software de Gestión Empresarial, Edisa, 2016

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Planificación estratéxica e desenvolvemento empresarial				
Materia	Planificación estratéxica e desenvolvemento empresarial			
Código	V55G020V01936			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Estévez Suárez, Gerardo			
Profesorado	Estévez Suárez, Gerardo			
Correo-e	gerardo@eligeplus.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia orientarase a capacitar aos estudantes no ámbito estratéxico, tanto a nivel empresarial como individual, persoal e profesional. Centraremos en como elixir o futuro para lograr os obxectivos centrais en calquera deses ámbitos. Profundaremos nas aptitudes e actitudes de todo estratega.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber - saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer

CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender as bases que explican a competitividade empresarial	CG1 CG2 CG10 CG11 CE3 CE5 CE15 CE16
Realizar un adecuado diagnóstico da empresa e tomar decisións estratéxicas	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE3 CE5 CE6 CE7 CE12 CE15 CE16
Presentar informes e plans conducentes á elección do futuro persoal e empresarial	CE9 CE10 CE11 CE13 CE15 CT1 CT2 CT3
Progresar na cooperación e a integración nun equipo profesional de traballo logrando unha achega efectiva ao equipo para o logro de resultados	CE1 CE8 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos	
Tema	
Estratexia e competitividade	Conceptos de estratexia. Evolución Concepto de competitividade Relación competitividade e estratexia. Modelo de competencias. A dirección e a estratexia. Rol.
Modelos alternativos para o deseño estratéxico. Aplicacións	Da Planificación Estratéxica á Dirección Estratéxica O Plan estratéxico e o deseño estratéxico O proceso estratéxico global: Aplicación a empresas novas, micropymes, pemes e grandes empresas
Metodoloxía para o diagnóstico	Análise da contorna: Contorna Xeral e Contorna Específico. Conclusións
Do diagnóstico ao deseño do plan empresarial	Síntese do diagnóstico. Posicionamento. Deseño do proxecto de futuro/visión O plan director como marco para avanzar no proxecto de futuro. Desenvolvemento.
A posta en marcha e seguimento do plan empresarial	Implantación da estratexia. O POA Conceptos sobre Cadro de mando integral como ferramentas de seguimento Papel da dirección no seguimento
Simulación Empresarial	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	6	24	30
Sesión maxistral	10	25	35
Metodoloxías integradas	30	25	55
Presentacións/exposicións	10	20	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	Os estudantes desenvolverán diagnósticos e definirán plans a partir da análise de situacións de negocio expostas.
Sesión maxistral	Ao longo das sesións maxistrais percorrerase os compoñentes do diagnóstico e deseño da estratexia achegando método para a resolución de casos, elaboración de plans e desenvolvemento do proxecto fin de carreira
Metodoloxías integradas	Os estudantes enfrontaranse, en grupos, a unha competición simulada de empresas para practicar as habilidades e coñecementos adquiridos ao longo da titulación e así integrar todas as áreas funcionais da empresa
Presentacións/exposicións	Os estudantes presentarán, en grupo ou individualmente, as súas propostas e plans respondendo á análise de situacións de negocios expostas ao longo da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Ao longo do curso os estudantes poderán consultar co profesor a título individual cantas dúbidas teñan sobre os apartados da materia e sobre as implicacións que o proceso de aprendizaxe sobre estratexia poida xerar no seu plan de futuro persoal e profesional, así como sobre os traballos individuais ou en grupo que se lles solicitan no desenvolvemento das materias.

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación Competencias Avaliadas

Presentacións/exposicións Achegas en clase		15	CE3 CE8 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
	1 control para avaliar o grao de avance do estudante		
Traballos tutelados	Avaliación dos traballos de planificación presentados, fundamentalmente en grupo	5	CG3 CG12 CE5 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Sesión maxistral	Exame individual conducente a coñecer a aprendizaxe dos conceptos esenciais e a capacidade de resolución de casos	50	CG1 CG4 CG5 CG10 CG13 CE1 CE3 CE5 CE6 CE7 CE8 CE11 CT5

Metodoloxías integradas	Os estudantes enfrontaranse, en grupos, a unha competición simulada de empresas, para practicar os coñecementos e habilidades desenvolvidos durante a titulación.	30	CG1 CG2 CG3 CG8 CG9 CG11 CG14 CE3 CE6 CE8 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mintzberg, H, El proceso estratégico, Prentice Hall, 2002

Perez Carballo y Veiga, J, Planificación y control de la estrategia, Escuela de Negocios Caixanova, 2008

Kotter, Jonh P., Al frente del cambio, Empresa Activa, 2007

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas

distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Creación de empresas e business plan				
Materia	Creación de empresas e business plan			
Código	V55G020V01937			
Titulacion	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Pérez Martín-Gaitero, Jaime			
Profesorado	Pérez Martín-Gaitero, Jaime			
Correo-e	jaime.perez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese			- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico			- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial			- saber - saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado			- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita			- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación			- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo			- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados			- saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa			- saber - saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía			- saber
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo			- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado			- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial			- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.			- saber
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa			- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial			- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial			- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial			- saber
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo			- saber - saber facer

CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber - Saber estar / ser
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- saber facer - Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as alternativas legais para a fundación dunha empresa e os procedementos necesarios para o seu nacemento legal.	CG1 CE3 CE4 CE6 CE16 CT1
Dominar os modelos clásicos e actuais de presentación dun modelo de negocio.	CG4 CG12 CG14 CE1 CE3 CE6 CE7 CE8 CE11 CE13
Coñecer os factores críticos para o éxito dunha nova empresa.	CG1 CG2 CG14 CE1 CE3 CE5 CE6 CE9 CE10 CE13 CE16 CT5

Aprender a completar un bo plan de empresa, entendendo os apartados que aglutina e a información crave necesaria en cada un deles.

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG11
CG12
CG13
CG14
CE1
CE3
CE4
CE6
CE9
CE11
CE12
CE16
CT1
CT3
CT4
CT5

Practicar os procesos de manexo de información e toma de decisións, en contornas específicas.

CG4
CG8
CG9
CG14
CE11
CE12
CE13
CT1
CT2
CT4

Practicar na xestión do traballo en equipo e a consecución de resultados grupales.

CG4
CG5
CG8
CE8
CE11
CE13
CE15
CT1
CT2
CT3
CT4

Presentar e defender un modelo de negocio.

CG4
CG5
CG8
CG10
CG13
CE3
CE6
CE16
CT1
CT3
CT4
CT5

Contidos

Tema

A creación de empresas

O concepto de empresariedade e emprendedor.
Factores críticos para o éxito dunha nova empresa.

Proceso de creación da empresa e trámites de constitución

Alternativas legais de constitución
Proceso de constitución e inscrición legal dunha compañía

Proceso de diagnóstico e deseño da estratexia

As bases da planificación estratéxica
Simulación empresarial

Business Plan

O Lean Startup e o Canvas Model
O Plan de Empresa: concepto, apartados e metodoloxía

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	10	20	30
Titoría en grupo	0	10	10
Traballos tutelados	10	20	30
Sesión maxistral	10	15	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	30	25	55

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentacións/exposicións	Os estudantes presentarán, en grupo ou individualmente, as súas propostas de nova empresa, así como as estratexias específicas durante a simulación empresarial.
Titoría en grupo	Os estudantes poderán solucionar as súas dúbidas de traballos ou clases mediante un tempo específico de atención por parte do profesor.
Traballos tutelados	Os estudantes enfrontaranse, en grupo, á posta en marcha dunha empresa ficticia, explicando o seu modelo de negocio e completando os procesos legais.
Sesión maxistral	O profesor exporá os contidos teóricos necesarios para a realización dos traballos e probas de avaliación posteriores. En todas elas solicitarase a participación dos estudantes, para garantir a correcta comprensión do explicado e manter o adecuado nivel de atención.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Todos os estudantes poderán consultar co profesor a título individual as dúbidas que teñan sobre os diferentes apartados da materia

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame individual	30	CG1 CG4 CG5 CG10 CG13 CE1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE11 CT5
Presentacións/exposicións	Avaliación individualizada das presentacións realizadas.	10	CG12 CE3 CE8 CE11 CE13 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5

Traballos tutelados	Avaliación subxectiva dos traballos presentados	30	CG3 CE5 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Os estudantes enfrontaranse, en grupos, a unha competición simulada de empresas, para practicar os coñecementos e habilidades desenvolvidos durante a titulación.	30	CG1 CG2 CG3 CG8 CG9 CG11 CG14 CE3 CE4 CE6 CE8 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (70% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

García Erquiaga, Eduardo; y otros, Claves para comprender la creación de empresas, Instituto de Desarrollo Caixanova, 2007, Vigo

García Álvarez, Óscar; y otros, Alternativas de financiación para un proyecto emprendedor, Fundación Caixanova, 2010, Vigo

Bibliografía Complementaria

García Álvarez, Óscar; y otros, ¿Es Galicia tierra de emprendedores? Las cifras de la creación de empresas en Galicia, Instituto de Desarrollo Caixanova, 2007, Vigo

García Álvarez, Óscar; y otros, ¿Cómo es el emprendedor gallego de éxito?, Fundación Caixanova, 2009, Vigo

García Álvarez, Óscar; y otros, La nueva empresa gallega de éxito, Fundación Caixanova, 2009, Vigo

García Álvarez, Óscar; y otros, Dificultades propias del proceso de creación de empresas, Fundación Caixanova, 2010, Vigo

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/V55G020V01991

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito mercantil/V55G020V01205

Empresa: Fundamentos de administración/V55G020V01102

Empresa: Xestión de empresas/V55G020V01203

Réxime fiscal da empresa I/V55G020V01504

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Protocolo e relacións públicas				
Materia	Protocolo e relacións públicas			
Código	V55G020V01938			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Lorda Sánchez, María José			
Profesorado	Lorda Sánchez, María José			
Correo-e	maria.lorda@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Introducir ao estudante nos conceptos básicos das Relacións Públicas e do Protocolo e na súa aplicación á comunicación, a organización de eventos e o mantemento do protocolo social no ámbito empresarial.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber - saber facer
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer - Saber estar / ser
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer - Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Os estudantes serán capaces de definir e explicar o concepto de RRPP e as súas principais ferramentas, así como identificar o papel das RRPP na contorna empresarial	CG2 CG5 CG13 CE3 CE5 CT1

Os estudantes serán capaces de definir o concepto de protocolo e o seu papel no ámbito empresarial e explicar regras básicas do protocolo empresarial e institucional.	CG2 CG5 CG13 CE3 CE5 CT1
Os estudantes serán capaces de organizar un acto de acordo ás regras de protocolo, tanto individualmente como traballando en equipo.	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE3 CE5 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Os estudantes coñecerán, comprenderán e utilizarán diferentes ferramentas de comunicación corporativa e manexarán as relacións informativas.	CG2 CG5 CG13 CG14 CE3 CE5 CT1
Os estudantes serán capaces de utilizar ferramentas de comunicación para manter relacións informativas eficaces na resolución de casos prácticos, tanto individualmente como en equipo.	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE3 CE5 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Os estudantes serán capaces de resolver un caso práctico de xestión de comunicación en situación de crise traballando en equipo.	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE3 CE5 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Os estudantes serán capaces de planificar, organizar e desenvolver diferentes tipos de eventos, especialmente no ámbito empresarial, traballando tanto individualmente como en equipo.

CG2
CG5
CG8
CG9
CG13
CG14
CE3
CE5
CE13
CE16
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Os estudantes coñecerán e utilizarán as pautas xerais do protocolo social como elemento crave nas relacións empresariais a nivel intercultural.

CG2
CG5
CG8
CG9
CG13
CG14
CE3
CE5
CE13
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Contidos

Tema

1. PROTOCOLO E RRPP	1.1 RRPP. Concepto e principais ferramentas. 1.2 O protocolo como elemento diferenciador. Concepto e Definición. 1.3 Papel do protocolo no ámbito empresarial.
2. IDENTIDADE CORPORATIVA E IMAXE CORPORATIVA	2.1 Identidade corporativa 2.2 A imaxe corporativa 2.3 A marca
3. REGLAS BÁSICAS DE PROTOCOLO OFICIAL PARA A ORGANIZACIÓN DE ACTOS	3.1 Carácter do acto 3.2 As presidenciais en protocolo 3.3 Precedencias: a ordenación de invitados 3.4 As invitacións e as notas do protocolo 3.5 Bandeiras e himnos
4. O PROTOCOLO EMPRESARIAL	4.1 Criterios xerais para a organización de actos empresariais 4.2 As precedencias internas 4.3 As presidenciais nos actos das empresas e a ordenación dos seus invitados 4.4 Protocolo interno: 4.4.1 Protocolo escrito 4.4.2 Reunións de traballo 4.4.3 Presentacións 4.4.4 O teléfono 4.4.5 Protocolo nos agasallos 4.4.6 Organización de viaxes 4.5 Banquetes. Cortesía na mesa 4.6 Imaxe persoal 4.7 As relacións empresariais con outras culturas
5. RELACIÓNS INFORMATIVAS	5.1 Principais medios 5.2 O gabinete de prensa 5.3 O trato cos medios 5.4 Principais ferramentas: A nota de prensa. O dossier de prensa. A rolda de prensa
6. XESTIÓN DA COMUNICACIÓN EN SITUACIÓNS DE CRISES	6.1 Que é unha crise. Fases de desenvolvemento da crise 6.2 Plan de xestión de comunicación de crise 6.3 Ferramentas de comunicación nunha crise 6.4 Crise na rede

7. XESTIÓN, ORGANIZACIÓN E PRODUCCIÓN DE EVENTOS	7.1 Concepto de evento e tipoloxías 7.2 Organización dun evento 7.3 Eventos corporativos: algúns exemplos
8. RESPONSABILIDADE SOCIAL CORPORATIVA	9.1 Concepto 9.2 Plan de RSC 9.3 Patrocinio e mecenado 9.4 Micromecenazgo e crowdfunding

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	14	20	34
Presentacións/exposicións	10	20	30
Traballos tutelados	4	10	14
Proxectos	8	40	48
Sesión maxistral	20	0	20
Probas de autoavaliación	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Os estudantes enfrontaranse, en grupo ou individualmente, a casos prácticos, reais ou figurados, en situacións nos cales aplicarán os coñecementos adquiridos durante as sesións maxistrais.
Presentacións/exposicións	Os estudantes presentarán, en grupo ou individualmente, as conclusións que obtivesen no desenvolvemento de análise de casos e elaboración de traballos e proxectos.
Traballos tutelados	Os estudantes poderán solucionar as súas dúbidas de traballos ou clases mediante un tempo específico de atención por parte do profesor
Proxectos	Os estudantes realizarán ao longo do curso dous traballos: - Imaxe e identidade corporativa - Protocolo internacional nos negocios Igualmente, realizarán un proxecto resume consistente na organización dun evento.
Sesión maxistral	O profesor exporá os contidos teóricos e técnicas básicas necesarios para a realización dos traballos e probas de avaliación posteriores. En todas elas solicitarase a participación dos estudantes, para garantir a correcta comprensión do explicado e manter o adecuado nivel de atención.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame individual final	50	CG2 CG5 CG13 CG14 CE3 CE5 CE16

Estudo de casos/análises de situacións	Avaliación de casos individuais e en grupo	10	CG2 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE3 CE5 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Presentacións/exposicións	Avaliación individual das presentacións realizadas	10	CG5 CG8 CG13 CG14 CE3 CE5 CT1 CT3 CT4 CT5
Proxectos	Avaliación dos traballos e proxectos desenvolvidos	30	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Fuente Lafuente, Carlos, Protocolo para eventos. Técnicas de organización de actos I, 2007

Herrero, J.C., Fuente Lafuente J.L., La comunicación en el protocolo. Las redes sociales, Internet y los medios tradicionales en la organización de actos, 2010

Martínez Guillén, M.C., Manual básico de protocolo empresarial y social, 2007

Castro Maeste, M.M., Protocolo social, 2009

Scott M, Cutlip, Allen H. Center, Glen M. Broom, Manual de relaciones públicas eficaces, Gestión, 2006

Bodwin et al, Events Management, Routledge 3ª edición, 2010

Van Der Wagen, Event Management, Person 4ª edición, 2011

Losada Díaz, J.C., comunicación en la gestión de crisis, UOC, 2010

Recomendaciones

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferencias entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión de procesos e sistemas de calidade**

Materia	Xestión de procesos e sistemas de calidade			
Código	V55G020V01939			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Rodríguez Gavín, Mónica			
Profesorado	Rodríguez Gavín, Mónica			
Correo-e	monica.rodriguez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	A materia aborda os aspectos necesarios para asegurar a adopción do enfoque baseado en procesos nos diferentes contextos organizativos, así como para asegurar o deseño, implantación e mellora continua de sistemas de xestión da calidade de acordo coas normas e referenciais de aplicación. Así mesmo, analízase a relación entre os sistemas de xestión da calidade e os sistemas de información, e achéganse as claves para superar con éxito as auditorías de certificación.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG1 Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2 Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3 Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG5 Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8 Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9 Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG13 Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14 Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE1 Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE3 Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE4 Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE6 Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE13 Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber - saber facer
CE16 Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1 Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2 Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3 Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4 Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5 Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir os coñecementos e as habilidades necesarias para asegurar a adopción do enfoque baseado en procesos nos diferentes contextos organizativos.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE1 CE3 CE4 CE6 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Adquirir os coñecementos e as habilidades necesarias para asegurar o deseño, implantación e mellora dos sistemas de xestión da calidade de acordo coas normas e referenciais de aplicación.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE1 CE3 CE4 CE6 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Desenvolver a estrutura documental dos sistemas de xestión da calidade e abordar a súa integración cos sistemas de información da organización.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE1 CE3 CE6 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Adquirir os coñecementos e as habilidades necesarias para superar con éxito as auditorías de certificación dos sistemas de xestión da calidade.

CG1
CG2
CG3
CG5
CG8
CG9
CG13
CG14
CE1
CE3
CE4
CE6
CE13
CE16
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Comprender e adoptar os diferentes roles asociados á auditoría de sistemas de xestión da calidade.

CG1
CG2
CG5
CG8
CG9
CG13
CG14
CE1
CE3
CE6
CE13
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Contidos

Tema

1. A CALIDADE E O SEU CONTEXTO

2. A XESTIÓN DE PROCESOS

3. Os SISTEMAS DE XESTIÓN DA CALIDADE

4. A RELACIÓN ENTRE Os SISTEMAS DE XESTIÓN DA CALIDADE E Os SISTEMAS DE INFORMACIÓN

5. A AUDITORÍA DOS SISTEMAS DE XESTIÓN DA CALIDADE

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	25	50
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	15	25
Estudo de casos/análises de situacións	8	22	30
Presentacións/exposicións	5	5	10
Traballos e proxectos	2	28	30
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1
Outras	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición polo profesorado do marco teórico necesario para asegurar a adecuada comprensión da materia e a orientación para o desenvolvemento dos casos, problemas e exercicios expostos.

Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación de problemas e/ou exercicios relacionados cos contidos da materia coa finalidade de que o alumnado proceda á súa análise e resolución.
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación de casos e exposición de situacións coa finalidade de que o alumnado leve a cabo a correspondente análise e propoña as solucións e/ou melloras que proceda.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado dos resultados do estudo de casos e traballos desenvolvidos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.
Outras	Apoio do profesorado coa finalidade de asesorar e orientar ao alumnado en relación cos contidos e as actividades da materia, así como co proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	Valoración do contido e da exposición de traballos desenvolvidos polo alumnado.	20	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE1 CE3 CE4 CE6 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de tipo test	No exame final inclúense preguntas tipo test	25	CE1 CE3 CE4 CE6

Probas de resposta curta	No exame final inclúense preguntas de resposta curta	25	CG1 CG2 CE1 CE3 CE4 CE6 CE13 CE16
Outras	Resultados da resolución de exercicios, problemas e casos. Así mesmo, desenvolvemento de probas de control avaliábeis.	30	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE1 CE3 CE4 CE6 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria. Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AENOR, Norma UNE-EN-ISO 9000 (Sistemas de gestión de la calidad. Fundamentos y vocabulario), 1ª ed, AENOR, 2015, Madrid

AENOR, Norma UNE-EN-ISO 9001 (Sistemas de gestión de la calidad. Requisitos), 1ª ed, AENOR, 2015, Madrid

AENOR, Norma UNE-EN-ISO 9004 (Gestión para el éxito sostenido de una organización. Enfoque de gestión de la calidad), 1ª ed, AENOR, 2009, Madrid

CIANFRANI, C. y otros, Norma ISO 9001:2008 comentada, 1ª ed, AENOR, 2009, Madrid

EFQM, Modelo EFQM de Excelencia, 1ª ed, EFQM, 2013, Madrid

GÓMEZ MARTÍNEZ, J.A., Guía para la aplicación de UNE-EN ISO 9001:2015, 1ª ed, AENOR, 2015, Madrid

JONQUIÈRES, M., Manual de auditoría de los sistemas de gestión, 1ª ed, AENOR, 2010, Madrid

PARDO ÁLVAREZ, J.M., Configuración y usos de un mapa de procesos, 1ª ed, AENOR, 2012, Madrid

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión da empresa familiar				
Materia	Xestión da empresa familiar			
Código	V55G020V01940			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Língua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Negreira del Río, Jesús			
Profesorado	Negreira del Río, Jesús			
Correo-e	jesus.negreira@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Adquirir os coñecementos que permitan coñecer e manexar as claves de éxito na continuidade das empresas familiares			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber - saber facer
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber - saber facer

CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- Saber estar / ser
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer - Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a problemática propia da empresa familiar fronte a outros tipos de organizacións empresariais	CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG12 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE8 CE9 CE10 CE13 CE15 CE16 CT4
Coñecer os principios básicos do goberno corporativo e dominar a súa aplicación ao caso particular das empresas familiares pequenas e medianas	CG1 CG2 CG4 CG9 CG10 CG12 CE1 CE3 CE5 CE6 CE9 CT2 CT4

Comprender as relacións específicas que as empresas familiares teñen coa súa contorna e como as mesmas inflúen e condicionan a súa sustentabilidade empresarial, así como coñecer que cuestións débense regular para asegurar a dita sustentabilidade desde un plano accionario

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG9
CG10
CG11
CG13
CE1
CE3
CE4
CE5
CE8
CE9
CE10
CE11
CE12
CE13
CE15
CE16
CT1
CT2
CT3
CT5

Contidos

Tema	
A realidade propia e distintiva da empresa familiar	O modelo do tres círculos de Davis e Tagiuri, atributos ambivalentes e fases na súa evolución. Implicacións da sucesión
O Bo Goberno na empresa familiar de tamaño pequeno e mediano	Vantaxes e desvantaxes da empresa familiar desde as perspectivas de Teoría de Axencia e Teoría do Stewardship
O rol da familia na empresa familiar	Deseño dos órganos de goberno e xestión e participación nos mesmos
O Protocolo Familiar	Como planificar e xestionar a continuidade da empresa familiar no tránsito sucesorio

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	30	50
Obradoiros	10	5	15
Proxectos	10	30	40
Estudo de casos/análises de situacións	7	23	30
Presentacións/exposicións	4	8	12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	2	2
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicios ou proxectos que ten que desenvolver o estudiantado, así como a discusión en grupo dos casos prácticos traballados polos estudantes fose da aula
Obradoiros	Traballo por parte dos estudantes, individualmente ou en grupo, dos casos prácticos relacionados coas bases teóricas desenvolvidas nas sesións maxistrais
Proxectos	Tutorías en grupo para ver a evolución do traballo da materia, resolver as dúbidas que puidese haber e preparar a exposición final de curso
Estudo de casos/análises de situacións	Traballo cos estudantes sobre casos prácticos/situacións no marco teórico da materia
Presentacións/exposicións	Exposición dos traballos de fin de curso por grupos diante de toda a aula

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.
Proxectos	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Valorarase a cantidade e calidade das achegas do estudante á discusión, reflexión e debate na aula das sesións maxistrais	10	CG1 CG2 CG5 CG12 CG13 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE9 CE10 CT1 CT2 CT4 CT5
Proxectos	Elaboración dun proxecto final descritivo dunha empresa familiar, onde se aborde o diagnóstico da situación actual desde a perspectiva do tránsito sucesorio, así como as liñas de traballo a seguir	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE3 CE5 CE6 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Presentacións/exposicións	Exposición dun traballo final descritivo dunha empresa familiar, onde se aborde o diagnóstico da situación actual desde a perspectiva do tránsito sucesorio, así como as liñas de traballo a seguir	10	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG9 CG13 CG14 CE13 CT2 CT3 CT4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Realización do exame final da materia	50	CG1 CG2 CG5 CG13 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE8 CE9 CE15 CT1 CT3 CT4 CT5
Probas de tipo test	Valorarase o coñecemento adquirido polo estudante respecto ao marco conceptual no que se enmarca a casuística propia da empresa familiar	10	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico en vigor.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só terase en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso en vigor.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Dyer, W.G., Cultural changes in family firms, Joseey-Bass, 1986,

Gallo, M.A., La empresa familiar. Trampas, ciclos de vida, sucesión, órganos de gobierno, Ediciones Folio, 1997,

Negreira, F.; Negreira, J.; Plaza, A., Yo no vendí. No lo hagáis vosotros. Empresa familiar y sucesión, Colección Escuela de Negocios Caixanova, Ediciones, 2005,

Negreira, F.; Negreira, J., El Buen Gobierno en la Pyme Familiar, Andavira Editorial, 2012,

N.Costa, A.; Negreira, F.; Negreira, J., 50 Preguntas importantes sobre la Empresa Familiar, Vida Económica, 2013,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito mercantil/V55G020V01205

Empresa: Xestión de empresas/V55G020V01203

Dirección de recursos humanos/V55G020V01303

Dirección estratéxica/V55G020V01503

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Liderado e habilidades da comunicación				
Materia	Liderado e habilidades da comunicación			
Código	V55G020V01941			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Jamardo Suárez, Begoña			
Profesorado	Jamardo Suárez, Begoña			
Correo-e	begona.jamardo@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia impartirase integramente en inglés, por tanto, é imprescindible que os estudantes acrediten, con anterioridade, un nivel B2 de inglés			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- Saber estar / ser
CG7	Ler e comunicarse en inglés como lingua estranxeira	- Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber - saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Desenvolver un perfil de liderado global, sendo capaz de diferenciar cultura de estereotipos, e desenvolver unha actitude non etnocéntrica á diversidade cultural.	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CT2 CT4 CT5
Ser capaz de aplicar un modelo científico de análise cultural para adaptar as estratexias de expansión internacional da empresa aos países obxectivo	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CE11 CE12 CE13 CT2
Auto avaliar o enfoque persoal de xestión de conflitos e o Coeficiente de Intelixencia Intercultural para potenciar puntos fortes persoais e mellorar puntos débiles do estilo de liderado internacional dos estudantes.	CG2 CG5 CG7 CG8 CG13 CE13 CT2 CT5
Ser capaz de identificar e analizar as principais diferenzas en estilo de xestión e comunicación interpersoal, nos países obxecto de destino para exportacións galegas.	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CE11 CE13 CE16 CT1 CT3 CT5
Adestrar habilidades de negociación e mellorar as estratexias de comunicación tanto a nivel local como global, observando e utilizando sinais universais non verbais.	CG5 CG7 CG13 CG14 CE13 CT2 CT5

Contidos

Tema

1. INTERNATIONAL LEADERSHIP. FUNDAMENTALS	1.1. What is an international leader? 1.2. How does culture affect our perception of reality and leadership style? 1.3. Are we becoming more global or more diverse, in cultural terms? 1.4. What is culture and what is a stereotype? 1.5 Cultural differences in international management

2. MODELS FOR INTERCULTURAL LEADERSHIP	2.1. Hall 2.2. Hampden Turner e Trompenaars 2.3. The Globe Project 2.4. The Lewis Pyramid 2.6. The world value survey
3. CHANGE MANAGEMENT: EXPATRIATION AND MANAGEMENT OF INTERNATIONAL TEAMS	3.1 Cultural differences in recruitment 3.2 Expat management: Reasons for failure 3.3 Cultural shock 3.4 Management of multicultural teams: virtual teams 3.5 Intercultural Quotient Test: A tool for intercultural leadership improvement
4. HOFSTEDE MODEL	4.1 Collectivist vs individualist 4.2 Egalitarian vs hierarchical 4.3 Masculine vs feminine 4.4 High uncertainty vs low uncertainty 4.5 Long term vs short term 4.6 Indulgent vs restrained
5. EFFECTIVE INTERNATIONAL COMMUNICATION	5.1 Advanced negotiation skills 5.2 The profile of the effective international negotiator 5.3 Communication styles: East vs West 5.4 Non verbal communication in intercultural negotiation 5.5 Gestures: universal or culturally bound? 5.6 Revealing gestures: deceit and disagreement

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	8	16	24
Presentacións/exposicións	6	18	24
Debates	4	4	8
Sesión maxistral	30	60	90
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Traballos e proxectos	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	En equipos de traballo, os estudantes analizarán casos que mostran conflitos de liderado, estratexia e comunicación, en distintas áreas funcionais da empresa. En clase presentarán os seus puntos de vista sobre os problemas detectados considerando o impacto da diversidade cultural.
Presentacións/exposicións	Os estudantes, organizados en equipos de traballo, exporán as diferenzas culturais entre España e un mercado estratéxico para Galicia, tanto desde un punto de vista sociolóxico como de xestión. Xogos interactivos e demostracións (role plays de reunións e de negociacións) que dean exemplos do contido da materia e que sexan capaces de manter a atención do público. Os equipos poderán convidar a profesionais do país destino que están a analizar.
Debates	Os líderes de hoxe teñen que estar ao día coas noticias globais. Os estudantes terán que expor en clase noticias o documentais sobre conflitos actuais a nivel internacional que afectan as empresas. Realizaranse debates sobre os temas expostos, analizando o tema desde distintas perspectivas.
Sesión maxistral	Presentaranse os contidos da materia facendo uso extenso de material audiovisual e relacionando temas coa nosa contorna social e económico, sempre desde unha perspectiva de responsabilidade social.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento e desenvolvemento das actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.
Debates	Entrevistas que o estudantado mantén co profesorado para o asesoramento e desenvolvemento das actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a iniciativa e participación individual na aula durante os debates, análises de casos e lecturas, xa sexan presentados en soporte escrito como audiovisual.	10	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CE11 CE12 CT2 CT5
Presentacións/exposicións	En equipos de traballo os estudantes realizarán unha exposición contrastiva entre a cultura española e doutro país. Avaliaranse o contido (equipo), sorporte (equipo) e a capacidade de comunicación en inglés (individual)	25	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final que abarcará todo o contido teórico da materia en preguntas de desenvolvemento e unha parte práctica que incluírá casos, noticias, exercicios e análises de situacións interculturais.	50	CG1 CG5 CG7 CG14 CE5 CE12 CT1 CT5

Traballos e proxectos	En equipos: Selección e análise dunha noticia de actualidade con repercusión en medios internacionais na que se demostre a capacidade de aplicación dos coñecementos adquiridos.	15	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG13 CG14 CE5 CE12 CE13 CE16 CT1 CT3 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O exame final do curso (40%) poderá facer media co resto de cualificacións e avaliacións obtidas, sempre que nesta proba obtéñase 3,5 puntos ou máis, sobre un total de 10.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Hofstede, G et al., Cultures and organizations: The software of the mind, McGraw Hill, 2010,

Bibliografía Complementaria

Alvarez, G, La comunicación como reflejo cultural: elementos no verbales, Mergablum, 2003,

Trompenaars, F., Riding the waves of culture, The Economist, 1993,

Jamardo, B., Body language in intercultural negotiations, Licolm Europe, 2006,

Earley, P. et al., Developing cultural intelligence at work, Stanford Business books, 2006,

Livermore, D., The cultural intelligence difference, Amazon books, 2011,

Samovar, L. et al., Intercultural Communication: A Reader, 14th ed, Wadsworth, 2014,

Llamazares, O., Protocolo empresarial internacional, Global Marketing Strategies, 2013,

Gesteland, R, Cross-cultural business behaviour, CBS PRESS, 2002,

Mole, J., Mind your manners: Managing business culture in the New Global Europe, Nicholas Brealey, 2003,

Livermore, D., Leading with cultural intelligence, Amazon books, 2010,

Dumetz, J. et al., Cross-cultural management textbook, Dumetz. Eds, 2012,

Dowling, p. et al., International Human Resources Management, South Western Cengage, 2009,

www.geert-hofstede.com,

www.business-negotiations.com,

www.pewresearch.org (country attitudes worldwide),

<http://www.worldvaluessurvey.org/> (cultural values worldwide),

www.Kwintessential.co.uk (multicultural resources. On line quizzes. Free country guides),

Jamardo, B., Lideranca intercultural: O grande desafio da globalizacio, 20 Valores nº.1. Angola, 2011,

www.globalnegotiator.com/es,

Hannum, K; Mc Feeters, B & Booyesen, L, Leading across differences: Casebook, Wiley, 2010, London

LLamazares, O, Protocolo empresarial internacional, Global Marketing Strategies, 2013, Madrid

Simond, F, Como negociar en inglés, Global Marketing Strategies, 2010, Madrid

www.CulturalQ.com,

Molinsky, A, Global Dexterity: How to adapt your behaviour across cultures, HBS Publishing, 2013, Boston

Livermore, D, Driven by difference: How Great Companies Fuel Innovation through Diversity, Amazon Books, 2016,

Xiandong, D, & Guo-Ming, Ch., Conflict management and intercultural communication: The art of intercultural harmony, Routledge, 2017,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en inglés. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en inglés.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Comercio internacional				
Materia	Comercio internacional			
Código	V55G020V01942			
Titulación	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento de IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Conde Borrajo, Ana			
Profesorado	Conde Borrajo, Ana			
Correo-e	ana.conde@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descripción xeral	Esta materia se impartirá íntegramente en inglés, por lo tanto, es imprescindible que los estudiantes acrediten, con anterioridad, un nivel B2 de inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidad de análisis y síntesis	- Saber estar /ser
CG2	Pensamiento crítico y autocrítico	- Saber estar /ser
CG3	Habilidades relacionadas con el uso de aplicaciones informáticas utilizadas en la gestión empresarial	- Saber estar /ser
CG5	Habilidades de comunicación oral y escrita	- Saber estar /ser
CG7	Leer y comunicarse en inglés como lengua extranjera	- saber - Saber estar /ser
CG8	Comunicarse con fluidez en su entorno incluyendo competencias interpersonales de escucha activa, negociación, persuasión y presentación	- Saber estar /ser
CG9	Capacidad de desempeño efectivo dentro de un equipo de trabajo	- Saber estar /ser
CG10	Emitir informes de asesoramiento sobre situaciones concretas de empresas y mercados	- saber - saber hacer
CG11	Redactar proyectos de gestión global o de áreas funcionales de la empresa	- Saber estar /ser
CG13	Capacidad de aprendizaje y trabajo autónomo	- Saber estar /ser
CG14	Capacidad de aplicar los conocimientos teóricos y prácticos adquiridos en un contexto académico especializado	- Saber estar /ser
CE1	Poseer y comprender conocimientos acerca de: Las interrelaciones existentes entre los distintos subsistemas que conforman el sistema empresarial	- saber
CE3	Poseer y comprender conocimientos acerca de: Los aspectos internos, funciones y procesos de las organizaciones incluyendo su naturaleza, estructura, gobierno, operativa y dirección	- saber
CE5	Poseer y comprender conocimientos acerca de: La relación entre la empresa y su entorno evaluando su repercusión en la estrategia, comportamiento, gestión y sostenibilidad empresarial	- saber
CE6	Poseer y comprender conocimientos acerca de: Los distintos procesos, procedimientos y prácticas de gestión empresarial	- saber
CE7	Poseer y comprender conocimientos acerca de: Las principales técnicas instrumentales aplicadas al ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar la generalidad de los problemas económicos que se plantean en las empresas, y saber utilizar los principales instrumentos existentes para su resolución	- saber hacer
CE11	Tomar decisiones estratégicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariales	- saber hacer
CE13	Movilidad y adaptabilidad a entornos y situaciones diferentes	- saber hacer
CE16	Habilidades en la búsqueda, identificación e interpretación de fuentes de información económica relevante	- saber hacer
CT1	Gestión personal efectiva en términos de tiempo, planificación y comportamiento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar /ser
CT2	Capacidad de liderazgo, incluyendo empatía con el resto de personas	- Saber estar /ser

CT3	Responsabilidad y capacidad para asumir compromisos	- Saber estar /ser
CT4	Compromiso ético en el trabajo	- Saber estar /ser
CT5	Motivación por la calidad y la mejora continua	- Saber estar /ser

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaje	Competencias
Identificar las características principales de las empresas exportadoras españolas.	CG1 CG2 CG7 CG11 CE9 CE13 CE16 CT5
Manejar los aspectos operativos del comercio internacional.	CG3 CG5 CG7 CG8 CG14 CE6 CE7 CE9 CE11 CT3 CT4 CT5
Habilidades para la búsqueda e interpretación crítica de la información necesaria para la elaboración de un plan de internacionalización de una empresa.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG13 CG14 CE1 CE3 CE5 CE6 CE9 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Capacidad para analizar el entorno del comercio internacional.	CG1 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG13 CG14 CE13 CE16 CT2 CT5

Contenidos

Tema

1. SETTING THE SCENE	1.1 Overview of the Issues Facing International Management 1.2 Globalisation 1.3 International Trade Statistics 1.4 Trade Barriers 1.5 Economic Integration
2. INTERNATIONALISATION PROCESS	2.1 Internationalisation 2.2 Decision to Internationalise 2.3 Geographic Market Choice 2.4 Market Entry strategies
3. OPERATIONAL ASPECTS	3.1 Contracts and International Arbitration 3.2 INCOTERMS 3.3 International Transport of Goods 3.4 Methods of Payment 3.5 Trade Finance 3.6 Fomenting International Commerce

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión magistral	30	50	80
Trabajos tutelados	0	25	25
Tutoría en grupo	0	5	5
Estudio de casos/análisis de situaciones	15	0	15
Salidas de estudio/prácticas de campo	5	0	5
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Sesión magistral	Exposición por parte do profesor de los contenidos de la materia. Se darán las directrices para la realización de los casos y trabajos.
Trabajos tutelados	Trabajos de evaluación continua.
Tutoría en grupo	Entrevistas que el estudiantado mantiene con el profesorado para el asesoramiento y desarrollo de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de situaciones reales con la finalidad de detectar el problema y plantear soluciones.
Salidas de estudio/prácticas de campo	Visitas a instituciones relevantes para que los alumnos puedan conocer en persona aspectos relacionados con los contenidos básicos de la materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión magistral	Entrevistas que el estudiantado mantiene con el profesorado para el asesoramiento y desarrollo de las actividades relacionadas con la materia y del proceso de aprendizaje
Trabajos tutelados	Entrevistas que el estudiantado mantiene con el profesorado para el asesoramiento y desarrollo de las actividades relacionadas con la materia y del proceso de aprendizaje

Evaluación	
	Descrición
	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión magistral	Examen Final	50	CG1 CG7 CG13 CG14 CE1 CE3 CE6 CE7 CT1 CT4 CT5
Trabajos tutelados	A lo largo del curso se realizarán casos prácticos y trabajos que serán valorados por el profesor.	30	CG7 CG13 CE1 CE3 CE6 CE7 CT1 CT4 CT5
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	Se realizarán dos controles a lo largo del curso.	20	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG13 CE5 CE9 CE11 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

El plagio será severamente penalizado.

No se aceptarán trabajos, o presentaciones, fuera de plazo.

La asistencia a las clases es un componente esencial de la evaluación y, por lo tanto, es obligatoria. Todas las faltas serán tenidas en cuenta para el cálculo de las penalizaciones, aunque éstas hayan sido justificadas.

Las penalizaciones serán de aplicación en cada asignatura, en función de los siguientes baremos:

- La no asistencia a más del 10% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de un tercio en la evaluación continua de la asignatura.
- La no asistencia a más del 20% de las horas lectivas, se penalizará con una reducción de dos tercios en la evaluación

continúa de la asignatura.

- La no asistencia a más del 30% de las horas lectivas, se penalizará con un cero en la evaluación continua de la asignatura.

La nota obtenida en la evaluación continua (50% de la nota final) se mantendrá en todas las oportunidades de examen del año académico 2017/2018.

Para los estudiantes que se matriculen en la convocatoria de Fin de Carrera (que tienen 24 ECTS pendientes de cursos anteriores, con asignaturas cursadas pero no aprobadas) sólo se tendrá en cuenta la nota del examen.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Las fechas y horarios de las pruebas de evaluación de las diferentes convocatorias son las especificadas en el calendario de pruebas de evaluación aprobado por la Junta de Centro para el curso 2017/2018.

En el caso de conflicto o disparidad entre las fechas de los exámenes prevalecerán las señaladas en la página web de la Facultad.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

HILL, C., International Business - Competing in the Global Marketplace, 10th edition, Mc Graw-Hill Education, 2014,

Bibliografía Complementaria

ARTEAGA, J. (coordinador), Manual de Internacionalización, ICEX, 2013,

CABRERA, A., Logística Internacional, ICEX, 2014,

CERVINO, J., Marketing Internacional - Nuevas perspectivas para un mercado globalizado, Pirámide, 2006 (2014 versión d,

GÓMEZ, H., Empresa Internacionalizada y Responsabilidad Social, ICEX, 2012,

ICEX, Curso Superior Estrategia y Gestión del Comercio Exterior, 2nd edition, ICEX, 2005,

LEVINSON, M., The Box, 2nd edition, Princeton University Press, 2016,

NELSON, C., Import/Export: How to Take Your Business Across Borders, 4th edition, Mc Graw-Hill, 2009,

ORTEGA, A., El Nuevo Código Aduanero de la Unión Europea, ICEX, 2017,

PLA, J. and LEÓN, F., Dirección Internacional de la Empresa, Pearson - Prentice Hall, 2016,

REUVID, J., A Handbook of World Trade, 2nd edition, Kogan Page, 2004,

REUVID, J. and SHERLOCK, J., International Trade: An Essential Guide to the Principles and Practice of Export, 3rd edition, Kogan Page, 2011,

---

Recomendaciones

Otros comentarios

Es imprescindible estar en posesión de un certificado oficial que acredite un nivel B2 de inglés para cursar esta materia.

La asistencia a clase es obligatoria y se penalizará las faltas de asistencia en la nota final de evaluación continua.

La corrección de los exámenes finales será "ciega".

Esta guía docente está redactada por el coordinador en inglés. En caso de existir diferencias entre versiones en idiomas distintos, la que prevalece es la que está en inglés.

MUY IMPORTANTE: la cuenta de correo del estudiante de IESIDE ha de ser la que el estudiante revise diariamente, dado que los avisos y comunicaciones se harán a esta cuenta. No se podrá alegar ignorancia ante cualquiera de estos avisos y comunicaciones.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mercadotecnia internacional				
Materia	Mercadotecnia internacional			
Código	V55G020V01943			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Würzburg -, Klaas			
Profesorado	Würzburg -, Klaas			
Correo-e	klaas.wurzburg@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Esta materia impartirase integramente en inglés, por tanto, é imprescindible que os estudantes acrediten, con anterioridade, un nivel B2 de inglés.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- Saber estar / ser
CG7	Ler e comunicarse en inglés como lingua estranxeira	- saber - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- Saber estar / ser
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- Saber estar / ser
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber - saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser

CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Aprendizaxe de técnicas e conceptos básicos da mercadotecnia internacional. Introducir o conxunto complexo da toma de decisións no ámbito de mercadotecnia internacional.	CG7 CG13 CE5 CE7 CE9 CT1 CT4
Modernización da toma de decisións na mercadotecnia e a estratexia da empresa internacional. Coñecemento dos distintos aspectos que compoñen unha estratexia de mercadotecnia para a empresa internacional.	CG7 CG13 CE6 CE7 CE9 CE11 CE16 CT1 CT4
Análise independente e aplicación de conceptos de mercadotecnia na contorna internacional.	CG1 CG3 CG5 CG7 CG8 CG11 CG13 CG14 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT5
Relacionando conceptos teóricos de mercadotecnia e estratexia da empresa internacional a problemas concretos sobre as decisións empresariais na contorna internacional.	CG1 CG2 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG14 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4

Contidos

Tema	
1. SCOPE OF INTERNATIONAL MARKETING STRATEGY	1.1 International marketing strategy 1.2 International marketing environment 1.3 Understanding international marketing
2. INTERNATIONAL MARKETING IN THE GLOBAL ECONOMY	2.1 Company resources and capabilities of international companies 2.2 Analysis of international competitors 2.3 Culture values 2.4 Political economy and its influence on international marketing 2.5 Public policy risk for international companies.

3. PRODUCT AND BRAND STRATEGIES	3.1 Consumer products 3.2 Industrial products 3.3 Service products 3.4 Building and communicating the global brand
4. INTERNATIONAL MARKETING OPERATIONS	4.1 Channel of international distribution 4.2 Pricing in international markets 4.3 Selling and negotiating 4.4 Decision making in international marketing operations

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	60	90
Estudo de casos/análise de situacións	15	40	55
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	0	3
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a disciplina obxecto de estudo. Daranse as bases e directrices para os traballos que ten que desenvolver o estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Entrevistas que o estudante mantén co profesor da materia para o asesoramento e aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Probas	Descrición
Estudo de casos/análise de situacións	Entrevistas que o estudante mantén co profesor da materia para o asesoramento e aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análise de situacións	Preparación de casos.	20	CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG13 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final	60	CG1 CG7 CG10 CG13 CG14 CE5 CE6 CE7 CE9 CT1 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Control	20	CG1 CG2 CG11 CG13 CG14 CE5 CE6 CE7 CE9 CE11 CE12 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O plaxio será severamente penalizado.

Non se aceptarán traballos, ou presentacións, fóra de prazo.

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BRADLEY, F., International Marketing Strategy, 5, Financial Times - Prentice Hall, 2004,

---

CERVIÑO, J., Marcas Internacionales: como crearlas y gestionarlas, Pirámide, 2002,

---

CERVIÑO, J., Marketing Internacional: nuevas perspectivas para un mercado globalizado, Pirámide, 2006,

---

CZINKOTA, M., International Marketing, 9, Cengage Learning, 2011,

---

HOLLENSSEN, S., Global Marketing, 5, Pearson, 2011,

LEE, K. and CARTER, S., Global Marketing Management, 2, Oxford University Press, 2009,

---

Recomendacións

Outros comentarios

É imprescindible estar en posesión dun nivel B2 de inglés para cursar esta materia.

A asistencia a clase é obrigatoria e terase en conta na avaliación continua.

A corrección dos exames finais será "cega".

Esta guía docente está redactada polo coordinador en inglés. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en inglés.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Comunicación e publicidade				
Materia	Comunicación e publicidade			
Código	V55G020V01944			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Montero Campos, María Eugenia			
Profesorado	Montero Campos, María Eugenia			
Correo-e	mariamonteroc@gmail.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber - saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber - saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os conceptos relacionados coa comunicación e a xestión publicitaria	CG2 CE1 CE9 CE13
Identificar os factores críticos de éxito nunha óptima planificación publicitaria	CG5 CG6 CG10 CG13 CE1 CE5 CE7 CE11 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Presentación e Defensa de Proxectos, Plans de Medios, Informes de Valoración de campañas	CG1 CG3 CG8 CG9 CG11 CG14 CE5 CT4 CT5

Contidos

Tema	
1. A Comunicación, a Publicidade e a Mercadotecnia	- Relacións entre a Comunicación, a Publicidade e a Mercadotecnia. - A Publicidade na Mercadotecnia. - Tipos de Publicidade. - O Investimento de Comunicación en España.
2. A Planificación e Xestión Publicitaria	- O Produto. - O Mercado. - Os Medios Publicitarios: Medios Convencionais e Non Convencionais. - A Creativdad Publicitaria.

3. Os Medios Convencionais

- PRENSA
- Estrutura e Tarifa
- Difusión
- Audiencia
- Custo por Mil Impactos
- Localizacións
- Realización Gráfica
- REVISTAS e SUPLEMENTOS DOMINICAIS
- Estrutura e Tarifa
- Difusión
- Audiencia
- Custo por Mil Impactos
- Localizacións
- RADIO
- Estrutura e Tarifa
- Difusión
- Audiencia
- Formatos
- Realización
- TELEVISION
- Estrutura e Tarifa
- Difusión
- Audiencia
- Como se mide a eficacia da presenza en T.V. (G.R.P.s, OTS, Share, Rating).
- Proceso de realización dun anuncio
- PUBLICIDADE EXTERIOR
- Estrutura e Tarifa
- Tipos de Publicidade Exterior
- Difusión
- Audiencia
- Localizacións
- CINEMA
- Estrutura e Tarifa
- Difusión
- Audiencia
- INTERNET
- Formatos
- SEM
- SEO

4. Os Medios Non Convencionais

- MERCADOTECNIA DIRECTA
- TELEMARKETING
- STREET MERCADOTECNIA
- AMBIENT MERCADOTECNIA
- DISPLAYS
- PUBLICIDADE NEL PUNTO DE VENDA

5. Novos Medios Dixitais

- Conceptos e terminoloxía
- Tipos de Medios

6. Planificación e Compra de Medios

- O Briefing
- Factores Craves del Briefing
- Sistemática do Plan de Medios
- Pasos para a elaboración do Plan de Medios

7. Creación da Campaña

- A Creatividade Publicitaria
- Estratexia Creativa
- Técnicas Creativas
- Xéneros e Estilos Publicitarios

8. A Estratexia de Comunicación

- Tipos de Estratexias de Comunicación

9. A Axencia de Publicidade

- Tipoloxía de Axéncias
- Organigrama de Axéncias
- Remuneración de Axéncias
- Selección de Axencia de publicidade

10. Investigación Publicitaria

- Elementos da investigación publicitaria
- Estudos Previos: Pretest publicitario
- Estudos Posteriores: Postest publicitario

11. Como calcular o Orzamento de Publicidade

- Métodos para calcular o orzamento
- A súa distribución no tempo

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Debates	5	19	24
Estudo de casos/análises de situacións	8	24	32
Saídas de estudo/prácticas de campo	1	1	2
Sesión maxistral	26	45	71
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Traballos e proxectos	10	10	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Debates	A partir de situacións reais e cotiás os estudantes exporán solucións baseadas nos coñecementos adquiridos en clase.
Estudo de casos/análises de situacións	Estudaranse modelos de planificación publicitaria que deberán ser comentados polos estudantes en clase.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Os estudantes visitarán polo menos unha Axencia de Publicidade e un departamento de publicidade de empresa.
Sesión maxistral	Exporase por parte do profesor todos os coñecementos para o bo aproveitamento da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle expoña, con tutorías persoais e en grupo.
Debates	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle expoña, con tutorías persoais e en grupo.
Sesión maxistral	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle expoña, con tutorías persoais e en grupo.
Probas	Descrición
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle expoña, con tutorías persoais e en grupo.
Traballos e proxectos	O profesor atenderá a calquera dúbida respecto dos temas expostos e obxecto de debate, pódose a disposición dos estudantes para resolver calquera cuestión que se lle expoña, con tutorías persoais e en grupo.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Os estudantes enfrontaranse en grupos aos diferentes casos prácticos expostos en clase.	15	CG1 CG3 CG6 CG10 CG13 CE1 CE13 CT2 CT3 CT4

Debates	Para a súa discusión e aprendizaxe en clase.	10	CG2 CG8 CE9 CE11 CT2
Sesión maxistral	Exame final.	50	CG5 CG9 CG11 CG14 CE5 CE7 CE11 CT2 CT3 CT4 CT5
Traballos e proxectos	Os estudantes presentarán, de forma individual ou en grupo, as conclusións ás que chegarán tras a realización dos traballos expostos polo profesor.	25	CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só terase en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mariola García Uceda, Las Claves de la publicidad, ESIC, 2011, Madrid

Angel Luis Cervera Fantoni, Comunicación Total, ESIC, 2008, Madrid

Mª Ángeles González Lobo y Mª Dolores Prieto del Pino, Manual de Publicidad, ESIC, 2009, Madrid

Enrique Ortega, La Comunicación Publicitaria, ESIC, 2004, Madrid

Teresa Pintado Blanco y Joaquín Sánchez Herrera, Nuevas Tendencias en Comunicación, ESIC, 2014, Madrid

Gómez Nieto Begoña, Fundamentos de la Publicidad, ESIC, 2017, Madrid

García López Javier, Publicidad: Teoría y Práctica, Centro de estudios Financieros, 2017, Madrid

Ferrer Lorenzo, Ignasi, Manual de gestión para la agencia de publicidad, Pirámide, 2016, Madrid

---

Bibliografía Complementaria

Ma Angeles González Lobo y Enrique Carrero López, Manual de Planificación de medios, ESIC, 2008, Madrid

Carlos Navarro Gutiérrez, Creatividad publicitaria eficaz, ESIC, 2010, Madrid

---

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Dirección comercial I/V55G020V01403

Dirección comercial II/V55G020V01502

Mercadotecnia internacional/V55G020V01943

Mercadotecnia dixital e relacional/V55G020V01945

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mercadotecnia dixital e relacional				
Materia	Mercadotecnia dixital e relacional			
Código	V55G020V01945			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Profesorado	Gómez Vieites, Álvaro Manuel			
Correo-e	alvaro.gomez@ieside.edu			
Web	http://www.afundacion.edu			
Descrición xeral	O obxectivo fundamental do curso é capacitar aos estudantes na teoría e as prácticas de éxito dentro da mercadotecnia actual. A materia profundará na mercadotecnia relacional, a mercadotecnia dixital e o comercio electrónico. Isto permitirá ao estudante desenvolver iniciativas de mercadotecnia e comunicación con coherencia e criterio de rendibilidade, aplicando as novas tecnoloxías.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- Saber estar / ser
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Fomentar no estudiantado as habilidades de procura e análise de información sobre as novas tecnoloxías e a súa aplicación na área de mercadotecnia	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG11 CG13 CG14 CE5 CE13 CE16 CT1
Tomar decisións á hora de deseñar e executar distintas accións e plans relacionados coa mercadotecnia dixital e relacional e o comercio electrónico	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG9 CG11 CG14 CE5 CE7 CE9 CE14 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema	
MÓDULO 1: FUNDAMENTOS DA MERCADOTECNIA DIXITAL E RELACIONAL	TEMA 1. O TIC e os cambios tecnolóxicos e sociais TEMA 2. Características principais da Mercadotecnia Dixital e Relacional
MÓDULO 2: WEBMARKETING	TEMA 3. Deseño e construción dun Website TEMA 4. Promoción e comunicación en buscadores TEMA 5. Publicidade en Internet mediante banners e outros formatos dixitais TEMA 6. Analítica Web
MÓDULO 3: E-mail E MOBILE MERCADOTECNIA	TEMA 7. E-mail Mercadotecnia TEMA 8. Mobile Mercadotecnia
MÓDULO 4: A COMUNICACIÓN NAS REDES SOCIAIS	TEMA 9. Características da comunicación nas redes sociais. TEMA 10. Utilización de Facebook como nova canle de comunicación. TEMA 11. Utilización de Twitter como nova canle de comunicación. TEMA 12. LinkedIn e o networking profesional. TEMA 13. Monitorización da reputación on-line.
MÓDULO 5: CRM E BUSINESS INTELLIGENCE	TEMA 14. As ferramentas de CRM. TEMA 15. Ferramentas de Business Intelligence.
MÓDULO 6: COMERCIO ELECTRÓNICO	TEMA 16. Introducción ao comercio electrónico. TEMA 17. As claves para a posta en marcha dunha tenda on-line. TEMA 18. Medios de pago electrónicos. TEMA 19. Loxística para o comercio electrónico. TEMA 20. Comercio electrónico móbil.
MÓDULO 7: LIMITACIÓNS LEGAIS NA MERCADOTECNIA DIXITAL E RELACIONAL	TEMA 21. O marco legal e fiscal do comercio electrónico. TEMA 22. Seguridade e privacidade dos usuarios.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	18	12	30
Sesión maxistral	25	25	50
Titoría en grupo	5	15	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	25	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudiantado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a disciplina obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que ten que desenvolver o estudiantado. A asistencia ás sesións maxistras é obrigatoria.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudiantado mantén co profesorado para o asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudiantado mantén co profesorado da disciplina para o asesoramento/aprendizaxe de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame final con preguntas de teoría e exercicios e problemas sobre a Materia	60	CG1 CG2 CG14 CE5 CE7 CE9 CE13
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Un control intermedio	20	CG1 CG2 CG14 CE5 CE7 CE9 CE13
Traballos e proxectos	Preparación e presentación dun traballo final realizado en grupo	20	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG9 CG11 CG13 CE14 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017-2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GÓMEZ VIEITES, A., Marketing relacional, directo e interactivo, Ra-Ma, 2006,

Bibliografía Complementaria

GÓMEZ VIEITES, A.; OTERO BARROS, C., Redes sociales y su aplicación empresarial, Ra-Ma, 2011,

GODIN, S., Permission Marketing, Simon and Schuster, 1999,

HALLIGAN, B., Inbound Marketing: Get Found Using Google, Social Media, and Blogs, John Wiley & Sons, 2010,

LEVINE, R.; LOCKE, C.; SEARLS, D.; WEINBERGER, D., The Cluetrain Manifesto: 10th Anniversary Edition, Basic Books, 2009,

LEWIS, D.; BRIDGER, D., The Soul of the New Consumer, Nicholas Brealy Publishing, 2000,

LI, C.; BERNOFF, J., Groundswell, Expanded and Revised Edition: Winning in a World Transformed by Social Technologies, Harvard Business Review Press, 2011,

MAQUIEIRA, J. M.; BRUQUE, S., Marketing 2.0. El nuevo Marketing en la Web de las redes sociales, Ra-Ma, 2009,

NEWELL, F., Loyalty.com: Customer Relationship Management in the New Era of Internet Marketing, McGraw-Hill, 2000,

PEPPERS, D.; ROGERS, M., The One-to-One Future: Building Relationships One Customer at a Time, Currency Doubleday, 1993,

QUALMAN, E., Socialnomics: How Social Media Transforms the Way We Live and Do Business, John Wiley & Sons, 2009,

SAFKO, L., The Social Media Bible: Tactics, Tools, and Strategies for Business Success, John Wiley & Sons, 2010,

SCOTT, D. M., The New Rules of Marketing and PR: How to Use Social Media, Blogs, News Releases, Online Video, and Viral Marketing to Reach Buyers Directly, 2, John Wiley & Sons, 2010,

SEYBOLD, P., The Customer Revolution: How to Thrive When Customers Are in Control, Crown Business, 2001,

SOLIS, B., Engage, Revised and Updated: The Complete Guide for Brands and Businesses to Build, Cultivate, and Measure Success in the New Web, John Wiley & Sons, 2011,

TROUT, J.; RIVKIN, S., Differentiate or Die: Survival in our era of killer competition, John Wiley & Sons, 2000,

WOLLAN, R.; SMITH, N.; ZHOU, C., The Social Media Management Handbook: Everything You Need To Know To Get Social Media Working In Your Business, John Wiley & Sons, 2011,

ZARRELLA, D., The Social Media Marketing Book, O'Reilly Media, 2010,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dirección comercial I/V55G020V01403

Dirección comercial II/V55G020V01502

Outros comentarios

A asistencia ás sesións maxistrais é obrigatoria e terase en conta na avaliación continua.

A corrección dos exames finais será “cega”.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Informática avanzada para o reporting e control financeiro				
Materia	Informática avanzada para o reporting e control financeiro			
Código	V55G020V01946			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Vázquez Fernández, José			
Profesorado	Vázquez Fernández, José			
Correo-e	jose.vazquez@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	Preténdese que os estudantes profunden nos sistemas de Información aplicados á xestión empresarial. Ao longo da materia os estudantes estudarán a organización e explotación de datos mediante o deseño e construción de consultas en bases de datos relacionais, que permitan analizar a información almacenada de acordo a distintos criterios de agrupación e segmentación. Á súa vez, utilizarase unha folla de cálculo para realizar a análise dos datos mediante táboas dinámicas e outras ferramentas avanzadas. Todo isto complementarase ademais coa práctica da xestión e edición avanzada de documentos, e coa revisión das ferramentas e principais funcións incorporadas a un programa de presentacións.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- Saber estar / ser
CG6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber - saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer - Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Coñecer onde se atopan os datos das empresas e como estes están organizados	CG1 CG3 CG13 CG14 CE7 CE13 CE16 CT5
Identificar as necesidades de información para a toma de decisións das diferentes áreas ou departamentos da empresa	CG1 CG2 CG13 CG14 CE9 CE12 CE16 CT5
Obter os datos necesarios, a partir das súas orixes, para satisfacer as necesidades de información detectadas	CG1 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE16 CT5
Organizar a información previamente obtida de tal forma que sexa accesible para quen a vaia a utilizar	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT5
Crear informes e cadros de mando dinámicos con información relevante para a toma de decisións	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Coñecer o estado actual do software para a elaboración de indicadores e cadros de mando de usuario final	CG1 CE7 CT5

Contidos

Tema	
1. Uso de táboas dinámicas da folia de cálculo como ferramenta de Reporting e Business Intelligence	a. Funcionamento das táboas dinámicas b. Elaboración de informes e cadros de mando usando táboas dinámicas

2. Elaboración de informes de seguimiento orzamentario	a. Confección dun orzamento b. Seguimento do orzamento c. Exemplo global: Orzamento dunha organización de exemplo e o seu control
3. Ferramentas informáticas de usuario para a implantación de Cadros de Mando na empresa	a. A indicadores clave de xestión b. Indicadores por áreas funcionais e a súa presentación mediante táboas dinámicas e gráficos dinámicos c. Indicadores dun cadro de mando integral e a súa presentación mediante táboas dinámicas e gráficos dinámicos d. Implementación coa folla de cálculo dos indicadores dun cadro de mando integral
4. Un paso máis na elaboración de información relevante para a toma de decisións ao alcance do directivo actual: ferramentas de autoservizo de Business Intelligence	a. Powerpivot de Microsoft b. Pentaho de Pentaho Corporation c. ClikView de ClikTech

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	45	75
Prácticas en aulas de informática	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	3	5
Titoría en grupo	2	4	6
Observación sistemática	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	16	18

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Prácticas en aulas de informática	Actividade na que se formulan casos prácticos ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación de resultados utilizando as ferramentas informáticas ao seu alcance. Emprégase como complemento da lección maxistral.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan casos prácticos ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación de resultados. Emprégase como complemento da lección maxistral.
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades relacionadas coa materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Durante o curso o estudante haberá de resolver problemas e exercicios de forma autónoma a fin de coñecer o seu grao de avance na materia como instrumento de avaliación continua. Este exercicio serán obxecto de cualificación e configurarán o 30% da nota	30	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5
Observación sistemática	O 10% outorgarase pola contribución e participación activa do estudante nas clases	10	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Os 60 % restantes derivarase dun exame escrito de carácter global que se celebrará ao final da materia	60	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG13 CG14 CE7 CE9 CE12 CE13 CE16 CT1 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Josep Curto y Jordi Conesa Caralt, Introducción al Business Intelligence, 2010, Editorial UOC

Luis Muñiz González, Reporting con Tablas Dinámicas En Excel, 2014, Bresca Profit

Florent Cailly y Tom Brajcich, Introduction To Financial Reporting With PowerPivot: A Step by Step Guide For Finance Professionals, 2016, CreateSpace Independent Publishing Platform

---

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Sistemas de información e TICs/V55G020V01935

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Contabilidade e control de xestión/V55G020V01947

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Contabilidade e control de xestión				
Materia	Contabilidade e control de xestión			
Código	V55G020V01947			
Titulacion	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Estévez Suárez, Gerardo			
Profesorado	Estévez Suárez, Gerardo			
Correo-e	gerardo@eligeplus.com			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber - saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber - saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber - saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber - saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber - saber facer

CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber - saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións	- saber - saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar as características dos ámbitos interno e externo da empresa, así como dos modelos contables relacionados cos mesmos.	CE1 CE3 CE6 CE7 CE10
Recoñecer aos usuarios da información e as súas particulares necesidades informativas.	CE1 CE6 CE7
Adquirir coñecementos teóricos e prácticos sobre os distintos tipos de custo.	CE1 CE6 CE7 CE12 CE14
Aplicar modelos contables de custos sobre a base da realidade empresarial a analizar.	CG1 CG2 CG3 CG10 CG13 CG14 CE1 CE6 CE7 CE12 CE14 CE15 CE16

Aplicar técnicas orzamentarias para a planificación da actividade da empresa.

CG1
CG4
CG5
CG8
CG9
CG13
CG14
CE1
CE3
CE5
CE6
CE7
CE8
CE12
CE13
CE14
CE15
CE16
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5

Construír un sistema para a toma de decisións, baseado na elaboración de cadros de mando.

CG1
CG2
CG3
CG10
CG12
CG13
CG14
CE1
CE6
CE7
CE9
CE11
CE12
CE14
CE15
CE16

Contidos

Tema

1. PLANIFICACIÓN E CONTROL COMO FUNCIÓNS DA DIRECCIÓN.	1.1 Concepto de planificación e control. 1.2 Control da xestión empresarial. 1.3 Sistemas de información para a xestión empresarial. 1.4 A función de control da xestión.
2. CONTABILIDADE DE XESTIÓN E DE CUSTOS.	2.1 Contabilidade financeira versus contabilidade de custos e contabilidade de xestión. 2.2 Clasificación dos custos. 2.3 Sistemas de cálculo de custos. 2.4 Contabilidade de xestión: rendibilidade de produtos, líneas de negocio, decisións de prezo, comprar ou fabricar....
3. ORZAMENTOS E CONTROL ORZAMENTARIO.	3.1 Plans, programas e orzamentos. 3.2 O proceso orzamentario 3.3 Orzamentos operativos e de investimento. 3.4 Aprobación de orzamentos: síntese orzamentaria. Análise what if e análise de sensibilidade. 3.5 Control orzamentario. Análise de desviacións.
4. CADROS DE MANDO PARA O CONTROL DA XESTIÓN	4.1 Concepto de cadro de mando. Niveis. 4.2 Cadros de mando operativos 4.3 Cadro de Mando Directivo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	20	30	50

Titoría en grupo	5	15	20
Sesión maxistral	20	30	50
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	7	10
Traballos e proxectos	5	15	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Resolución por parte dos estudantes de casos prácticos e situacións reais en base a modelos desenvolvidos previamente en grupo por parte do profesor.
Titoría en grupo	Control titorial do proceso de aprendizaxe do estudante. Exposición e resolución de dúbidas en grupos reducidos.
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do docente dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes
Titoría en grupo	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes
Traballos e proxectos	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame Final	50	CG1 CG2 CG5 CG14 CE1 CE3 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE12

Resolución de problemas e/ou exercicios	- Seguimento de traballo individual que realizan os estudantes na clase, xa que na maior parte das sesións, os estudantes realizan casos prácticos individualmente, habitualmente nos seus equipos informáticos.	40	CG1
	- 1-2 controis a realizar de maneira individual para determinar o avance na asimilación da materia		CG2
			CG3
			CG4
			CG5
			CG8
			CG9
			CG10
			CG12
			CG13
			CG14
			CE1
			CE3
			CE5
			CE6
			CE7
			CE8
			CE9
			CE10
			CE11
			CE12
			CE13
			CE14
			CE15
			CE16
			CT1
			CT3
			CT4

Traballos e proxectos	Resolución de casos prácticos realizados en grupo e achega dos estudantes dos debates realizados en clase.	10	CG1
			CG2
			CG3
			CG4
			CG5
			CG8
			CG9
			CG10
			CG12
			CG13
			CG14
			CE1
			CE3
			CE5
			CE6
			CE7
			CE8
			CE9
			CE10
			CE11
			CE12
			CE13
			CE14
			CE15
			CE16
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (50% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será "cega".

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica**Bibliografía Complementaria**

Robert S. Kaplan, Anthony A. Atkinson, Advanced Management Accounting, Prentice Hall International, 1998

Juan F. Pérez-Carballo Veiga, Control de la gestión empresarial, ESIC, 2006

Ángel Saez Torrecilla y otros, Contabilidad de costes y control de gestión, Mc Graw Hill, 2009

Oriol Amat, Pilar Soldevila, Contabilidad y gestión de costes, Profit. 6ª Edición, 2011

Muñiz L., Control Presupuestario, Accid Profit. Barcelona, 2009

Amat J.M., Control Presupuestario, Gestión 2000, 1989

Ballarin Fredes, E., Rosanas Marti, JM, Grandes Garci, MJ, Sistemas de Planificación y Control, Desclee de Brouwer, 1992

Kaplan, R. Norton, D., El Cuadro de Mando Integral, Ed. Gestion 2000, 2001

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Análise contable e auditoría				
Materia	Análise contable e auditoría			
Código	V55G020V01948			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Língua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Maldonado Fernández, Héctor José			
Profesorado	Maldonado Fernández, Héctor José			
Correo-e	hector.maldonado@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- saber facer
CG3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial	- saber facer
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- saber facer - Saber estar / ser
CG8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación	- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo	- saber facer - Saber estar / ser
CG10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados	- saber facer
CG11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa	- saber facer
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- saber facer
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber facer
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer - Saber estar / ser

CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber facer
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer
CE13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes	- saber facer
CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber facer
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- saber facer - Saber estar / ser
CT2	Capacidade de lideranza, incluíndo empatía co resto de persoas	- saber facer - Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- saber facer - Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- saber facer - Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacidade para interpretar e aplicar a normativa contable	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE10 CE15 CE16
Comprensión da información financeira	CG1 CG2 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG14 CE1 CE2 CE3 CE10 CE12 CE13 CE15 CE16
Reforzar e ampliar os coñecementos para a preparación das contas anuais dunha empresa	CG1 CG5 CG8 CG10 CG11 CE4 CE5 CE10 CE11 CE12

Adquirir os coñecementos necesarios para a preparación ou interpretación dos informes de auditoría	CG1 CG2 CG10 CE4 CE5 CE7 CE8 CE10 CE15 CT4
Coñecer, interpretar e aplicar as ferramentas de que dispón o auditor para o desenvolvemento do seu traballo	CG1 CG2 CG3 CG5 CG8 CG10 CG11 CG13 CG14 CE3 CE9 CE12 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema	
1.A información financeira empresarial	1.1 Elementos principais da información financeira. 1.2 Marco legal e obrigacións de publicación da información financeira. 1.3 Principios e normas de contabilidade xeralmente aceptados. 1.4 Normas de elaboración das contas anuais.
2. A Auditoría	2.1 A auditoría de contas anuais. 2.2 Lexislación sobre auditoría de contas anuais. 2.3 Tipos de auditoría e os seus obxectivos. 2.4 Normas de auditoría. 2.5 Organismos emisores de Normas de auditoría.
3. Normas de Auditoría	3.1 Normas Internacionais de Auditoría para a súa aplicación en España (NIA-É). 3.2 Responsabilidades e principios xerais 3.3 Avaliación do Risco e Resposta aos Riscos Avaliados 3.4 Evidencia de Auditoría 3.5 Utilización do traballo doutra 3.6 Conclusión e Informe de Auditoría
4. A auditoría por áreas. Riscos de auditoría e procedementos de revisión	4.1 Inmobilizado material e investimentos inmobiliarios. 4.2 Inmobilizado intangible. 4.3 Invertismentos financeiros 4.4 Existencias 4.5 Debedores comerciais e outras contas a cobrar. 4.6 Efectivo e outros activos líquidos equivalentes. 4.7 Fondos Propios. 4.8 Subvencións. 4.9 Subvencións, doazóns e legados recibidos. 4.10 Provisións. 4.11 Impostos. 4.12 Préstamos e acredores. 4.13 Feitos posteriores 4.14 Combinacións de negocios
5. Consolidación de estados financeiros	5.1 Os Grupos de sociedades. 5.2 Métodos de consolidación. 5.3 Contas anuais consolidadas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	40	62
Traballos de aula	10	10	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	10	20
Probas de tipo test	3	0	3
Informes/memorias de prácticas	0	20	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	20	25
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo
Traballos de aula	O estudante desenvolverá supostos, xeralmente, en Grupo que serán obxecto de presentación e debate.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e / ou exercicios relacionados coa materia. A resolución dos problemas / exercicios desenvolverase de forma autónoma

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	Seguimento individualizado da aprendizaxe de cada un dos estudantes.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos de aula	Desenvolvemento de traballos e argumentación das conclusións alcanzadas	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de probas escritas ao longo do curso.	10	CG1 CG4 CG5 CG11 CG13 CE10
Probas de tipo test	Realización de probas tipo test para avaliar o progreso individual do alumno.	10	CG1 CG4 CG5 CG11 CG13 CG14
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Realización dun exame á finalización do curso.	60	CG1 CG4 CG5 CG11 CG13 CG14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A asistencia ás clases é un compoñente esencial da avaliación e, por tanto, é obrigatoria.

Todas as faltas serán tidas en conta para o cálculo das penalizacións, aínda que estas fosen xustificadas.

As penalizacións serán de aplicación en cada materia, en función dos seguintes baremos:

- A non asistencia a máis do 10% das horas lectivas, penalizarase cunha redución dun terzo na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 20% das horas lectivas, penalizarase cunha redución de dous terzos na avaliación continua da materia.
- A non asistencia a máis do 30% das horas lectivas, penalizarase cun cero na avaliación continua da materia.

A nota obtida na avaliación continua (40% da nota final) manterase en todas as oportunidades de exame do ano académico 2017/2018.

Para os estudantes que se matriculen na convocatoria de Fin de Carreira (que teñen 24 ECTS pendentes de cursos anteriores, con materias cursadas pero non aprobadas) só se terá en conta a nota do exame.

A corrección dos exames finais será “cega”.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

REAL DECRETO 1514/2007, de 16 de novembro, por el que se aprueba el Plan General de Contabilidad,

Real Decreto 1159/2010, de 17 de setembro, por el que se aprueban las Normas para la Formulación de Cuentas Anuales Consolidadas,

Ley 22/2015, de 20 de julio, de Auditoría de Cuentas,

Real Decreto 1517/2011, de 31 de outubro, por el que se aprueba el Reglamento que desarrolla el texto refundido de la Ley de Auditoría de Cuentas, aprobado por el RDL 2/2011, de 1 de julio.,

Reglamento (UE) no 537/2014 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 16 de abril de 2014.,

ICAC, Normas Técnicas de Auditoría,

KPMG, Plan General de Contabilidad. Comentarios y desarrollos prácticos, 4ª Edición, Thomson Reuters-Aranzadi, 2017,

Sergio M. Jiménez Cardoso , José Luis Arquero Montaña , Ignacio Ruiz Albert, Plan General de Contabilidad ANOTADO, 4ª Edición, Piramide, 2017,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Contabilidade financeira II/V55G020V01401

Empresa: Contabilidade financeira I/V55G020V01301

Contabilidade e control de xestión/V55G020V01947

Outros comentarios

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	V55G020V01991			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento do IESIDE (Vigo)			
Coordinador/a	Conde Borrajo, Ana			
Profesorado	Conde Borrajo, Ana			
Correo-e	ana.conde@ieside.edu			
Web	http://www.ieside.edu			
Descrición xeral	O Traballo Fin de Grao está orientado para que o estudantes poida demostrar a súa capacidade de integración dos diversos contidos formativos recibidos e a adquisición das competencias vinculadas á titulación.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Capacidade de análise e síntese	- saber - Saber estar / ser
CG2	Pensamento crítico e autocrítico	- Saber estar / ser
CG4	Poder transmitir ideas, información, problemas e situacións ao público tanto especializado como non especializado	- Saber estar / ser
CG5	Habilidades de comunicación oral e escrita	- Saber estar / ser
CG12	Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía	- Saber estar / ser
CG13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo	- saber facer
CG14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado	- saber facer
CE1	Posuír e comprender coñecementos sobre as interrelacións existentes entre os distintos subsistemas que conforman o sistema empresarial	- saber
CE2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía	- saber
CE3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.	- saber
CE4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa	- saber
CE5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial	- saber
CE6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	- saber
CE7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial	- saber
CE8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo	- saber facer
CE9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución	- saber facer
CE11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais	- saber
CE12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais	- saber facer

CE15	Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética	- saber - saber facer
CE16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante	- saber
CT1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial	- Saber estar / ser
CT3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos	- Saber estar / ser
CT4	Compromiso ético no traballo	- Saber estar / ser
CT5	Motivación pola calidade e mellora continua	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender de forma sistemática e crítica unha temática, problema ou ámbito de estudo, incorporando marcos teóricos e coñecementos dispoñibles, así como xuízos que inclúan unha reflexión de carácter social, científica e/ou ética.	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9
Aplicar procesos e procedementos para recoller, analizar e interpretar datos e información relevante de maneira metódica en orde a xerar unha conclusión ou proposta dentro dunha temática, problema ou ámbito de estudo, sostida por argumentos ou razoamentos coherentes.	CG2 CG12 CE11 CE12 CE15 CE16
Adquirir compromisos e exercer responsabilidades persoais de carácter profesional, pondo en práctica hábitos de traballo individual, imprescindibles para realizar actividades intelectuais complexas durante un período de tempo determinado.	CG13 CG14 CT1 CT3 CT4
Elaborar un texto escrito que se axuste a criterios de calidade e convencións académicas dentro da área propia de estudo e que recolla de forma sistemática a formulación, proceso e resultado do traballo fin de grao.	CG1 CG4 CG5 CE8 CE11 CE15 CT5
Transmitir os coñecementos e habilidades adquiridas, e presentar de forma rigorosa e convincente o traballo realizado, de forma escrita e oral.	CG4 CG5 CE15

Contidos

Tema	
Cada estudante abarcará unha temática, problema ou ámbito de estudo que constitúa o obxecto do traballo fin de grao dentro da área propia do Grao de Administración e Dirección de Empresas.	Desenvolver o tema de acordo ás suxestións dos titores e seguindo os formatos propostos pola facultade.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	2	10	12
Traballos tutelados	8	240	248
Traballos e proxectos	1	39	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudos/actividades previos	Deseño do traballo, recompilación, descrición e análise de fontes e/ou bibliografía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudos/actividades previos	Deseño do traballo, recompilación, descrición e análise de fontes e/ou bibliografía.
Traballos tutelados	Tutorías personalizadas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	Defensa pública do TFG ante Tribunal Evaluador	100	CG1 CG2 CG4 CG5 CG12 CG13 CG14 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12 CE15 CE16 CT1 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O Traballo Fin de Grao ten que ser elaborado de forma individual e autónoma por cada estudante, baixo a orientación dun titor académico.

Non se aceptará, en ningún caso, a presentación dun TFG que conteña parte dun traballo que fose realizado previamente para outra materia da titulación.

O Traballo Fin de Grao finalizará coa presentación e defensa por parte do seu autor, de forma individual, ante un Tribunal que o avaliará e cualificarao. En primeiro lugar o estudante terá que entregar a Memoria do TFG e despois realizará a presentación oral da mesma durante 15 minutos e terá que defendela ante os membros do Tribunal que poderán preguntar ou discutir co estudante aqueles aspectos que consideren necesarios.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2017/2018.

No caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Outros comentarios

Os estudantes que queiran matricularse na materia Traballo Fin de Grao deberán estar matriculados, como requisito imprescindible, de todas as materias que queden para finalizar o plan de estudos.

A materia Traballo Fin de Grao será a última materia en ser avaliada.

É imprescindible a lectura da Normativa de IESIDE para a Realización do Traballo Fin de Grao.

Esta guía docente está redactada polo coordinador en castelán. En caso de existir diferenzas entre versións en idiomas distintos, a que prevalece é a que está en castelán.

MOI IMPORTANTE: a conta de correo do estudante de *IESIDE ha de ser a que o estudante revise diariamente, dado que os avisos e comunicacións faranse a esta conta. Non se poderá alegar ignorancia ante calquera destes avisos e comunicacións.
